

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДСВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

89. заседание

Петъкъ, 21 априль 1939 г.

(Открито въ 15 ч. 50 м.)

Председателствувалъ подпредседателъ Георги Марковъ. Секретари: д-ръ Петъръ Ялзовъ и Първанъ Марковъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Говорили: М. Драндаревски	2215
Отпуски	2205	Н. Търкалановъ	2215
Питане	2205	П. Йовчевъ	2216
Предложение	2205	Х. Мирски	2216
Законопроекти	2205	А. Симовъ	2216
По дневния редъ:		М-ръ И. Багряновъ	2217
Законопроекти: 1. За извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежитъ за 1939 г., въ размъръ на 510.000.000 л.		Е. Екимовъ	2218
(Второ четене)	2205	Н. Вачковъ	2218
Говорили: д-ръ П. Кьосеивановъ	2206	И. Момчиловъ	2218
Петко Стояновъ	2206	Н. Пановъ	2218
Д. Търкалановъ	2206	4. За снабдяване земеделското ни стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ. (Първо и второ четене)	2219, 2220
Р. Маджаровъ	2209	Говорили: Е. Поповъ	2220
С. Цановъ	2210	А. Мумджиевъ	2220
Н. Стамболиевъ	2211	М-ръ И. Багряновъ	2220
Е. Екимовъ	2212	Х. Мирски	2220
Г. Петровъ	2210	5. За продължаване действието на наредбата за конъ за уреждане производството и продажбата на розовото масло. (Първо и второ четене)	2222
М-ръ В. Аврамовъ	2212	Говорили: М-ръ И. Багряновъ	2222
2. За увеличаване производството на фуража, тена и картофитъ. (Второ четене)	2212	К. Крачановъ	2223
3. За снабдяване земеделскитъ стопани съ доброкачественъ посевенъ материалъ. (Първо четене)	2213	Х. Каркьмовъ	2225
		В. Багárovъ	2227
		М. Драндаревски	2231
		Дневенъ редъ за следващото заседание	2234

Председателствувашъ Георги Марковъ: (Звъни) Има нужното число народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсутствуватъ народнитъ представители: Асенъ Голевъ, Бълю Келешевъ, Владимиръ Рашевъ, Димо Янковъ, Иванъ Златаровъ, Иванъ Халаджевъ, Иванъ Калъчевъ, Йорданъ Тодоровъ, Методи Янчулевъ, Минчо Пановъ, Ради Найденовъ, Стефанъ Радионовъ, Стойно Славоу и Стойчо Топаловъ).

Имамъ да направя следнитъ съобщения.

Председателството е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

на г-нъ Владимиръ Рашевъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Георги Миковъ — 1 день, за 18 т. м.;
на г-нъ Гето Кръстевъ — 1 день, за 19 т. м.;
на г-нъ Иванъ Златаровъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Иванъ Калъчевъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Стефанъ Радионовъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Методи Янчулевъ — 1 день, за 21 т. м.;
на г-нъ Иванъ Момчиловъ — 2 дни, за 18 и 19 т. м.;
на г-нъ Йорданъ Русевъ — 3 дни, за 24, 25 и 26 т. м. и
на г-нъ Асенъ Голевъ — 3 дни, за 20, 21 и 22 т. м.

Постъпило е питане отъ казанлъшкия народенъ представител г-нъ Костадинъ Крачановъ до г-нъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве въ връзка съ отбиване на общинската пътна повинностъ за 1938 г.

Това питане ще се изпрати на г-нъ министра, който ще отговори на запитвача.

Постъпило е отъ Министерството на финанситъ предложение за продължаване сроковетъ по нѣкои временно-вносни и вносни декларации.

Ще се раздаде на г-да народнитъ представители и постави на дневенъ редъ.

Пристѣпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ —

ВТОРО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗВЪНРЕДЕНЪ БЮДЖЕТЕНЪ КРЕДИТЪ ПО БЮДЖЕТА НА ГЛАВНАТА ДИРЕКЦИЯ НА СТРОЕЖИТЪ ЗА 1939 БЮДЖЕТНА ГОДИНА ВЪ РАЗМЪРЪ НА 510.000.000 Л.

Моля г-нъ докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната Дирекция на строежитъ за 1939 бюджетна година, въ размъръ на 510.000.000 л.

Чл. 1. Разрешава се извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежитъ за 1939 бюджетна година, въ размъръ на 510.000.000 л., който се разпредѣля по параграфи, съгласно съ приложената подробна таблица.“

Д-ръ Петър Кьосеивановъ: Искамъ да направя едно съобщение.

Председателстващъ Георги Марковъ: Имате думата.

Д-ръ Петър Кьосеивановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Дълженъ съмъ да направя едно съобщение по поводъ гласуването на законопроекта за извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежитъ. То се състои въ следното. Бюджетарната комисия при разглеждането на този законопроектъ единодушно ме натовари да ви съобща, че тя препоръчва и настоява, правителството въ най-скоро време да внесе законопроекта за допълнителенъ бюджетенъ кредитъ отъ минимумъ 50.000.000 л., който да послужи изключително за формиране на безработна група, защото споредъ обясненията, които се дадоха по настоящия извънреденъ бюджетенъ кредитъ, отъ него оставатъ само 10.000.000 л. за тая целъ. За да не се спре работата на безработните групи и за да може да се доизкаратъ започнатитъ отъ тяхъ предприятия, необходимо е да бъде гласуванъ този кредитъ. Този кредитъ е необходимъ също, за да може не само да се доизкаратъ започнатитъ работи, но и да се хвърлятъ повече работни сили въ постройката на дигата край Видинъ, на тая край Свищовъ, а също и за корекцията на р. Камчия. (Ръкоплъскания)

Петко Стояновъ: Искамъ думата по поводъ на това съобщение.

Д-ръ Петър Кьосеивановъ: То е само съобщение.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Петко Стояновъ.

Петко Стояновъ: Азъ имамъ честта да съобща на народното представителство, че бюджетарната комисия снощи не е била събрана съгласно правилника за вътрешния редъ. Съгласно правилника за вътрешния редъ, бюджетарната комисия се свиква отъ нейния председател и само когато тя нѣма председател, тогава председателстващиятъ Народното събрание може да я свиква. И тъй като вчера нѣмаше нито писмена, нито устна покана отъ нейния председател, свикването ѝ е противно на правилника. Бюджетарната комисия си има за свой председател г-нъ д-ръ Кьосеивановъ, който току-що говори предъ васъ. Така щото всичко това, което докладва г-нъ председателътъ на комисията сега, е противно на правилника и е нещастествувано. Нѣма решение на бюджетарната комисия, а има лично съобщение на председателя ѝ. За да може да има редовно събрание и редовно решение на бюджетарната комисия, нужно е последната да бъде събрана по реда на правилника.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Азъ разбирамъ, да се прави въпросъ за неспазване на правилника тогава, когато абсолютно не е известно на народното представителство за свикването на комисията на заседание. А вие знаете много добре, че снощи се даде отидитъ, за да заседава бюджетарната комисия. Всички присъстваваха тамъ, включително и г-нъ Петко Стояновъ. И затуй азъ моля да се счита, че всичко е вървѣло правилно.

Петко Стояновъ: Нищо не може да се счита. Това е произволъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Ще гласуваме. Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)
„Чл. 2. Разходитъ по тая извънреденъ бюджетенъ кредитъ да се покриватъ съ постъпленията отъ зема, склученъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка, възъ основа на закона, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“ брой... отъ... 1939 г.“

Председателстващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„ПОДРОБНА ТАБЛИЦА

за разходитъ по извънредния бюджетенъ кредитъ по бюджета на Главната дирекция на строежитъ за 1939 бюджетна година.

Часть I. Пътища

§1. Купуване, поддържане и превозъ на: валяци, специални машини, машини за изпитване на строителни материали, сонди, помпи, инструменти и сѣчива — 6.000.000 л.“

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Димитъръ Търкалановъ.

Димитъръ Търкалановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Снощи въ комисията азъ изказахъ мнение, понеже въ тоя моментъ срѣдствата на държавата съ много оскѣдни, да се изключатъ отъ строителната програма нѣкои отъ пътищата, които нѣматъ стопанско значение.

Г-да народни представители! Азъ безспорно обичамъ строежа, тъй както го обича и всѣки народенъ представител. Не е върно това, което вчера тукъ говори г-нъ Дончо Узуновъ. Всѣки народенъ представителъ иска да се строятъ пътища, иска благоустрояването на своята страна. Обаче въ тия оскѣдни, тежки и смѣтни времена нѣ трѣбва да се ограничимъ въ строежъ само на пътища, които действително ще подсилатъ стопанската мощъ на страната. И азъ направихъ снощи предложение да бъде изхвърленъ отъ проекта строежътъ на пътя Книжесво—Бояна—Драгалевци.

Г-да народни представители! Азъ ще кажа по този въпросъ само две думи, за да се върна после на другия въпросъ.

Йосифъ Разсукановъ: (Смѣе се)

Димитъръ Търкалановъ: Г-нъ Разсукановъ! Съвсемъ не е весела работата. Касаетъ се да се ангажиратъ милиони лева.

Йосифъ Разсукановъ: Това не е предвидено въ законопроекта.

Димитъръ Търкалановъ: Моля Ви се, изслушайте ме.

Йосифъ Разсукановъ: Какво ще те слушамъ, като приказвашъ работи, които нѣма въ законопроекта.

Димитъръ Търкалановъ: Касаетъ се да се направятъ бетонирани пътища, за да се видятъ отъ чужденцитъ красотитъ на София, и то въ единъ моментъ, когато ние не можемъ да задоволимъ най-належащитъ нужди на стопанска България, да осигуримъ съобщенията между градове и села. Не съмъ азъ, който въ други по-благоприятни времена бихъ се противопоставилъ на такова едно предложение. Но азъ и другъ пътъ съмъ казвалъ, че ние трѣбва да провеждаме една политика, която да ни даде възможностъ да простремъ нашитъ крака доколкото ни стига чергата. Азъ и другъ пътъ съмъ казвалъ, че при такива мъгляви мотиви, безъ програма, ние не можемъ да знаемъ съ тия милиарди и милиони на българския народъ кои пътища ще се строятъ.

Г-да народни представители! Азъ зная, че въ този моментъ, следъ като слѣза отъ трибуната и отида на банката, при моитъ другари и вдигна ръка, за да гласувамъ този кредитъ, азъ ще задължа българскитъ граждани, заедно съ васъ, да платятъ тия милиони. Това ми е ясно. Същевременно азъ виждамъ, че къмъ този законопроектъ нѣма никаква програма за строежъ. Азъ за четвърти пътъ говоря за програма, ще говоря и за 24-ти пътъ. Това, което е писано въ мотивитъ, не е програма. Програмата, г-да народни представители, може да се изпълни съ много срѣдства за много години. Азъ искамъ друго отъ г-да инженеритъ — азъ искамъ да кажатъ съ тия 510.000.000 л. кои пътища ще се строятъ. Да кажатъ: ще построимъ тази година пътя София—Вакарелъ отъ тоя до тоя километъръ за толкова лева; пътя София—Голечъ отъ тоя до тоя километъръ за толкова лева; пътя София—Дуница отъ тоя до тоя километъръ за толкова лева.

Иванъ Петровъ: (Възражая)

Димитъръ Търкалановъ: Така е, г-нъ Петровъ! Слушайте какво приказвамъ. Азъ претендирамъ известно време съ по-малко милиони тоже да съмъ строилъ, но та-

кова нѣщо не съмъ виждалъ — да ни отправа г-нъ председателъ на бюджетната комисия при г-да инженеритѣ! Да ви кажа право, това ми се вижда много оскърбително. Ние ще гласуваме кредита, а следъ това инженеритѣ да определятъ кой пътъ ще се строи и ние да се отнасяме до тѣхъ! Коего се уважи, ще се уважи, а което нѣма да се уважи, нѣма да се уважи. За какво е тогава Народното събрание? Да налага на народа задължения? Не. Азъ съмъ тамъ, че тукъ има една празнота, която трѣбва да бъде съзната, както отъ цѣлокупното народно представителство, така и отъ Министерския съветъ. Министерскиятъ съветъ трѣбва да бъде увѣренъ, че тия кредити ние нѣма да ги откажемъ. Тѣ сѣ за благоустрояване на българската държава. Обаче ние искаме да знаемъ предварително къде тия кредити ще бъдатъ употребени и по какъвъ начинъ.

Г-да народни представители! Азъ по една случайностъ при първото четене на този законопроектъ не можахъ да взема думата. Мене ми се струва, че този законопроектъ е сжиятъ, по поводъ на който г-нъ Ганевъ напусти своето министерство, макаръ мотивитѣ да сѣ измѣнени, като е цитирана наредбата-законъ за пътищата. Въпросътъ е ясенъ. Азъ ще гласувамъ тия кредити само когато тѣ ще отидатъ по съответнитѣ министерства. По този въпросъ ние трѣбва да бъдемъ на ясно. Експерименти, опити нѣма да правимъ. Желѣзницитѣ ще се строятъ отъ Дирекцията на желѣзницитѣ, а отдѣленито за водитѣ при Министерството на земедѣлието ще се занимава съ воднитѣ строежи. Точно по този генераленъ въпросъ падна г-нъ Ганевъ. Вие го внасяте тукъ пакъ и казвате: ха регистрирайте сега съществуването на Главната дирекция на строежитѣ! Нѣма да я регистрираме.

Г-да народни представители! Споменахъ преди малко, че ние живѣемъ въ тежки, мъчителни времена. Азъ ще ви кажа нѣколко цифри, отъ които ще видите, като живѣемъ въ тия времена, доколко се нареждатъ нашитѣ бюджети съ огледъ на икономии.

Въ 1938 г. отдѣленито за водитѣ при прехвърлянето му отъ Министерството на земедѣлието къмъ Главната дирекция на строежитѣ имаше 184 души персоналъ. Тогава само това отдѣление обслужваше воднитѣ строежи. Въ 1939 г., по новия бюджетъ, на Министерството на земедѣлието, има 181 човѣка въ съкратеното по задачи отдѣление за водитѣ, и въ отдѣла водни строежи къмъ Главната дирекция на строежитѣ при Министерството на благоустройството 105 души. И азъ мога да ви кажа цифри, за да не бъда голословенъ, за да видите, какъ е билъ увеличенъ за една и сжца служба персоналътъ съ 100 души. Презъ 1938 г. въ отдѣленито за водитѣ къмъ Главната дирекция на строежитѣ е имало 32 инженери. Презъ 1939 г. въ отдѣленито за водитѣ къмъ Министерството на земедѣлието е имало 31 инженери, при съвършено намалена служба, и къмъ отдѣла водни строежи на Главната дирекция на строежитѣ — 34 инженери. Освенъ това презъ 1938 г. е имало 19 оператори и техници, срещу 16 оператори и техници и 1 лесовѣдъ презъ 1939 г.; 19 души административенъ персоналъ, срещу 19 души административенъ персоналъ и 25 техници; 15 инженери, срещу 15 инженери; 15 техници, срещу 15 техници; 84 души административенъ персоналъ, срещу 85 души административенъ персоналъ. Или презъ 1938 г. е имало всичко 184 души персоналъ въ Главната дирекция на строежитѣ, а презъ 1939 г. има 181 души въ Министерството на земедѣлието и 105 души въ отдѣла водни строежи на Главната дирекция на строежитѣ.

Следователно, г-да народни представители, въпросътъ съвсемъ не е снетъ отъ дневния редъ или въобще не е снетъ отъ вниманието на народното представителство. Азъ имамъ възможностъ, когато говорихъ по бюджета на Министерството на вътрешнитѣ работи, да кажа, че сега съвсемъ не е време да се увеличава персоналътъ; че ние трѣбва да сниземъ, доколкото е възможно, разхода за увеличение на персонала.

Г-да народни представители! Тукъ се искатъ кредити за пътища. Азъ имамъ едни малки таблички. Нѣма да се спирамъ много на тѣхъ, но ще ви кажа, че благодарение на извънредно лошата система, която е усвоена въ последно време отъ Министерството на благоустройството, строежитѣ на пътища сѣ станали извънредно скѣпи. Тѣ сѣ станали извънредно скѣпи, защото имате единъ търгъ за строежъ на единъ пътъ съ дължина 9.200 м. — касае се за пътя София—Драгоманъ—Царибродъ, отъ км. 4+860 до 14 — за 10.200.000 л. По сжия пътъ отъ км. 14 до км. 26 имате строежъ по търгъ за 17.860.000 л. По сжия

пътъ имате други търгове за строежи за 9.000.000 л., 17.000.000 л., 14.000.000 л., 17.000.000 л. Имате търгъ за 48.000.000 л., за строежъ по шосето София—Пловдивъ, отъ км. 11 до км. 36+600 и пр.

Какво е посжипването въ връзка съ тия търгове? Отъ 119 л. на квадратенъ метъръ цената става къмъ 168 л. г-да народни представители! И това се дължи на обстоятелството, че тая система на строежъ на пътища не дава възможностъ при по-малки обекти да се явятъ повече конкуренти. За мене това е много ясно. И всичкото това посжипване лѣга върху бюджета на държавата. Азъ съмъ тамъ, че тая система трѣбва да бъде измѣнена, трѣбва да бъде коренно промѣнена. Строежитѣ трѣбва да се извършватъ на по-малки обекти, съ което ще се даде възможностъ да се получатъ по-низки цени за извършенитѣ работи.

Г-да народни представители! Като е въпросъ за строителна политика, азъ имамъ единъ съвършено прѣсенъ примѣръ, който съмъ длъженъ да поднеса на вашето внимание и на вниманието на г-нъ министра на просвѣтата, и на г-нъ министра на благоустройството. Г-да народни представители! Въ 1933 г. съ държавни срдства е почнатъ строежътъ на почивна станция за учители край гр. Сливенъ, въ мѣстността „Синитѣ камъни“.

Гето Кръстевъ: Това не е по законопроекта.

Димитъръ Търкалановъ: Точно по законопроекта е. Тукъ е казано „държавни строежи“. Ние знаемъ какво приказваме, колега!

Председателстващъ Георги Марковъ: Времето Ви изтече, г-нъ Търкалановъ!

Димитъръ Търкалановъ: Г-да народни представители! Азъ бѣхъ любопитенъ и въ продължение на часъ и половина обиколихъ това държавно здание, което е строено съ широкъ замахъ, по европейски типъ. Азъ имамъ нѣкои сведения и ще ви ги кажа, за да си вземете бележка за това, което става при тая политика на строежи, срещу която ние очевидно се бунтуваме, отъ която сме недоволни. Както казахъ, строежътъ е почнатъ въ 1933 г. и струва 6.474.000 л., или кръгло съ 6.500.000 л. се завършва тая почивна станция, която бива временно приета на 7 октомврий 1936 г., а окончателно приета на 26 октомврий 1937 г. Тази станция, г-да народни представители, въ която сѣ заровени 7 милиона лева, и до днѣ днешенъ не е използвана, и въроятно, и тая година нѣма да бъде използвана. Азъ ви казахъ, че въ продължение близо на 2 часа я прегледахъ, като почнахъ отъ тавана до избитѣ. Тя е въ едно положение, което я прави невъзможна за обитаване. Какво става? Разрешенъ е кредитъ отъ 600.000 л. за обзавеждане, обаче нищо още не е направено.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ Търкалановъ! Времето Ви изтече.

Димитъръ Търкалановъ: Разрешенъ е кредитъ отъ 100.000 л. за ремонтъ, за благоустройство. Днесъ ми казахъ, обаче, че абсолютно нищо не е направено и въ тоза отношение. Времето е великолепно, сезонътъ настѣпва, идва м. май, когато учителитѣ могатъ да отидатъ на почивка и да бъде използванъ тоя държавенъ имотъ, но никакъвъ ремонтъ не се прави въ него. Най-интересното е, че това здание не е водоснабдено. Отъ три години то не е благоустроено. Това е политиката на Министерството на благоустройството! И важното е, че службата при Министерството на просвѣтата е поискала 350.000 л. за водоснабдяване, обаче съответната служба въ Министерството на благоустройството е заличила този кредитъ, и до този моментъ тази станция, която струва къмъ 7 милиона лева, стои безъ вода и не може да бъде използвана. И азъ питамъ: какъ ще гласуваме сега ние тоя кредитъ, когато нѣма къмъ този законопроектъ една специална програма съ огледъ на която ще се правятъ строежитѣ? Какъ мога да гласувамъ азъ, безъ да знамъ, къде ще бъдатъ хвърлени срдствата и какъ ще бъдатъ тѣ оползотворени? А случаятъ, г-да народни представители, за който ви говоря, е много интересенъ. Тая станция е едно великолепно здание, намира се на много хубаво мѣсто, обаче е негодна за използване, макаръ че въ хвърлени въ нея много милиони български пари. Тѣмъ по този случай азъ искамъ да обърна вниманието на г-да министритѣ и на г-да народнитѣ представители, че

когато се гласуват кредити, трябва да се искат отговорности от чиновниците, които ще ги изразходват; да знаят, че те се държат отговорни за разходването на тия средства.

Председателстващ Георги Марков: (Звъни)

Димитър Търкаланов: И, на края, преди да завърша, ще ви помоля да се съгласите с моето предложение. По тия мотиви, които ви изложих, аз искам да се изключи строежът на пътя Княжево—Бояна—Драгалевци. Това не е малък въпрос. Аз мога да ви уверя, че всички места в политъ на Витоша, в връзка с градоустройствения план, сж закупени от спекуланти от София. Аз мога да ви уверя, че, в връзка с построяката на тоя път, тия места не 100%, а 1000 пъти ще покачат своите цени. И до този момент, в връзка с градоустройствения план, вие нямате един закон против спекулата. Не е нужно, г-да народни представители, да ви кажа, че от най-високо място на мен се каза един път, че с тоя план се спекулира и се долно спекулира. Въпросът е много важен. Въроятно, той ще бъде внесен тук и поставен на разглеждане.

Председателстващ Георги Марков: Заклучете, г-н Търкаланов!

Димитър Търкаланов: Вие не можете да решите строежа на един път, с което да се узакони едно насилие и една спекула. Аз ви моля да се съгласите с мене и единодушно да решите, че строежът на този път няма да бъде осъществен.

Председателстващ Георги Марков: Има думата народният представител г-н Петко Стоянов.

Петко Стоянов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Трябва да се пази редът, защото редът е родоначалник на всичките добродетели в обществените работи. За да има ред, има закони, има правилници. Аз уважавам г-н председателя и председателството, но аз уважавам истината над всичко.

Одсе аз заявих, че не сме поставили на правилен ред дебатът по 510-милионния кредит, че не е законно това, което се прави.

Председателстващ Георги Марков: Нали ви казах, че се отправи покана.

Петко Стоянов: Аз ще ви кажа сега, че никаква покана не е имало. Ако има някаква покана подписана, дайте да я видим.

Председателстващ Георги Марков: Тогава направете питане и ще ви се отговори.

Петко Стоянов: Г-н председателстващият Марков вчера заяви, че той е призовал комисията. Г-да народни представители! Ето стенограмата от вчера. (Чете) „Председателстващ Георги Марков: Пристъпваме към гласуване. Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на строежите за 1939 бюджетна година, в размер на 510.000.000 л., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема. Законопроектът отива в комисията.

Давам 10 минути отидох, след което ще продължим работата си по дневния ред“.

Председателстващ Георги Марков: Веднага да Ви отговоря.

Петко Стоянов: Ето, това е стенограмата.

Председателстващ Георги Марков: Това е стенограмата, но в момента, когато аз дадох отидох, поканата се подписваше тук. Всички знаеха, че се заседава комисията. И вие лично бяхте в комисията.

Петко Стоянов: Повторно заявявам, никаква покана не е издавана, не е поднасяна на подпис. И, ако аз отидох в комисията, отидох, защото ми се каза, че заседава комисията по законопроекта за задълженията. А като отидох, бях изненадан, че заседава бюджетарната комисия, а освен това беше минало почти всичкото разглеждане на въпроса.

Сега на законопроекта, г-да народни представители. Ще бъде една голяма грешка да се мисли, че като сме поставили на дневен ред от наша страна една редица възражения срещу наредбата-закон за Дирекцията на строежите, респективно срещу министъра на обществените сгради, ние сме имали нещо лично против г-н Ганев, бившият министър, или против когото и да е друг. — Лично за себе си заявявам това, заявявам го и за всички отъзи, които като мене искаха да защитят законността в този случай. Аз съм поддържал едно становище, което използвам случая да защита и сега. И на уважаемия г-н Аврамов ще кажа, че и той върши беззаконие, нарушава конституцията, което вършеше г-н Ганев. Доказателства. Законопроектът, който е внесъл г-н министърът, съдържа в себе си нарушение на чл. 8 от закона за бюджета, отчетността и предприятията. В чл. 8 от закона за б. о. п. е казано: (Чете) „Разходите за заплати, за надници и въобще за лични възнаграждения, по което и да е ведомство, не може да се сливат заедно с веществените разходи в един и същи параграф“. Освен това, не може да се предвиждат в един и същи параграф разнородни веществени разходи“. Прочетете, г-да, текста на пункт 1 от подробната таблица към законопроекта. Казано е: „Купуване, поддържане и превоз на: валяци, специални машини, машини за изпитване на строителни материали, сонди, помпи, инструменти и съдове — 6.000.000 л.; пункт 2. Горивни, смазочни и др. консумативни материали за валяците и другите машини и уреди — 3.700.000 л.; пункт 3. Направа, поправка и поддържане на пътищата, мостове, кантонерските домове и другите съоръжения и пр. — 162.800.000 л.“ Това не представлява нищо друго освен такова нарушение на закона за б. о. п., каквото беше и по-раншното. Ето къде е нашата борба. Разберете, г-да, тая страна трябва да се управлява по строгото основание на законите. Не зависи от лицата, а зависи от системата. Вие поддържате същата система на беззаконие, на нарушение на конституцията и на обикновените закони.

Второ, по чл. 26 от закона за б. о. п. следва министърът на финансите — неговият заместник днес — да разграничи и да определи кредити за нужди, които по естество, характер и размер не могат да бъдат предмет на редовния бюджет, а трябва да отидат в извънредния. От нас се иска сега да гласуваме 510.000.000 л. кредит раздѣлен на три групи — за строеж на пътища, за строеж на железници и за водни строежи — точно 510.000.000 л., колкото по редовния бюджет за същите нужди сж предвидени. Извънредният бюджет, който днес се гласува, не представлява нищо, освен удвоение на ония суми, които бяха предвидени в редовния бюджет за същите нужди и следователно и тук се върши едно нарушение на закона от страна на г-н министъра на финансите, който смѣва извънредни кредити с редовни за едни и същи нужди. Това означава липса на ред и липса на законност.

И, най-после, г-да, третото мое възражение, което искам да направя и съм длъжен да направя, то е по наредбата-закон за пътищата. Разликата е само там, че г-н Ганев беше казал в текста на § 1, точка „а“: за пътища по чл. 10 от наредбата-закон за пътищата — не беше упоменал кои пътища, а г-н министърът днес определя за кои пътища по чл. 10 от наредбата-закон за пътищата се касае. А кои сж тѣзи пътища? Тѣ сж всичките пътища, г-да, за които по наредбата-закон за пътищата се създава фонд за неопределени, вѣчни времена, докато се построят. Следователно, в случая конкретизиране според закона за б. о. п., за какво се искат разходите, няма. И какво е положението? Дават се 162.000.000 л. веднаж за тия пътища, дават се 57½ милиона лева за всичките други пътища в България, но без всякаква спецификация. Това ще рече, че г-н министърът утре с своите технически помощници ще определят: ще строим в околия Х или в едикоя си община, или ще строим в едикоя си и едикоя си община. Но какъ ще определят, защо ще определят —, това ще бъде абсолютно в зависимост от това, което те ще намерят за благоразумно. Така не може, г-да! В закона за б. о. п. такива пълномощия никъде не сж предвидени. Предвижда се за специфична цел, а тя трябва да бъде конкретна, а не общо определена. Или, с други думи, г-н министърът ни казва: който има нужда да му направя шосе, или да му поправа шосето, да заповѣда при мене да приказваме. Това е корупция, г-да! Това е корупция, която навремето си въ Франция взема такива огромни размери, и застави обществото и парламента да

специфицират законите за бюджетите и да определят точно, единствено за какво всеки един кредит може да бъде употребен. Това ще унижи министъра и неговите помощници, затова защото те ще се огъват пред ония, които са по-силни. Това ще унижи народните представители, защото ще се унижават пред техническите лица и пред министъра, за да измолват едно и друго. Това ще унижи българския гражданин, защото ще го превърне на просяк, да иде да подлага ръката си пред вратата на министъра и да казва: моля Ви се, направете една милост, поправете ни пътищата. А българският народ плаща, за да бъдат строени пътища в цялата страна по план и по ред, според обективните нужди, което значи, че в законопроекта за извършен кредит, който ние днес гласуваме, трябва да бъде точно специфицирано какво ще бъде направено.

Аз питам г-нъ министъра на обществените сгради: кога ще благоволи да се поразходи в Бѣлослатинска, Ломска, Орѣховска, Поповска, Анхилска околии, за да види, има ли там пътища? Нека да не мисли, че самият, които са вписани в закона, са пътищата в България. А да ни каже, какъв е неговият план за 10-50-100 години, с каква постепенност той ще разреши проблемата.

Г-да народни представители! Ние не сме правили — и аз лично не съм правил — нѣма да правя, нито ще си позволя да съмтам, че това е възможно — опозиция срещу лица. Редът е порочен, г-да, системата е покварена; това е разливане на пари, това е правене съ чужда пита майчин помен, това е унижение на държава и на народно представителство пред Юрокрацията, която всецело ще разполага съ всичко, което вне благоволи да ѝ дадете. Не давайте, а изисквайте. Тогава вне ще имате ред и нѣма по три дена да стоите пред вратата на министъра, да ви гонят и да не ви приемат.

Председателстващ Георги Марков: (Звъни) Моля, свършете.

Петко Стоянов: Излишно е да ми звъните, защото свършвам. — Г-да народни представители! Въпросът е за ред и за система. Потретвам. Ние нѣма да гласуваме не заради това, защото нам ни са неприятни лицата, но заради това, защото ноторно продължава да се нарушават законите и да се броскира това което се нарича елементарен морал и елементарен ред. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващ Георги Марков: Ще гласуваме § 1.

Вашето предложение, г-нъ Търкаланов, ще го гласуваме, когато дойдем до § 3, който се отнася за пътищата. Които приемат § 1 отъ подробната таблица към чл 1, както се докладва отъ г-нъ докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)
„§ 2. Горивни, смазочни и др. консумативни материали за валяците и другите машини и уреди — 3.700.000 л.“
Безъ изменение.

Председателстващ Георги Марков: Които приемат § 2, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)
„§ 3. Направа, поправка и поддържане на пътищата, мостоветъ, кантонерските домове и другите съоръжения; изплащане предприятя съ сключени договори презъ настоящата и минали години:

А. За пътищата, изброени въ програмата, предметъ на чл. 10 отъ наредбата-законъ за пътищата 162.800.000 л.

Б. За останалите пътища, съгласно съ чл. 9 отъ същата наредба-законъ 57.500.000 л.“
Безъ изменение.

Председателстващ Георги Марков: По § 3 е направено предложение отъ народния представител г-нъ Димитър Търкаланов, подкрепено отъ г-нъ Петко Стоянов, въ смисъл: да се зачекнат кредитите за пътя Горна баня—Княжево—Бояна — Драгалевци. Значи съ предложението се иска да се изключи отъ програмата, която се съдържа въ чл. 10 отъ наредбата-законъ за пътищата, пътът: Горна баня—Княжево—Бояна—Драгалевци.

Петко Стоянов: Тоя път е пътът на спекулантите, затова искаме да се изключи.

Председателстващ Георги Марков: Тия г-да народни представители, които приемат предложението на г-нъ Търкаланов, за изключване отъ програмата на поменатия път, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат § 3 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„Част II. Нови ж.-п. линии.

§ 4. Проручване и направа нови и довършване строящи се ж.-п. линии и жилища при гарите за ж.-п. служители:

а) Радомир — Дупница — Горна-Джумая — Изворитъ — Крупникъ — 34.500.000 л.

б) Софийска околоръстна — 3.000.000 л.

в) тѣснопътна 76 см. Сараново—Неврокопъ — 3.000.000 л.

г) Шуменъ—Карнобатъ — 130.000.000 л.

д) Сопотъ—Калюферъ—Казанлъкъ — 5.000.000 л.

е) Царь Крумъ—Преславъ—Върбица — 500.000 л.

ж) Долень-чифликъ—Старо-Орѣхово — 500.000 л.

з) Бургасъ—Поморие — 1.500.000 л.“

Въ този параграфъ комисията зачерква въ буква „а“ думата „Крупникъ“.

Председателстващ Георги Марков: По този § 4 има направено предложение отъ народния представител г-нъ Рашко Маджаровъ.

Имате думата, г-нъ Маджаровъ, да развие предложението си.

Рашко Маджаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Както и вчера, при първото четене на законопроекта, тъй и днес, аз поддържамъ направеното отъ мене предложение за довършването скелета на българските държавни желѣзници. Това, което азъ ще кажа, не е ново; въ голѣма част то е предвидено вече по досегашните закони. Като погледнете представения ни преди две недѣли законопроектъ, ще видите, че въ него фигуриратъ ония желѣзопътни линии, за които се касае и моето предложение, и които, не зная по какви причини, са изчезнали отъ днешния законопроектъ, безъ да е имало срещу тяхъ опозиции въ Народното събрание, когато първиятъ законопроектъ беше обсъжданъ. Това е линията Бургасъ—Сръдецъ—Гълъбово — Търново—Сейментъ, линията Макоцево—Пирдопъ—Сопотъ и линията Аспарухово—Синделъ. Отъ правителствена страна се дадохъ — ге на мене — най-обстоятелни мотиви, както въ извънредната, тъй също и въ редовната сесия за необходимостта и нуждата отъ бързото построяване на тези линии. Освенъ тяхъ и моста на Дунава, въпросътъ за постройката на който е международенъ, ще трябва да бъде построена и линията Ловечъ—Троянъ—Карнаре—Карлово, за да можемъ, било чрезъ паракоси, било чрезъ моста на Дунава да закарваме трафика по Дунава и северните страни въ Тракия, въ долината на Марица, и обратно. На второ мѣсто, трябва да се построи линията Попово—Разградъ—Исперихъ (Кеманларъ), която е старата линия Разградъ—Силистра, за ползността на която нѣма нужда да ви убеждавамъ и голѣма частъ отъ землените работи за която са извършени още преди 8 месеца.

Както виждате, новаторство нѣма. Всички тези линии са били предвидени и въ закона отъ 1925 г., били са предвидени въ наредбата-законъ отъ кабинета на г-нъ Кюсеиановъ, били са въ строежъ, и желателно е да влѣзат и въ днешния законопроектъ. Може да ми се направи възражение, че за тези линии нѣма достатъчно сръдства отъ този заемъ. Г-да народни представители! Азъ казахъ вчера, и тукъ, и въ комисията, казвамъ и днесъ: всички тези желѣзници, които са изброени въ § 4 на законопроекта, отъ буква а до буква з, не могатъ да бъдатъ построени съ кредитите, които днесъ даваме, и че неминуемо ще се прибѣгне или къмъ другъ извършенъ бюджетенъ кредитъ, което въ България често пъти става мѣчно и пакостъ на строежътъ, защото се прекъсватъ, или къмъ специаленъ заемъ. И затова азъ казвамъ: когато ще се решава въпросътъ за сключване специаленъ заемъ — защото безъ такъвъ не можемъ да минемъ — трябва да се има предвидъ и тези линии, които и по-рано влизяха въ мрежата. Народното представителство, и по морални съображения, трябва да се съгласи да ги внесе въ законопроекта — за да не излѣзе, че то е гонило не само министъра а и програмата, която е била представена отъ кабинета

— без да се ангажират нови кредити в днешния ден, а да се натовари правителството, респективно министърът на финансите, да сключи необходимия заем за построяването на тези линии, които споменах.

Аз моля народното представителство да приеме това мое предложение, което е чисто строително, което не търпи абсолютно възражения, че може да попречи на правилното изразходване на бюджетните кредити. Напротив, то ще подобри външното бюджетните средства на българските държавни железници, респективно и общия държавен бюджет. По този начин действително ще може външно разстояние на 6 години — защото колкото и да организираме добре работата, по-рано не би могло — да бъде свършен скелетът на българските държавни железници. (Ръкопляскания от дъво)

Председателстващ Георги Марков: Има думата народният представител г-н Стефан Цанов, за да развие предложението си.

Стефан Цанов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Преди да се спра на своето конкретно предложение, събтам, че не би било неуместно, а напротив, би било в духа на всичко свършено в последните дни в Народното събрание, да предложа на Народното събрание извършването на строежите, предадени в тази именно част II отъ таблицата — „Нови ж.-п. линии“ — да го възложим на Министерството на железниците, което досега се е занимавало с строежа на железопътни линии. Не искаме ли да кажем другото — че се движим отъ кохтерийни смътки и полъзновения, че се борим срещу личности, а не за принципи — ние ще тръбим да останем последователни на себе си и да разтоварим Дирекцията на строежите, която ни остави г-н Ганев, след като си отиде, към министерствата, отъ които тя се събра, като тази част мине към Министерството на железниците. Това е първото предложение, което правя.

Следъ това правя друго, конкретно предложение. Във списъка на линиите не чета нищо за линията Червен-бръг—Орѣхово. Отъ отдавна въ България познаващи и непознаващи въпроса приказват, че точно тоя край, който, след отнемането на Добруджа, е житницата на България, не бива да се обслужва по такъв лош начин, съ тѣснолинейна железница. Отъ отдавна се обещава, че тази железница ще се превърне въ широколинейна. Моветът сѣ направени, необходими сѣ много малко средства, иска се само малко по-голям интерес, малко по-голямо желание, за да се даде на тоя край възможност да има широколинейна железница. Това се налага, г-да народни представители, отъ обстоятелството, че тая линия ще обслужва едно население отъ 300 хиляди души, че по нея ще се изнасятъ сѣдно годишно 15 хиляди вагони храни — единъ трафикъ, който днесъ не може да се обслужва отъ тѣснолинейката. Това, което тя върши сега, върши о за смѣтка на производителя, върши го съ голѣми загуби. Три милиона лева отиватъ годишно само за прехвърлянето отъ тѣснолинейните въ широколинейните вагони на Червен-бръг—Орѣхово неудобства можеха да се премахнатъ. За 10 години само отъ загубите поради това прехвърляне можеше да се построи нормална линия. Да оставимъ другото, че храните тамъ стоятъ складираны въ примитивни хамбари, че се губятъ, че гниятъ милионни богатства, което също така е едно съображение, което трѣбваше да накара отговорните фактори да се спратъ на този въпросъ.

Друго, г-да народни представители. Писа се и въ вестниците, че въ проекта на Министерството на железниците, а впоследствие и на Дирекцията на строежите, влиза построяването на железопътната линия Ясен—Кнежа—Бойчиновци. Като се има предвидъ обстоятелството, че по линията Ниш—Бѣлградъ минава транспортътъ къмъ Западъ не само на България, а и на Турция и Гърция, ако искаме да се еманципираме, ако искаме нашиятъ продуктъ въ по-късно време да намери своя европейски пазаръ, налага се на България да пристъпи част по-скоро къмъ построяването на тази линия. Компетентните си казаха думата. И азъ моля г-нъ министъра, ако друго не може да се направи сега, защото — знамъ — трѣбватъ средства, поне да се пратятъ инженери, които да проучатъ терена за тази линия и да се пристъпи къмъ нейното трасиране. Тя е икономическа линия, свързва Северна и Югоизточна България съ Западна Европа, намалява петъ съ дън и нощ и същевременно дава възможностъ на продуктите, най-вече на гроздого, отъ Северноизточна България да отиде въ добро състояние на своите пазари: Полша, Германия, северните страни и т. н. Не казвамъ, че веднага

трѣбва да се почне построяването ѝ, но изложително е поне проучването ѝ да се почне.

Следъ това, като педирамъ, че трѣбва част по-скоро, още тая година, ако може, тѣснолинейната Червен-бръг—Орѣхово да се превърне въ широколинейна. Събтамъ, че въ тази работъ може да се използва едно друго удобство. Отдавна имаме трасирана линията Червен-бръг—Луковит—Тетевен като тѣснолинейка, където даже и гарите сѣ направени въ миналото. Ще се направи широколинейна Червен-бръг—Орѣхово, а отъ Червен-бръг до Тетевен ще сѣ построи тѣснолинейна. Тукъ сѣ малко средства, като се използва трудътъ на населението и помощите, които могатъ да дадатъ общините, може да се свърши голѣма работа.

Следъ като направихъ своите предложения, г-да народни представители, дължа да обърна вниманието ви и на друго нѣщо. Цѣлятъ този строежъ, който възлиза на милиони и милиарди лева, като чели изключва отъ себе си единъ другъ елементъ, който много подпомага строителната политика въ България въ миналото: участието на общините и на населението. И строежите въ България се бюрократизираха! Всичко отива къмъ бюрократия и къмъ предприемачъ. Нашите общини казватъ: ако се пристъпи къмъ трасирането и строежа на широколинейна железница Ясен—Кнежа—Бойчиновци, ние се залягаме да свършимъ известна работа, да дадемъ известни средства. Вънаги въ тези строежи трѣбва да бъдатъ комбинирани усилията на държавата, общината и населението, а не както сега, да имаме предъ себе си само предприемача и на него държавата да дава своите стотици милиони лева. Въ миналото така се стрѣсше и досега нѣщо се направи. Защо отбѣгваме отъ тези предимства на тази строителна народна политика сега, когато средствата ни сѣ въ оскъпница?

Азъ моля, нека за въ бъдеще, когато ще се строятъ линии и пътища, да се търси и тази възможностъ — да се използва помощта на общината и на населението, което е готово, когато се касае за защита на неговите интереси, да я даде.

Председателстващ Георги Марков: Има направено предложение отъ народния представител г-нъ Георги Петровъ. Г-нъ Петровъ! Имате думата, да развиете предложението си.

Георги Петровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ съмъ привърженикъ на това, когато една работа се започне, да се свърши. Миналата година линията Бургас—Тополовград—Гълъбово започна да се проучва и работи тукъ-таме. Тая година, обаче, не виждамъ предвиденъ никакъвъ кредитъ въ бюджета за тази линия. Намирамъ, че не бива да се изоставя работата, защото средствата, които сѣ изживяни вече, ще бъдатъ прехосани. А необходимостта отъ тая линия, върватъ, всѣки съзнава. Тая линия ще минава презъ една отъ най-плодородните области въ България, която областъ, заедно съ Видинската, дава пшеницата на България. Отъ друга страна, по познати и по познати цели, въ она край се прокарва една пълна шосейна мрежа, която, обаче, не може да обслужва всичките нужди въ стопанско отношение. Но, за да може да отговори на своето предназначение тая шосейна мрежа, тя трѣбва да се одухотвори чрезъ една железопътна линия. А азъ не виждамъ въ проекта, както казахъ, никакви средства за тази линия.

Затова предлагамъ да се намали кредитътъ за линията Шумен—Карнобатъ съ 10 милиона лева и да се прехвърлятъ въ нова точка „и“ за линията Бургас—Тополовград—Гълъбово 10 милиона лева. Азъ не искамъ чрезъ това предложение за намаление кредита за линията Шумен—Карнобатъ да умалява тая линия, но предлагамъ да се вземе тая сума отъ 10 милиона лева отъ това перо, защото съмъ убеденъ, че 130 милиона лева нѣма да стигнатъ за довършване на линията Шумен—Карнобатъ и че ще се наложи единъ новъ свѣрхсметенъ кредитъ за довършването на тая линия. На всѣки случай, кредитътъ за линията Бургас—Тополовград—Гълъбово е крайно наложителенъ и отпускането му би се оправдало отъ чисто финансови съображения — държавата да не прехосва пари.

Председателстващ Георги Марков: Ще гласуваме, г-да. Най-напредъ ще гласуваме предложението, направено отъ народния представител г-нъ Рашко Маджаровъ, който предлага въ подробната таблица, частъ втора, нови ж. п. линии, § 4, следъ буква „з“ да се прибавятъ букви: (Чете) „и“ Макоцево—Пирдоп—Сопотъ; „к“ Бургас—Сръдец—Гълъбово; „л“ Ловеч—Троян—Карнаре; „м“ Попово—Разград—Кемаларъ; „н“ Аспарухово—Синделъ.

Упълномощава се правителството, въ лицето на министъра на финансите, да сключи необходимия заем за постройка и завършване на горните ж. п. линии".

Който г-да народни представители приемат това предложение на г-нъ Рашко Маджаровъ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-нъ Стефанъ Цановъ предлага: (Чете) „Въ часть втора, § 4, новъ ж. п. линии, да се прибавятъ букви: (Чете) „а) превръщане тѣсноколейната ж. п. линия Червентъ-Бръгъ—Орѣхово въ широколинейна; и п) проучване линията Ясентъ—Кнежа—Бойчиновци и трасирането ѝ".

Който приематъ това предложение на г-нъ Стефанъ Цановъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Предложението на г-нъ Георги Петровъ гласи: (Чете) „По § 4. Да се намали кредитътъ по точка „г“ отъ 130 милиона лева на 120 милиона лева и да се внесе нова точка „и“ Бургасъ—Тополовградъ—Гълъбово — 10.000.000 л.“

Георги Петровъ: Г-нъ председателю! Предвидъ на това, че съ приемане предложението на г-нъ Рашко Маджаровъ се прие да се предвидятъ срѣдства за тая линия, отказвамъ се отъ предложението си.

Председателстващъ Георги Марковъ: Който приематъ § 4 така, както се докладва, заедно съ току-що приетитъ добавки къмъ него, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Петко Стайновъ: Какво е мнението на г-нъ министра?

Председателстващъ Георги Марковъ: Параграфътъ се прие вече.

Петко Стайновъ: Трѣбваше да чуемъ, какво е мнението на г-нъ министъра по всѣко едно отъ тия предложения. Така трѣбва да бѣде, съгласно конституцията.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ министърътъ не казва нищо противъ. Ако имаше нѣщо противъ, щѣше да каже.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„§ 5. Направ. рампи, втори и обиколни линии по съществуващитъ ж. п. линии — 10.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателстващъ Георги Марковъ: Ще гласуваме. Който приематъ § 5, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„§ 6. Изплащане отчуждени имоти за постройка нови ж. п. линии — 1.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателстващъ Георги Марковъ: Който приематъ § 6, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„§ 7. Разходи по сключени бюджетни упражнения (вижъ приложената таблица) — 71.000.000 л.“

Председателстващъ Георги Марковъ: Който приематъ § 7, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„Часть III. Водни строежи

§ 8. Проучване и направа на: диги, язовири, баражи, силдобивни централи и съоръжения, прокопаване на канали и корекции на рѣки, както и изплащане на предприятия съ сключени договори презъ настоящата и минали години:

а) напояване на Неврокопското поле . . .	4.000.000 л.
б) отводняване на Карабозката низина . . .	4.600.000 „
в) отводняване на Видинската низина . . .	1.500.000 „
г) отводняване на Свищовско-Бѣленската низина . . .	4.000.000 „
д) корекция на р. Чая . . .	2.700.000 „
е) отводняване на Островското блато . . .	2.100.000 „
ж) довършване строежа на Борилската дига . . .	1.100.000 „

Председателстващъ Георги Марковъ: По § 8 има направено предложение отъ г-нъ Никола Стамболиевъ.

Димитъръ Търкалановъ: И тия кредити ще отидатъ къмъ Министерството на земедѣлието. Защо не ги свалите отъ тукъ?

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Стамболиевъ.

Никола Стамболиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! И по-рано при дебатитъ по 510-милионния кредитъ, когато се вдигна голѣмъ шумъ и се предизвика оставката на министъръ Ганевъ, се казаха много думи и се изказаха пожелания и мнения относно тази Дирекция на строежитъ, която се смѣтна като противоконституционна и която именно разкъса органическата връзка между службитъ въ Министерството на желѣзницитъ и Министерството на земедѣлието. Причини много. Днесъ ние сме сезирани отново съ единъ новъ законопроектъ за сѣщия кредитъ, по който сѣщитъ мнения и пожелания се изказаха.

Отъ тази трибуна, когато говорихъ по бюджета на Министерството на желѣзницитъ, азъ също изказахъ своето мнение за Дирекцията на строежитъ, която се е ангажираа и се мѣси и въ ресора на Министерството на желѣзницитъ и въ този на земедѣлието. Дирекцията на строежитъ има за обектъ постройката на желѣзници, нѣщо, което е право на Министерството на желѣзницитъ. Сѣщата тази Дирекция на строежитъ има за обектъ и напояването, и отводняването, и воднитъ строежи, което пакъ е право изключително на Министерството на земедѣлието.

Димитъръ Кушевъ: Не само право, но и компетенция.

Никола Стамболиевъ: Компетенция и право. Днесъ ние пакъ се връщаме на тая дирекция и пакъ виждаме една аномалия и едно противоречие, което азъ следъ малко ще подчертая предъ васъ, за да видите, какъ действително, при липсата на компетенция, Дирекцията на строежитъ грѣши.

Г-да народни представители! Дирекцията на строежитъ се явява като изпълнителъ на строежитъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Оставете дирекцията, по параграфа говорете.

Никола Стамболиевъ: Азъ ще дойда на предложението си по параграфа, но ще трѣбва съ нѣколко думи да се мотивирамъ.

Ние виждаме, че тая дирекция само изпълнява поръчката, желанието, инициативата на тия два ресора: Министерството на желѣзницитъ и Министерството на земедѣлието. По начало азъ я отричамъ. Както казахъ, Дирекцията на строежитъ нѣма право да строи желѣзници — това е право на Министерството на желѣзницитъ; нѣма право, отъ друга страна, да се занимава съ отводнявания, напоявания и оросявания и въобще водни строежи — то е право на Министерството на земедѣлието. Въ конкретния случай, обаче, тая Дирекция на строежитъ, която сега ние по законъ имаме — до тогава, до когато този законъ не бѣде отмененъ — азъ смѣтамъ, че има само предприемачески функции. Тя не може да каже, къде ще се напоява, къде ще се отводнява, къде ще имаме водни строежи и пр. Ние, обаче, виждаме, че тукъ, въ „Часть III. Водни строежи“ съ предвидени кредити именно за водни строежи — което е въ противоречие съ закона за б. о. п., защото за сѣщитъ цели ние имаме предвидени кредити и въ следвия бюджетъ.

Г-да народни представители! Азъ се конкретизирамъ. Параграфъ 8 дословно казва: (Чете) „Проучване и направа на: диги, язовири, баражи, силдобивни централи и съоръжения, прокопаване на канали и корекции на рѣки, както и изплащане на предприятия съ сключени договори презъ настоящата и минали години: а) напояване на Неврокопското поле — 4.000.000 л.; б) отводняване на Карабозката низина — 4.600.000 л.; в) отводняване на Видинската низина — 1.500.000 л.; г) отводняване на Свищовско-Бѣленската низина — 4.000.000 л.; д) корекция на р. Чая — 2.700.000 л.; е) отводняване на Островското блато — 2.100.000 л.; ж) довършване строежа на Борилската дига — 1.100.000 л., или всичко 20.000.000 л.“

Ще ви прочета сега § 59 отъ редовния бюджетъ на тая дирекция: (Чете) „§ 59. Водни строежи — проучване и направа на: диги, баражи, силдобивни водни централи, съоръжения къмъ воднитъ строежи, корекции на рѣки и др.

подобни (Неврокопъ, Карабозъ, Видинъ С. шовъ, р. Чап) р. Струма и др.) — сѣщото, което е казано и въ § 8 — „извършване работи съ групи отъ безработни и издръжка на групи отъ редовни трудоваци; възна-граждения на часни технически лица за проучване, изработване проекти, книга и др. подобни; изплащане на предприятия съ сключени договори презъ настоящата и минали години; наемане работници и специалисти“ — както е и въ разглеждания законопроектъ — „на обща сума 23.984.750 л.“

Г-да народни представители! Законътъ за б. о. п. е ясенъ и категоричен. Не можемъ за започнати обекти — тогава, когато въ текущия редовенъ бюджетъ има предвидени за тѣ кредити — да предвиждаме нови кредити въ извънредния бюджетъ. Това е въ противоречие съ закона за б. о. п. Както и г-нъ проф. Стояновъ одева каза, като говори за пътищата, сѣщо и азъ казвамъ, въ връзка съ „Частъ III. Водни строежи“, че понеже за сѣщитѣ тия предприятия имаме гласувани кредити по редовния текущъ бюджетъ, вие сега не можете да ни сезирате съ искания за нови кредити отъ 20 милиона лева за сѣщитѣ предприятия. Вие можете да искате извънбюджетни кредити само за нови предприятия, които сега тепърва ще се започватъ. Министерството на земедѣлието по негова инициатива, препоръка и настояване може да иска отъ васъ. Дирекцията на строежитѣ, а вие сте длъжни да искате кредити и да ги използвате.

За да се избѣгне това противоречие съ закона за б. о. п., азъ правя следното предложение.

Въ § 8 на „Частъ III. Водни строежи“, точка „с“ става точка „а“. Значи отводняването на Островското блато — 2.100.000 л. си остава. Точка „ж“ става точка „б“, т. е. довършване строежа на Борилската дига — 1.100.000 л. си остава. Прибавя се нова точка „в“: засилване проучванията и започване корекциите на рѣката Камчия — 15.800.000 л., които сума се взема отъ точки „а“, „б“, „в“, „г“, за които е предвиденъ кредитъ въ текущия редовенъ бюджетъ.

Димитъръ Кушевъ: Искать увеличение, а не заличаване.

Никола Стамболиевъ: Прибавя се и нова точка „г“: корекция на р. Девня, въ връзка съ отводняване на 10.000 декари земя въ Девненската низина. Г-да народни представители! Това отводняване е започнато отъ дълги години и нѣма да се завърши лагодарение на тази лоша строителна политика. Започва се строежътъ презъ даденъ сезонъ и не достигатъ известни кредити. Такъвъ е случайтъ тукъ — трѣбватъ 1.000.000 л., за да се отводнятъ тия 10.000 декари. Населението плаща отъ нѣколко години данъкъ на тази земя, обаче не се ползува отъ нейния плодъ, затуй защото е мочурлива почвата и защото постоянно, дори и лѣтно време, има вода. Следователно, тия 10.000 декари ние трѣбва да ги направимъ годни за обработване, а то ще стане, когато се даде този милионъ на Министерството на земедѣлието, респ. на отдѣлението за водитѣ, да екскутира издѣло и докрай залочнатия строежъ. Тогава ще имаме едно пълно, идеално отводняване на тази Девненска низина, за да може тази земя отъ 10.000 декари да се използва. Ето защо азъ правя това мое предложение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Екимъ Екимовъ, за да развие своето предложение.

Екимъ Екимовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ се извинявамъ, че трѣбва да спра още единъ моментъ вашето внимание по предвиденитѣ кредити въ „Частъ III. Водни строежи“, § 8. Казано е: „Напоиване на Неврокопското поле — 4.000.000 л.; отводняване на Карабозката низина“ — запомнете добре, отпочнатъ вече обектъ — 4.600.000 л.; отводняване на Видинската низина — сѣщо отпочнатъ вече обектъ — 1.500.000 л.; отводняване на Свишовско-Бѣленската низина — тепърва ще се отпочне — 4.000.000 л.; корекция на рѣката Чап — отпочната вече работа — 2.700.000 л.; отводняване на Островското блато — тепърва ще се отпочне — 2.100.000 л. и довършване строежа на Борилската дига — отпочнатъ вече строежъ — 1.100.000 л.“

Както виждате, точки „г“ и „е“ се отнасятъ за нови строежи. И по една и по друга съ настоящия законопроектъ ние даваме извънредно малко сръдства и работата въ кръга на тия сръдства ще бѣде незначителна. А тамъ ще строимъ на брѣга на една рѣка и при това искаме още въ първия сезонъ да имаме единъ завършенъ строежъ, за да не може водата да отнесе на-силнитѣ землени работи. Азъ бихъ ви помолилъ да се съгласите за по-целесъобразно, точка „е“ — „Отводняване на Островското блато“, който обектъ още не е отпочнатъ и не е проученъ може би основно —...

Министъръ Владимиръ Аврамовъ: Проученъ е.

Екимъ Екимовъ: ... да бѣде събрана съ точка „г“ и по този начинъ по новата точка „г“ — „Отводняване на Свишовско-Бѣленската низина между Никополю и Свишовъ“, за който обектъ имамъ възможностъ вече да ви говоря — кредитътъ да стане отъ 4.000.000 на 6.100.000 л.

Вѣрвамъ, е уважаемиятъ г-нъ министъръ на благоустройството ще се съгласи съ мене, че това е издръжано и по технически, и по социални, и по дравни причини. Нека завършимъ единъ обектъ, който е вече проученъ, къмъ който сме се вече насочили, и следъ туй да почваме други обекти.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на благоустройството.

Министъръ Владимиръ Аврамовъ: Г-да народни представители! Никакъ не е удобно да се прехвърлятъ кредити по такъвъ начинъ. Всичко, което е предложено, е изучено и пресмѣтнато. Азъ сѣбтамъ, че по никакъвъ начинъ не може да се приеме това предложение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Предложението, което прави г-нъ Стамболиевъ, не може да бѣде положено на гласуване, съгласно чл. 19 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, който казва, че не могатъ да бѣдатъ правени въ Народното събрание предложения за увеличение на приходи и разходи, безъ да сѣ разгледани отъ бюджетарната комисия.

Никола Стамболиевъ: Азъ не искамъ увеличение, а искамъ да се вземе кредитъ отъ другитѣ точки и да се предвиди сума 15.800.000 л. за корекция на рѣка Камчия. Азъ се мотивирахъ, че сумата се взема отъ точки „а“, „б“ и „в“.

Таско Стоилковъ: Редакцията е погрѣшна!

Никола Стамболиевъ: Не искамъ увеличение на кредитъ. Той е предвиденъ по текущия бюджетъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има предложение отъ г-нъ Екимъ Екимовъ, съ което г-нъ министърътъ не е съгласенъ.

Който приематъ предложението на г-нъ Екимовъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ § 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Никола Стамболиевъ: Азъ мотивирахъ достатъчно добре моето предложение.

Протестирамъ, г-нъ председателю, че унищожено изолчавате предложението ми.

Докладчикъ д-ръ Петко Балкански: (Чете)

„ТАБЛИЦА

къмъ § 7 — разходъ по сключени бюджетни упражнения

а) за доставени 66 броя стрелки и резервни части за тѣхъ	7.000.000 л.
б) за доставени 100 тона волманови соли	8.000.000 „
в) за доставени релси и дребни ж. п. материали	56.000.000 „

Председателствуващъ Георги Марковъ: Който приематъ таблицата къмъ § 7, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ и на второ четене.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ —

ВТОРО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА УВЕЛИЧЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ФУРАЖА, ЛЕНА И КАРТОФИТЪ.

Моля докладчика да докладва.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за увеличаване производството на фуража, лена и картофитѣ

Чл. 1. Целитѣ на този законъ сѣ: 1) да улесни и ускори производството на нужния за необходимото ни скотовъдство фуражъ, като същевременно се допринесе за намаляване на вредната за горското стопанство паша; 2) да се създадатъ източници за доходи на нашето планинско население чрезъ разширение културата на лена и картофитѣ въ съответнитѣ планински покрайнини.

Г-да народни представители! Въ заглавието, след думата „лена“, се прибавя думата „ръжбата“, а въ чл. 1, на шестия ред, след думата „лена“, се прибавя също думата „ръжбата“.

Председателстващ Георги Марков: Които приемат заглавието на законопроекта, заедно съ чл. 1, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 2. Възлага се на Българската земеделска и кооперативна банка, съ помощта и по указание на Министерството на земеделието и държавните имоти, да закупува всяка година по наредба, одобрена от Министерския съвет, направо от производителите, семепроизводителите стопанства и семепроизводителите отдели при кредитните кооперации, съ договор и при установени цени или направо от пазар, необходимите за следната година количества фуражни семена, лен и картофи за посев.“

Прибавя се втора алинея съ следното съдържание: „Всички договори и други книжа, свързани с покупките и продажбите по този закон, се освобождават от всички такси, бери и гербови налози.“

Председателстващ Георги Марков: Които приемат чл. 2, както се докладва, заедно съ прочетената нова алинея, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 3. За посрещане необходимите разходи, лихви и други, които Българската земеделска и кооперативна банка прави по настоящия закон, тя води специална текуща сметка, като получава всички суми по § 6, 7 и 9 от извънредния бюджет на Министерството на земеделието и държавните имоти за 1939 г., неизползувани до деня на влизане въ сила настоящия закон, както и стойността на всички семена, които ще се получат от раздалените оригинални такива взаимнообразно на земеделски стопани през 1939 г. От 1940 г. по бюджета на Министерството на земеделието и държавните имоти се предвиждат ежегодно необходимите кредити за разрешаване задачите на настоящия закон.“

Въ този член, след думите „които Българската земеделска и кооперативна банка прави по настоящия закон“, се прибавят думите „както и всички загуби от покупката и продажбата.“

Председателстващ Георги Марков: Които приемат чл. 3, както се докладва, съ добавката, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 4. Пласирант на посевния материал Българската земеделска и кооперативна банка извършва по наредба, изготвена от Министерството на земеделието и държавните имоти, одобрена от Министерския съвет.“

Комисията прие този член без изменение.

Председателстващ Георги Марков: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 5. За приложението на настоящия закон се изработва специален правилник, който се одобрява от Министра на земеделието и държавните имоти.“

Комисията прие този член без изменение.

Председателстващ Георги Марков: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е приет на второ четене.

Минаваме към трета точка от дневния ред:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА СНАБДЯВАНЕ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНИ СЪ ДОБРОКАЧЕСТВЕН ПОСЕВЕН МАТЕРИАЛ.

Понеже законопроектът е доста дълъг, моля да се съгласите да се четат само мотивите.

Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля, г-н докладчик, прочетете мотивите.

Димитър Търкаланов: Да се счита, че и мотивите съ прочетени и да се вдигнат въ протокола.

Председателстващ Георги Марков: Изявява се желание да не се четат и мотивите. Които съгласни, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Ето мотивите и законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за снабдяване на земеделските стопани съ доброкачествен посевен материал.

Г-да народни представители! Нашето земеделско стопанство търпи ежегодно големи загуби от употребата на лош посевен материал. Семето, което земеделският стопанин употребява за посев, е въ повечето случаи неprecистено и недоброкачествено.

Според данни, вземени от семеконтролната служба въ страната, нашите пшеничени и др. семена съ силно примесени съ чуждици. Освен това, поради неprecистване на семената, въ почвата се внасят и много заразени от гъбни болести, недоразвити и др. семена, които, заедно съ чуждиците, причиняват едно намаление на дохода, възлизащо през нкой години до 30%. А какво означава това, показват, вземени примърно за пшеницата, следните цифри: при едно производство от срдно 125 кг. пшеница на 1 ар, България трябва да произвежда годишно около 1.500.000 тона пшенично зрно. Ако се приеме, че този доход е получен от посеви, при които съ употребени най-малко 50% неprecистени семена, следва да се заключи, че българското стопанство е претърпело една загуба, възлизаща на около 250 милиона килограма пшеница. Тази загуба, изчислена въ пари, при днешните вътрешни пазарни цени, се равнява на около 750 милиона лева. Такива загуби българското стопанство търпи и от посевния материал при другите земеделски култури.

Изнасяйки горното положение, азъ намирам, че е крайно необходимо да се създаде един специален закон за снабдяване на земеделските стопани съ доброкачествен посевен материал. За тази цел Министерството на земеделието ще създаде въ всички селища на България, където се практикува земеделие, специални зрнотелни и посевноконтролни служби. Тези служби ще имат задачата да осигурят засъването на българската земя само съ пречистени и обеззаразени семена.

Като излагам горното, моля, г-да народни представители, да одобрите чрез надлежно гласуване приложението на законопроекта.

Министър на земеделието и държавните имоти:

Ив. Багрянов

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за снабдяване земеделските стопани съ доброкачествен посевен материал.

Чл. 1. От 1 септември 1939 г. се забранява употребата на посевен материал, неотговарящ на определените от Министерството на земеделието и държавните имоти норми, които се установяват съ наредба всяка година за разните райони и култури.

Чл. 2. За постигане целта на този закон, към всяко населено място, въ което жителите му упражняват земеделие, се създава служба за контрола на посевния материал.

Чл. 3. Тази служба се ръководи от Министерството на земеделието и държавните имоти чрез земеделските камари, които въ своята дейност се подпомагат от окръжните и участъкови агрономи, а тамъ където липсват такива — от общинския кмет или неговия замъстник или ръководното тло на местната земеделско-стопанска залуга.

Чл. 4. Земеделските стопани не могат да засъват семена, които не съ прегледани от службата и не притежават писмено разрешение за посев.

Изключение се допуска само при непреодолими препятствия.

Чл. 5. През време на събитата, Министерството на земеделието организира повсемътно контрола на посевния материал, като за целта използва цълия си персонал. Тази контрола се упражнява не само въ населените пунктове, но и на самите ниви през време на събитата.

Чл. 6. За пречистване на семената се организират семечистителни станции. Мрежата на семечистителните станции трябва да бъде така разпределена, че при пречистването им обмътната на семената да бъде удобна и бърза за производителите.

Количеството на машините на семечистителната служба за една оклия трябва да бъде такова, че да е въ състояние да пречисти всичкия посевен материал на оклицата въ предсъбитния сезон. За предсъбитен сезон се

смята времето от сръдбата на вършитбата на съответната култура до началото на нейното засъване.

Чл. 7. Организирането на семечистителните станции, контрола и отговорността за тяхното действие се възлагат на един комитет в състав: областния административен директор, областния земеделско-стопански директор, председателя или секретаря на земеделската ма-мара. Този комитет се събира най-късно до 15 дни след влизането на настоящия закон в сила и взема мърки за пълното провеждане на закона в съответната област.

Чл. 8. Срѣдствата за обзавеждането на тѣзи станции се вземат отъ помощта, която Министерството на земедѣ-лието и държавните имоти дава тази година на земедел-ските камари въ размѣръ по 1.000.000 л. на всѣка ка-мара, отъ съответните параграфи на общинските бюд-жети, отъ помощитѣ, които Дирекцията на храноизноса ще даде въ машини и пари; отъ съответните параграфи на т. г. бюджетъ на Министерството на земедѣлието и дър-жавните имоти.

Чл. 9. Разрешава се на Българската земеделска и коо-перативна банка да отпуска на земеделските камари заеми, а последните да включватъ специални заеми за провеж-дане на настоящия законъ, които заеми камаритѣ трѣбва да покриватъ най-много за 5 години отъ редовнитѣ си бюджети.

Чл. 10. Видътъ и количеството на семечистителнитѣ ма-шини да бѣде съобразенъ съ мѣстнитѣ условия и чл. 13 отъ закона за подобрене земедѣлското производство.

Чл. 11. Посѣвнитѣ материали отъ семечистителнитѣ станции се предаватъ на стопанитѣ въ държавни торби, съ държавни пломби, съ свидетелство за право за засѣ-ване, въ което е отбелязано качеството на материала, не-говото количество и числото на чувалитѣ, въ които е пре-дадено. Тия свидетелства стопанитѣ е длъженъ да пред-стави на службата по контрола на посѣвния материалъ.

Чл. 12. Необходимитѣ за целта чували се доставятъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка по ис-кането на съответнитѣ земеделски камари безъ мито, гербоъ, такси и други бери. Земеделските камари разла-гаватъ чувалитѣ чрезъ семечистителнитѣ станции срещу за-плащане на пълната имъ стойностъ. Съ полученитѣ отъ продажбата на чувалитѣ суми земеделските камари на-плащатъ кредита на Българската земеделска и коопера-тивна банка, употребенъ за покупка на чувалитѣ заедно съ направенитѣ действителни разноси по доставката имъ.

Доставенитѣ за семечистителната служба чували трѣбва да иматъ единъ едъръ и ясенъ надписъ „М. З. Д. И. — по-сѣвенъ материалъ“. Тѣзи чували могатъ да се употребя-ватъ само отъ земеделските стопани за земеделски цели. Нарушителитѣ се глобяватъ съ глоба отъ 100 до 500 лева на чувалъ.

Чл. 13. Нуждитѣ отъ посѣвенъ материалъ се задоволя-ватъ на първо мѣсто съ селектирани семена по на-редба „Г“ на Дирекцията на храноизноса, а недостигътъ се покрива съ мѣстни семена опредѣлени отъ съответния агрономъ, почистени, сортирани и прегледани отъ специа-листа при семечистителната станция на съответния пунктъ.

Чл. 14. Доставенитѣ зърночистителни машини се осво-бождаватъ отъ всички такси, мита и други бери, както и отъ разпоредбитѣ на наредбата-законъ за узаконяване на индустриалнитѣ заведения и пр., „Д. в.“, брой 230, отъ 1935 г.

Чл. 15. Нарушителитѣ на чл. 4 отъ настоящия законъ се наказватъ съ глоби отъ 10 до 50 лева за всѣки засѣтъ декаръ.

Актотѣ за нарушение по настоящия законъ се съста-вятъ отъ натоваренитѣ съ контролата органи, а постано-вленията се издаватъ отъ съответния околийски агрономъ.

Глобитѣ не подлежатъ на обжалване.

Чл. 16. За правилното провеждане на настоящия законъ се грижи специаленъ комитетъ при Министерството на зе-медѣлието и държавните имоти, въ составъ: министра на земедѣлието, министра на вътрешнитѣ работи или тѣхни представители, директора на Храноизноса, управителя на Б. з. и к. банка, началника на земеделско-стопанския от-дѣлъ при Министерството на земедѣлието и държавните имоти и за секретаръ на този комитетъ съответния главенъ инспекторъ при сѣщото министерство.

Чл. 17. Специални правилници уреждатъ подробноститѣ по изпълнението на настоящия законъ.)

Председателствуващъ Георги Марковъ: По законопро-екта прѣвъ е записанъ г-нъ д-ръ Найденовъ.

Д-ръ Найдено Найденовъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Втори е запи-санъ Христо Гатевъ. Отсъствува.
Следва г-нъ Шиваровъ.

Тончо Шиваровъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Следъ това е записанъ г-нъ Христо Геренковлиевъ.

Христо Геренковлиевъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Следъ това г-нъ Екимъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Следъ това г-нъ Парашкевъ Забуновъ.

Парашкевъ Забуновъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Следъ това г-нъ Деню Георгиевъ.

Деню Георгиевъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Всички записани оратори се отказватъ.

Ще гласуваме. Които приематъ на първо четене законо-проекта за снабдяване на земеделските стопани съ добро-качественъ посѣвенъ материалъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-нъ министърътъ на земедѣлието и дър-жавните имоти.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-нъ председателю! Моля да предложите на Народното събрание да се съгласи да се приеме законопроектътъ по спешностъ и на второ четене.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-нъ мини-стерътъ на земедѣлието прави предложение да се гласува законопроектътъ по спешностъ на второ четене. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-нъ докладчика да докладва законопроекта на второ четене.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за снабдяване земеделските стопани съ доброкачественъ посѣвенъ материалъ

Чл. 1. Отъ 1 септемврий 1939 г. се забранява упо-трѣбата на посѣвенъ материалъ, неотговарящъ на опредѣ-ленитѣ отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти норми, които се установяватъ съ наредби всѣка го-дина за разнитѣ райони и култури.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Ще гласуваме. Които приематъ заглавието на законопроекта и чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 2. За постигане целта на този законъ къмъ всѣко населено мѣсто, въ което жителитѣ му упражняватъ земе-дѣлие, се създава служба за контрола на посѣвния мате-риалъ“.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които прие-матъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 3. Тази служба се ръководи отъ Министерството на земедѣлието и държавните имоти чрезъ земеделските камари, които въ своята дейностъ се подпомагатъ отъ око-лийскитѣ и участъкови агрономи, а тамъ кѣдето липсватъ такива — отъ общинския кметъ или неговия замѣстникъ или ръководното тѣло на мѣстната земеделско-стопанска задруга“.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозин-ство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 4. Земеделските стопани не могатъ да засѣватъ се-мена, които не сѣ прегледани отъ службата и не прите-жаватъ писмено разрешение за посѣвъ“.

Изключение се допуска само при непреодолими препят-ствия“.

Председателстваващ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 5. Презъ време на сѣтбата Министерството на земедѣлието организира повсемѣстно контрола на посѣвния материалъ, като за целта използва цѣлия си персоналъ. Тази контрола се упражнява не само въ населенитъ пунктове, но и на самитъ ниви презъ време на сѣтбата“.

Председателстваващ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 6. За пречистване на семената се организирватъ семечистителни станции. Мрежата на семечистителнитъ станции трѣбва да бѣд. така разпредѣлена, че при пречистването или обмѣната на семената да бѣде удобна и бърза за производителитъ“.

Количеството на машинитъ на семечистителната служба за една околия трѣбва да бѣде такова, че да е въ състояние да пречисти всички посѣвни материалъ на околията въ предсѣтбения сезонъ. За предсѣтбенъ сезонъ се смѣта времето отъ сѣдбата на вършитбата на съответната култура до началото на нейното засѣване.“

Председателстваващ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 7. Организирането на семечистителнитъ станции, контролтъ и отговорността за тѣхното действие се възлагатъ на единъ комитетъ въ составъ: областния административенъ директоръ, областния земедѣлко-стопански директоръ, председател или секретаря на земедѣлската камара. Този комитетъ се събира най-късно до 15 дни следъ влизането на настоящия законъ въ сила и взема мѣрки за пълното провеждане на законъ въ съответната област“.

Председателстваващ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 8. Срѣдствата за обезпечаването на тѣзи станции се взематъ отъ помощта, която Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти дава тази година на земедѣлскитъ камари въ размѣръ по 1.000.000 л. на всѣка камара, отъ съответнитъ параграфи на общинскитъ бюджети, отъ помощитъ, които Дирекцията на храноизноса ще даде въ машини и пари; отъ съответнитъ параграфи на т. г. бюджетъ на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти.“

Председателстваващ Георги Марковъ: Има направено предложение по чл. 8 отъ народния представителъ г-нъ Никола Търкалановъ.

Г-нъ Търкалановъ, елате да прочетете и обясните предложението си на народното представителство.

Никола Търкалановъ: Тѣ сѣ само стилистични поправки.

Председателстваващ Георги Марковъ: Къмъ чл. 8 има направено предложение отъ г-нъ Търкалановъ да се прибави нова алинея съ следното съдържание: (Чете) „Видѣтъ и количеството на семечистителнитъ машини да бѣде съобразенъ съ мѣстнитъ условия и чл. 13 отъ закона за подобрене на земедѣлското производство и опазване полскитъ имоти“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 8, съ приетата нова алинея, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 9. Разрешава се на Българската земедѣлска и кооперативна банка да отпуска на земедѣлскитъ камари заеми, а последнитъ да сключватъ специални заеми за провеждане на настоящия законъ, които заеми камаритъ трѣбва да покриватъ най-много за 5 години отъ редовнитъ си бюджети.“

Председателстваващ Георги Марковъ: Къмъ чл. 9 има направено предложение пакъ отъ народния представителъ г-нъ Никола Търкалановъ, да се прибави нова алинея съ следното съдържание: (Чете) „Възлага се на Българската земедѣлска и кооперативна банка по конкретнитъ искания на земедѣлскитъ камари да достави нужното количество и видове машини по начинъ, който тя намѣри за най-погоденъ за общото национално стопанство“.

Доставката се утвърждава отъ министра на земедѣлието и държавнитъ имоти“.

Иа тази добавка какво ще кажете, г-нъ министре?

Министъръ Иванъ Багряновъ: Добре, съгласенъ съмъ.

Председателстваващ Георги Марковъ: Съ тази добавка г-нъ министърътъ е съгласенъ. Които я приематъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 9, съ приетата добавка, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 10. Видѣтъ и количеството на семечистителнитъ машини да бѣде съобразенъ съ мѣстнитъ условия и чл. 13 отъ закона за подобрене земедѣлското производство.“

Председателстваващ Георги Марковъ: Има направено предложение отъ народния представителъ г-нъ Никола Търкалановъ за едно допълнение къмъ чл. 10, което е доста дълго. Ще моля вашето внимание да го чуете и следъ това да го приемете или отхвърлите, както намѣрите за добре. (Чете) „Доставенитъ семечистителни машини Българската земедѣлска и кооперативна банка продава на земедѣлскитъ камари по костуема цена при пегъдишнитъ безлихвенъ заемъ и при гаранция на самитъ машини“.

Тия заеми се издѣлжаватъ: а) отъ срѣдствата на редовнитъ бюджети на земедѣлскитъ камари; б) отъ помощта, която Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти дава тази година на земедѣлскитъ камари въ размѣръ по 1.000.000 л. на всѣка камара; в) отъ съответнитъ параграфи, които общинитъ трѣбва да предвидятъ въ бюджетитъ си; г) отъ помощитъ, които Дирекцията на храноизноса ще даде; д) отъ съответнитъ параграфи на тазгодишния бюджетъ на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Покриването на загубата отъ лихвитъ, които Българската земедѣлска и кооперативна банка ще понесе отъ този законъ, става по чл. 7 отъ законъ за снабдяване земедѣлското стопанство съ дребенъ земедѣлски инвентаръ“.

Както чухте, макаръ и дълга, добавката е много ясна. Иа думата народниятъ представителъ г-нъ Минчо Драндаревски.

Минчо Драндаревски: Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че неправилно се процедира тукъ. Земедѣлската банка е достатъчна гаранция. Тя ще купи машинитъ и ще ги даде направо на земедѣлцитъ, чрезъ кооперациитъ. Нѣма защо земедѣлскитъ камари да приематъ тѣзи машини и по този начинъ да се установява втори контролъ. Мене ми се струва, че, като се трѣгне отъ Земедѣлската банка презъ земедѣлскитъ камари до земедѣлцитъ, купуванитъ машини ще станатъ съвършено нежелателни.

Азъ ви моля да не говоримъ повече по този въпросъ и да не се приема направеното отъ г-нъ Търкалановъ предложение.

Председателстваващ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Никола Търкалановъ.

Никола Търкалановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Създаде се преди две години институтътъ на земедѣлскитъ камари. По силата на закона за тия камари; грижитъ за българското земедѣлко стопанство се възлагатъ на земедѣлскитъ камари. Тази грижа, която законопроектътъ възлага на Министерството на земедѣлието по закона за създаване на земедѣлскитъ камари, принадлежи на тѣхъ, за да могатъ да оправдаятъ онова предназначение, за което тѣ сѣ създадени. Земедѣлскитъ камари не могатъ да взематъ да доставятъ земедѣлски оръдия, защото тѣ нѣмаатъ срѣдства още. За да се избѣгне онова, което бѣше въ миналото — безразборно да се доставя земедѣлски инвентаръ — тѣ трѣбва да проучатъ нуждитъ и да кажатъ, съобразно мѣстнитъ условия, какъвъ инвентаръ е необходимъ.

Нѣкой отъ дѣсно: Семечистителни машини трѣбва да се доставятъ за всички населени пунктове.

Никола Търкалановъ: Земедѣлскитѣ камари съ всички свои органи и съ съдействието на органитѣ на Министерството на земедѣлието ще изготвятъ съответния списъкъ, обаче тѣ нѣма да ги доставятъ. Доставката ще извърши по тѣхно искане. Земедѣлската банка, която е единъ солиденъ кредитенъ институтъ и може да получи тѣзи машини безъ да влага даже срѣдства — достатъчно е тя да гарантира. Банката може и по-масово да достави машини, съобразно сканията на всички земедѣлски камари. При нейнитѣ доставки ще има по-големо внимание и повече грижи, а съгласно закона ще има и контролъ отъ органитѣ на Министерството на земедѣлието. При тоя смисълъ, който влагамъ въ съдържанието на тоя членъ, въ него нѣма нищо страшно, нищо лошо, и затова ви моля да го приемете.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата на родниятъ представителъ г-нъ Никола Стамболиевъ.

Никола Стамболиевъ: Г-да народни представители! Съ това предложение, което г-нъ Никола Търкалановъ прави, не се иска нито да се изкаже съмнение въ земедѣлскитѣ камари, нито тѣ да бъдатъ обвинени въ користъ. Обаче земедѣлскитѣ камари не могатъ да бъдатъ търговско предприятие. Тѣ иматъ други функции, друго назначение.

Никола Търкалановъ: Оттеглямъ предложението си.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-нъ Търкалановъ оттегля предложението си.

Ще гласуваме. Които приематъ чл. 10, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 11. Посѣвнитѣ материали отъ семечистителнитѣ станции се предаватъ на стопанитѣ въ държавни торби, съ държавни пломб., съ свидетелство за право за засѣване, въ което е отбелязано качеството на материала, неговото количество и числото на чувалитѣ, въ които е предадено. Тия свидетелства стопанинътъ е длъженъ да представи на службата по контрола на посѣвния материалъ.“

Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 11, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 12. Необходимитѣ за целта чували се доставятъ отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка по искането на съответнитѣ земедѣлски камари безъ мито, гербъ, такси и други бории. Земедѣлскитѣ камари раздаватъ чувалитѣ чрезъ семечистителнитѣ станции срещу заплащане на реална имъ стойностъ. Съ полученитѣ отъ продажбата на чувалитѣ суми земедѣлскитѣ камари изплащатъ кредитъ на Българската земедѣлска и кооперативна банка, употребенъ за покупка на чувалитѣ заедно съ направенитѣ действителни разноси по доставката имъ.“

Доставенитѣ за семечистителната служба чували трѣбва да иматъ единъ едъръ и ясенъ надписъ „М. З. Д. И. — посѣвенъ материалъ“. Тѣзи чували могатъ да се употребяватъ само отъ земедѣлскитѣ стопани за земедѣлски цели. Нарушителитѣ се глобяватъ съ глоба отъ 100 до 500 лева на чувалъ.“

Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 12, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 13. Нуждитѣ отъ посѣвенъ материалъ се задоволяватъ на първо мѣсто съ селекционирани семена по наредба „Г“ на Дирекцията на храноизноса, а недостигътъ се покрива съ мѣстни семена, определени отъ съответния агрономъ, почистени, сортирани и прегледани отъ специалистъ при семечистителната станция на съответния пунктъ.“

Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 13, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 14. Доставенитѣ зърноочистителни машини се освобождаватъ отъ всички такси, мита и други бории, както и

отъ разпоредбитѣ на наредбата-законъ за узаконяване на индустриалнитѣ заведения и пр. „Д. в.“, брой 230, отъ 1935 г.“

Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 14, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 15. Нарушителитѣ на чл. 4 отъ настоящия законъ се наказватъ съ глоба отъ 10 до 50 лева за всѣки засѣтъ декаръ.“

Актоветѣ за нарушение по настоящия законъ се съставятъ отъ натоваренитѣ съ контролата органи, а постановленията се издаватъ отъ съответния околийски агрономъ.

Глобитѣ не подлежатъ на обжалване.“

Безъ измѣнение.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ Павелъ Йовчевъ, за да развие предложението си по чл. 15.

Павелъ Йовчевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Въ чл. 15 се предвижда наказание за нарушение на чл. 4. Колкото и да сѣ малки тия наказания, все ще бъдатъ отъ значение за земедѣлскитѣ стопани, на които ще бъдатъ наложени. Затова азъ смѣтамъ, че не трѣбва да мине този членъ безъ сериозно внимание.

Въ последната алинея на чл. 15 е казано: „Глобитѣ не подлежатъ на обжалване“. Вѣрно е, че въ чл. 4 се казва: „Исключение съ допуска само при непреодолими препятствия“, обаче тѣзи, които ще съставятъ актоветѣ, все може да направятъ криво тълкуване на това постановление, и ще съставятъ актове и ще бъдатъ налагани глоби. За тѣзи глоби азъ мисля, че би следвало да се предвиди право за обжалване. Затуй правя следното предложение:

Чл. 15. алинея последна, да се редактира така: „Глобитѣ подлежатъ на обжалване предъ областния стопански директоръ въ двунедѣленъ срокъ отъ съобщението. Всички книги по обжалването не подлежатъ на такси и гербовъ налогъ.“

Азъ моля г-нъ министра на земедѣлието да се съгласи съ това мое предложение, а васъ моля да го приемете.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата на родниятъ представителъ г-нъ Христо Мирски.

Христо Мирски: Азъ правя предложение втората и третата алинея на този членъ да се отдѣлятъ въ отдѣленъ чл. 16, защото въ първата алинея на чл. 15 се визира само чл. 4, а въ втората и третата алинея на този членъ се говори за нарушение на цѣлия законъ. Тия две алинеи трѣбва да бъдатъ въ отдѣленъ чл. 16 и затова, защото предвиждатъ процедурата по обжалване на глобитѣ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата на родниятъ представителъ г-нъ Александъръ Симовъ.

Александъръ Симовъ: Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че въ чл. 15 трѣбва да се предвиди, че глобитѣ ще се прилагатъ отъ идущата 1940 г. Ако направимъ единъ подробенъ разборъ дали е възможно приложението на този законъ да стане тази година въ цѣлата страна, азъ мисля, че ще се убедите, че това е абсолютно невъзможно.

Никола Пановъ: Може, може.

Александъръ Симовъ: Не може, защото до засѣването има всичко на всичко най-много 4 месеци. Въ земедѣлието, г-да, има единъ принципъ, изразенъ въ една поговорка, която казва: „Денътъ храни годината.“ Не може да се чака въ всички райони да се изпълни предвидената процедура, за да иматъ всички стопани елитни семена. Първо, ние нѣмаме станции, второ — времето е кратко, трето — Земедѣлската банка трѣбва да достави хиляди чували и пр. Всичко това е така свързано, щото абсолютно нѣма да има възможностъ да се приложи законътъ напълно тази година.

Никола Пановъ: Тамъ не сте правъ.

Александъръ Симовъ: Имаме 14.000.000 декара засѣвани съ пшеница. Ако направите смѣтка за колко време ще се пречишти съ наличнитѣ очистителни машини пшеничното семе за тия 14.000.000 декара, вие ще се убедите, че това е невъзможно да стане до есенята.

Ето защо азъ предлагамъ глобитъ по чл. 15 да се прилагатъ отъ 1940 г. нататъкъ.

Никола Пановъ: Какво прѣчи и сега да се приложатъ?

Александъръ Симовъ: Не може. Споредъ чл. 4 разрешението за засѣването е задължително. Тамъ е казано, че земеделскитъ стопани не могатъ да засѣватъ семена, които не сѫ прегледани отъ службата, и стопанитъ не при тежаватъ писмено разрешение за посѣвъ.

Я ми кажете, г-да, когато нѣмаме никаква възможностъ до 1 септемврий, когато започва сѣитбата, да пречистимъ всички семена, какъ ще глобяваме хората?

Михайлъ Михайловъ: Пакъ амнистия ще има за глобитъ!

Александъръ Симовъ: Имайте предвидъ и друго, г-да народни представители — че ние преживяваме ненормални времена, едни особени времена. Вие виждате, че днесъ земеделскитъ машини не се доставятъ тъй лесно, както въ нормално време.

Никола Пановъ: Чл. 15 нѣма нищо общо съ чл. 4.

Александъръ Симовъ: Има. Четете го по-хубаво. — Ето защо азъ предлагамъ тия наказателни мѣрки да бждатъ въ сила отъ 1940 г.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата г-нь министърътъ на земедѣлието.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Опасенията на нашия другаръ Симовъ сѫ основателни. И други народни представители дойдоха при менъ да изкажатъ тия опасения. Първото опасение за неприлагане закона тая година е, че различнитъ райони сѫ различно напреднали въ чистотата на семената. Плѣвене не можемъ да го сравнимъ съ Мелникъ напр., или съ Родопи.

Никола Пановъ: Или съ Брѣзникъ.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Второто опасение е това, че действително никѣде тази година нѣма да могатъ да достигнатъ идеално чисти семена. Но тия опасения, г-да, сѫ взети предвидъ. Чл. 1 отваря вратата, за да се избѣгнатъ тия опасности. Чл. 1 казва: „Отъ 1 септемврий 1939 г. се забранява употребата на посѣвни материали неотговарящи на опредѣленитъ отъ Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти норми“ — Но какви норми? — „които се установяватъ съ наредби всѣка година за различнитъ райони и култури“. Така че агрономитъ сами ще опредѣлятъ съ наредби за своитъ райони какви норми сѫ необходими за всѣка година. Тѣзи норми ще бждатъ различни, споредъ областитъ. Въ Плѣвене по имате възможностъ да наложите едно хектолитрово тегло, по-голъма чистота, но въ Родопи това не можете да направите. Въ Родопи това ще го направите подиръ три години. Тѣй че чл. 1 отваря възможността за едно по-еластично дирижиране на чистенето. Така че тия опасности сѫ избѣгнати и затова мисля, че нѣма нужда отъ това предложение.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нь Симовъ! Вие отказвате ли се отъ Вашето предложение при туй обяснение на г-нь министра?

Министъръ Иванъ Багряновъ: Ако позволите, нѣколко думи и за глобитъ.

Нѣкои народни представители питатъ: не е ли по-добре глобитъ да бждатъ обжалвани? Азъ мисля, че тѣ сѫ прави. Можемъ да предвидимъ обжалване. Азъ приемамъ предложението на нашия другаръ г-нь Йовчевъ.

Минчо Драндаревски: 50 л. сѫ. Нѣма какво да се обжалва.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Нищо, г-да. Нека да се обжалва. Съгласенъ съмъ съ предложението.

Председателстващъ Георги Марковъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване предложенията по чл. 15.

Най-напредъ ще положи на гласуване предложението на г-нь Мирски.

Той предлага, щото втората и третата алинея на чл. 15, понеже засѣгатъ съвършено друга материя, да образуватъ новъ чл. 16.

По туй предложение, г-нь министре, не казахте нищо. Съгласенъ ли сте?

Министъръ Иванъ Багряновъ: Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нь министърътъ на земедѣлието е съгласенъ съ предложението на г-нь Мирски.

Моля, които приематъ това предложение, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-нь Павелъ Йовчевъ предлага третата алинея на досегашния чл. 15, която става втора алинея на новия чл. 16, да има тая редакция: „Глобитъ подлежатъ на обжалване предъ областния стопански директоръ въ двенедѣленъ срокъ отъ съобщението. Всички книжа по обжалването не подлежатъ на такси и гербъ“.

Парашковъ Забуновъ: Предъ кой сѣдъ ще се обжалва?

Председателстващъ Георги Марковъ: Въ предложението е казано: предъ областния стопански директоръ.

Г-нь министре! Съгласенъ ли сте съ предложението на г-нь Йовчевъ?

Министъръ Иванъ Багряновъ: Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нь министърътъ е съгласенъ съ предложението на г-нь Павелъ Йовчевъ. Ще има една инстанция за обжалването.

Парашковъ Забуновъ: По-добре е предъ околийския сѣдия.

Димитъръ Търкалановъ: Да се допълни — предъ околийския сѣдия.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нь Никола Търкалановъ.

Никола Търкалановъ: Г-да народни представители! Съгласно закона, наказателнитъ постановления се издаватъ отъ околийския агрономъ. Следователно, вие ще трѣбва да предвидите най-близкото лице и мѣсто, предъ което селскитъ стопанинъ, на когото е наложена глоба, да я обжалва, за да бжде отмѣнена, за да не ходи тоя стопанинъ при областния директоръ или въ министерството. Ако предвидите това обжалване предъ областния директоръ, това е загубена работа. Трѣбва да предвидите обжалване предъ най-близкото лице и мѣсто. Азъ мисля, че е най-добре да се предвиди обжалване предъ околийския сѣдия.

Боянъ Василевъ: Глоби до 1.000 л. се обжалватъ предъ общинския сѣдия, а за глобитъ по тоя законъ трѣбва по-горна инстанция!

Никола Търкалановъ: Общинскиятъ сѣдия или областниятъ стопански директоръ не могатъ да отмѣняватъ тия постановления и затуй азъ ви моля да се съгласите да се предвиди обжалване предъ околийския сѣдия.

Второ. Трѣбва да се предвиди, че единъ селянинъ, когато извърши нарушение по тоя законъ, не трѣбва да внася предварително глобата. Затова моля да се впише въ предложението, което прави г-нь Йовчевъ, че глобата не се внася предварително при обжалването, защото ако единъ селянинъ засѣе 10-15 декара съ неговѣрено жито, по 50 л. глоба на декаръ, това прави 750 л. Ако вие искате отъ него предварително да внесе тая глоба, за да я обжалва, това значи да му отнемете възможността да я обжалва.

Затова правя конкретно предложение въ този смисълъ: глобитъ подлежатъ на обжалване предъ околийския сѣдия, безъ да се обгербватъ книжата по обжалването, като предварително глобитъ не се обезпечаватъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нь Христо Мирски.

Христо Мирски: Г-да народни представители! Касаетъ за глоби на селски стопани. Затова азъ ви моля да не давате възможностъ да бжде разтакано населението за обжалване на малки суми. Ние сме се научили да разтакваме българския народъ по сѣдилищата за най-малки работи. Ако обжалването бжде формално, ще карае населението само да заборчява, да харчи излишни пари, да прави излишни разности. Затуй приемаме глобитъ до 500 л. да бждатъ окончателни, а само надъ 500 л. да се обжалва.

Жико Струндревъ: Сега 500 л. са равни на 5.000 л. отъ по-рано.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Екимъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: Г-да народни представители! Тукъ се изказа много основателно опасението, че това постановление на чл. 15 още презъ тази есенъ ще ни изправи предъ много нарушения. Много основателно е опасението, че маса хора ще бъдатъ глобени. Законопроектътъ на г-нъ министъра на земедѣлието е много умѣстенъ и навремененъ, обаче нѣма да може да се приложи сега, въпреки желанието на всички ни. Ще имаме много случаи на глобяване.

Г-нъ Мирски казва, че глобитъ до 500 л. не трѣбва да се обжалватъ. Въ България имаме къмъ 500 хиляди стопанства, които обработватъ до 20 декара земя. Всѣки стопанинъ ще засѣе 7-10 декара съ жито и ако наруши тоя законъ, вие му отнемате възможността да обжалва глобата. Затова по-добре би било сега да се даде възможност на всички глобени стопани да обжалватъ, а догодина, въ зависимостъ отъ приложението на закона, да стѣснимъ, да ограничимъ възможноститъ за обжалване. На първо време нека всички да обжалватъ всички глоби — и до 100 л., и до 500 л. — предъ околийския съдия, безъ да се внася предварително глобата.

Това предложение на г-нъ Йовчевъ, ако бѣде прието, ще създаде много неудобства. Това предложение е неудачно.

Председателстващъ Георги Марковъ: Кѣде предлагате да бѣдатъ обжалвани глобитъ?

Екимъ Екимовъ: Предъ околийския съдъ, но безъ такси, берии и гербъ и безъ предварително обезпечаване.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата докладчикътъ г-нъ Никола Вачковъ.

Докладчикъ Никола Вачковъ: Г-да народни представители! Въпреки че нашиятъ министъръ се съгласи съ предложението на г-нъ Йовчевъ, азъ лично като народенъ представителъ ще кажа, че законопроектътъ, който прокарваме сега, трѣбва да бѣде прилаганъ строго, защото нашитъ селяни са свикнали да имъ се опрощаватъ глобитъ, да имъ се правятъ отстъпки. Трѣбва да навикнемъ нашитъ земеделско-стопанинъ да употребява чисти семена, защото това ще бѣде отъ полза за него и, следователно, той не трѣбва да нарушава тоя законъ. Какво отъ това, че предвиждаме засѣването да става съ чисти материали, одобрени отъ агронома? Това ще даде печалби преди всичко на селянина. Ние трѣбва да дадемъ на стопанина да разбере, че той трѣбва да изпълнява тоя законъ. Така че моето мнение е, тоя членъ да се приеме така, както е.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Момчиловъ.

Иванъ Момчиловъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Виждамъ, че сте съгласни да се обжалватъ предъ околийски съдия постановленията за глоби надъ 500 л. Процедурата на обжалването да бѣде сѣщата, която се прилага за обжалване постановленията, издадени отъ несъдебни власти, безъ да се внася депозитъ. Когато се обжалва постановление на земеделски администраторъ, на акцизентъ началникъ по закона за тютюна и т. н., не се внася никакъвъ депозитъ. Улесненъ е този, който ще обжалва. И затова тази процедура е най-свѣтина, най-лесна и най-результатна.

Димитъръ Търкалановъ: Отъ де измислихте тия 500 л.?

Иванъ Момчиловъ: Г-нъ Мирски прави предложение.

Димитъръ Търкалановъ: Оставете тия предложения. Да нѣма никаква граница. Всѣки да може да обжалва глобата.

Иванъ Момчиловъ: Ето защо предложението ми е следното: глобитъ до 500 л. да не подлежатъ на обжалване.

Димитъръ Търкалановъ: А! Тая работа нѣма да мине. Всички да се обжалватъ.

Иванъ Момчиловъ: Искате всички да се обжалватъ?

Димитъръ Търкалановъ: Всички. Ще имъ дадете възможностъ да обжалватъ.

Иванъ Момчиловъ: Прието. Ще имъ дадемъ възможностъ да обжалватъ по реда на обжалването постановленията, издадени отъ несъдебни власти. Това предложение го правя азъ.

Димитъръ Търкалановъ: Обжалване безъ обезпечение.

Иванъ Момчиловъ: При тази процедура нѣма никакво обезпечение.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Пановъ.

Никола Пановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Цето ще отиваме да разтакаме хората по сѣдилищата, при областния директоръ, или при мирския съдия, правя предложение глобата да се намали отъ 10 до 20 л. на декаръ и да остане необжалваема.

Председателстващъ Георги Марковъ: Да се разберемъ. Досега има предложение само отъ г-нъ Павелъ Йовчевъ.

Има думата г-нъ министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Правя предложение да направимъ глобата само 10 л. на декаръ и да бѣде необжалваема. (Общи рѣкоплѣскания)

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ Йовчевъ! Поддържате ли предложението си?

Павелъ Йовчевъ: Оттеглямъ го.

Председателстващъ Георги Марковъ: Ще гласуваме.

Моля, които приематъ направеното предложение отъ г-нъ министъра на земедѣлието и държавнитъ имоти, глобата да остане само 10 л., безъ обжалване, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 15 съобразно предложението на г-нъ министъра, глобата да бѣде 10 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: Втора и трета алинеи на чл. 15 образуватъ новия чл. 16, съгласно предложението на г-нъ Мирски.

Председателстващъ Георги Марковъ: Които приематъ новия чл. 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: Чл. 16 става чл. 17. (Чете)

„Чл. 17. За правилното провеждане на настоящия законъ се грижи специаленъ комитетъ при Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти въ съставъ: министъра на земедѣлието, министъра на вътрешнитъ работи или тѣхния представители, директора на Храноизноса, управителя на Б. з. и к. банка, началника на земеделско-стопанския отделъ при Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти и за секретаръ на този комитетъ съответния главенъ инспекторъ при сѣщото министерство“.

Христо Мирски: Когато се цитиратъ министритъ, трѣбва да се титулуватъ тѣй, както са въ конституцията — „министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти“ и „министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве“.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ Мирски прави предложение вмѣсто „министъра на земедѣлието“ да се каже „министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти“, и вмѣсто „министъра на вътрешнитъ работи“ да се каже „министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве“. Смятамъ, че нѣма никой нищо противъ това.

Моля, които приематъ чл. 16, който става чл. 17, съ добавките, които предложи г-нъ Мирски, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: Чл. 17 става чл. 18. (Чете)
„Чл. 18. Специални правилници уреждатъ подробноститъ по изпълнението на настоящия законъ“.

Председателстващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 17, който става чл. 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ за снабдяване на земеделскитъ стопани съ доброкачественъ посѣвенъ материалъ е окончателно приетъ.

Минаваме на следващата четвърта точка от дневния ред:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА СНАБДЯВАНЕ ЗЕМЕДЪЛСКОТО НИ СТОПАНСТВО СЪ ДРЕБЕНЪ ЗЕМЕДЪЛСКИ ИНВЕНТАРЪ.

Които от г-да народните представители са съгласни законопроектът, заедно с мотивите, да се счита за четенъ, понеже е много голъмъ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Ето мотивите и законопроекта:

МОТИВИ

къмъ законопроекта за снабдяване земеделското ни стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ

Г-да народни представители!

Едно от сигурните сръдства за повишаване на доходите от земята у насъ е да се подобри обработването на сжщата. Значението на правилното обработване изтъква особено много при неблагоприятни климатически условия, особено при суша, отъ която страда тъй често нашата страна.

Наистина, чрезъ дългогодишни опити у насъ е установено по начинъ, който не оставя никакво съмнение, че чрезъ правилно и навременно обработване на почвата ние сме въ състояние да намалимъ въ значителна степенъ пораженията отъ сушата. Установено е по сжщо така несъмненъ начинъ, че чрезъ правилно обработване на почвата, комбинирано съ редова сѣтка, ние можемъ да повдигнемъ — при равни други условия — твърде осезателно сръдниятъ доходъ отъ земята у насъ. Така напримеръ, споредъ дългогодишните опити на една отъ нашите земеделски опитни станции, сръдниятъ доходъ за 10 години отъ пшеницата, отглеждана въ селска угаръ и по селски начинъ, т. е. при почва обработвана съ рало, при сѣтка отъ ръка, е 180 кгр. зърно на декаръ. Сръдниятъ доходъ отъ сжщата пшеница и за сжщия периодъ отъ години, отглеждана на черна угаръ, където обработката е извършена съ плугъ, култиваторъ и брана, а сѣтбата е извършена съ редосѣялка, е 238 кгр. зърно на декаръ. Подобни повишения въ дохода, споредъ данните на сжщата станция, имаме и при овеса, когато се подложи на едно правилно отглеждане.

Освенъ това, при разумното и достатъчно използване на редосѣялките при засѣване 600 декари годишно една редосѣялка спестява отъ семе годишно отъ 4.000 до 5.000 кгр. зърно.

Правилното обработване на земята, обаче, предполага по-свършени и по-удобни за целта оръдия: плугъ, брана, култиваторъ и пр., вмѣсто примитивното рало, а за редовата сѣтка е необходима редосѣялка.

Известно подобрене въ обработката на почвата, въ сѣтбата и пр. е постигнато у насъ. Това, обаче, не е достатъчно или по-скоро е съвсемъ недостатъчно за времето, въ което живѣемъ.

За едно правилно и навременно обработване на почвата намъ ни липсватъ плугове, брани и окопвачки. Липсватъ ни особено много и редосѣялки, за да намалимъ загубите, които търпи нашето земедѣлие, поради липса на единъ по-свършенъ инвентаръ.

Ако редовата сѣтка обхвае не само 4 милиона декари, както е понастоящемъ, а цѣлата площъ въ страната ни, където може да въве редосѣялката, и която е около 5 пъти по-голъма отъ засѣваната днесъ съ редосѣялка площъ, отъ икономии на семето и повишаване на дохода при тази по-свършена сѣтка ние ще имаме едно годишно увеличение въ зърненото ни производство отъ 200—250 милиона килограма зърно, стойността на което извншава многократно стойността на редосѣялките, които трѣбва да въвеждаме всѣка година въ нашето земедѣлие — около 1.500 броя — за да стане редовата сѣтка правилно навсѣкжде въ страната, където може да се приложи редосѣялката.

Въвеждането на достатъчно оръдия за окопаване окопните култури въ нашето земедѣлие, освенъ поевтиняването на производството ни, за да стане по-конкурентноспособно, ще стане причина за освобождаването на селската жена отъ една много тежка работа, каквато е копанята, за да се предаде на по-отговаряща за природата ѝ дейност, като се запазятъ по-добре и силите ѝ за нейното семейство.

Нуждата отъ плугъ и отъ брана се съзнава вече отъ всѣки нашъ по-просвѣтенъ стопанинъ.

При такива условия нашъ дългъ е, безъ да обременяваме нашето земедѣлко стопанство съ излишенъ или неудобенъ за нашите условия инвентаръ, да снабдимъ сжщото съ необходимите му оръдия за едно по-пълно използване нашата земя, като стойността на оръдията се из-

плати отъ увеличеното и подобрено въ качествено отношение производство.

Целта на предложения законъ е именно тази: да ускори и улесни по единъ икономиченъ начинъ снабдяването на земеделското ни стопанство съ необходимия дребенъ земеделски инвентаръ.

Предвидъ на гореизложеното, моля, г-да народни представители, да одобрите чрезъ надлежно гласуване предложения законопроектъ.

Министъръ на земедѣлието и държавните имоти

Ив. Багряновъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за снабдяване земеделското ни стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ

Чл. 1. Целта на този законъ е да ускори и улесни снабдяването на земеделското ни стопанство съ необходимия дребенъ земеделски инвентаръ.

Чл. 2. Възлага се на Българската земеделска и кооперативна банка, по указание на Министерството на земедѣлието и държавните имоти, да снабди земеделското стопанство съ необходимия дребенъ земеделски инвентаръ, предимно съ: редосѣялки, плугове, брани, култиватори, окопвачки, валащи, помпи и др.

Чл. 3. Да се избѣгне доставянето на излишенъ и неудобенъ за нашите условия инвентаръ, Българската земеделска и кооперативна банка доставя само толкова и такъв инвентаръ, който Министерството на земедѣлието и държавните имоти изисква отъ нея до края на всѣка година за доставяне и пласиране презъ идната година.

Чл. 4. Начинътъ и подробностите, по които Министерството на земедѣлието и държавните имоти проагитира, събира сведения и осигурява пласирането на необходимия инвентаръ, се определятъ отъ правилника на този законъ, който се одобрява отъ министъра на земедѣлието.

Чл. 5. Необходимия за пласиране презъ годината земеделски инвентаръ Българската земеделска и кооперативна банка доставя по начинъ, който тя намъри за най-изгоденъ за общото национално стопанство и за отдѣлните земеделски стопани, които ще го купятъ и употребяватъ.

Доставката се утвърждава отъ министъра на земедѣлието и държавните имоти.

Чл. 6. Доставения инвентаръ Българската земеделска и кооперативна банка продава на частни стопани, кооперации, дружества и общини срещу петгодишни безлихвени заеми и при гаранцията на самото оръдие.

Чл. 7. За покриване загубите отъ лихви, които Българската земеделска и кооперативна банка ще понесе по този законъ, при централното управление на банката се открива текуща смѣтка за тая целъ. За база на тази смѣтка се поставя сумата отъ 20.000.000 л., които Министерството на земедѣлието е предвидило въ извънредния си бюджетъ за помощи за доставка на земеделски инвентаръ презъ 1939 г. За допълване на тази смѣтка Министерството на земедѣлието предвижда въ бюджета си необходимите за това суми.)

Записали сж се да говорятъ по този законопроектъ следните г-да народни представители: Еню Клятевъ — той заяви, че е неразположенъ; Тончо Шиваровъ — отказва се; Христо Геренковлиевъ — отказва се; Никола Вачковъ — отказва се; Илия Славковъ — отказва се; Тодоръ Найденовъ — отказва се; Косю Аневъ — отказва се; Парашкевъ Забуновъ — отказва се; Деню Георгиевъ — отказва се и Еню Поповъ — отказва се.

Отказватъ се всички. Ще гласуваме законопроекта на първо четене.

Които приематъ на първо четене законопроекта за снабдяване земеделското ни стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Моля да се съгласите да се гласува този законопроектъ и на второ четене по спешностъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-нъ министъръ моли да се гласува законопроектътъ и на второ четене по спешностъ. Които сж съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-нъ докладчика да докладва на второ четене законопроекта.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за снабдяване земеделското ни стопанство съ дребенъ земеделски инвентаръ

Чл. 1. Целта на този законъ е да ускори и улесни снабдяването на земеделското ни стопанство съ необходимия дребенъ земеделски инвентаръ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ заглавието и чл. 1 на законопроекта, както се прочетоха, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 2. Възлага се на Българската земеделска и кооперативна банка, по указание на Министерството на земеделието и държавните имоти, да снабди земеделското стопанство съ необходимия дребенъ земеделски инвентаръ, предимно съ: редосѣялки, плугове, брани, култиватори, оковачки, валащи, помпи и др.“

Председателствуващъ Георги Марковъ: По чл. 2 има направено предложение отъ народни представители г-нъ Еню Поповъ.

Има думата народниятъ представител г-нъ Еню Поповъ, за да развие предложението си.

Еню Поповъ: Г-да народни представители! Правя предложение да добавимъ нѣколко думи къмъ чл. 2 за по-голяма яснота на съдържанието на този членъ и за да се съгласува той съ прието отъ Народното събрание измѣнение на чл. 94 отъ закона за подобрене земеделското производство и за опазване полските имоти — за безмитенъ вносъ на нѣкои земеделски машини. Ше трѣбва следъ думата „помпи“ да прибавимъ думитъ „комплектни инсталации за оросяване“. Азъ моля да бже прието това предложение. Моля и г-нъ министърътъ да се съгласи.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Ако Народното събрание го приеме, нѣмамъ нищо противъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Ше гласуваме най-напредъ предложението на г-нъ Еню Поповъ, което гласи: следъ думата „помпи“ да се прибавятъ думитъ: „комплектни инсталации за оросяване“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Малцинство, не се приема. (Възражения)

Ше повторя гласуването. Които приематъ предложението на г-нъ Еню Поповъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 2, както се прочете, заедно съ приетата добавка, предложеная отъ г-нъ Еню Поповъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 3. Да се избѣгне доставянето на излишенъ и неудобенъ за нашия условия инвентаръ, Българската земеделска и кооперативна банка доставя само толкова и такъвъ инвентаръ, който Министерството на земеделието и държавните имоти изисква отъ нея до края на всѣка година за доставяне и пласиране презъ идната година“.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 3, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 4. Начинътъ и подробноститъ, по които Министерството на земеделието и държавните имоти проагитира, събира сведения и осигурява пласирането на необходимия инвентаръ, се определятъ отъ правилника на този законъ, който се одобрява отъ министъра на земеделието“.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има направено предложение отъ г-нъ Мумджиевъ.

Има думата народниятъ представител г-нъ Асенъ Мумджиевъ, за да развие предложението си.

Асенъ Мумджиевъ: Г-да народни представители! Чл. 4 предвижда създаването на единъ правилникъ, който да уреди начина и подробноститъ, по които Министерството на земеделието и държавните имоти проагитира, събира сведения и осигурява пласирането на необходимия инвентаръ.

Азъ смѣтамъ, че е направено едно опущение. Въ чл. 4 трѣбва да се прибавятъ думитъ: „както и опредѣ-

лянето продажната цена на инвентара“. Това е много съществено. Азъ смѣтамъ, че въ правилника трѣбва да се уреди и тоя въпросъ — цената на инвентара. Азъ мисля, че г-нъ министърътъ ще се съгласи.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на земеделието.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Искамъ да ви кажа какво сме имали предвидъ при редактирането на тоя членъ. Ние сме искали, г-да, да се избѣгнатъ неприятноститъ, които имаме съ по-раншитъ доставки на инвентаръ. По-рано се доставляваше инвентаръ така: поръчватъ се ели колко си редосѣялки, плугове и т. н., дойдатъ тукъ въ Земеделската банка, тя ги разпредѣли по клоноветъ навсѣкжде изъ България за пласиране, и знаете, че много отъ тия машини още стоятъ подъ сайванитъ. Стоятъ подъ сайванитъ, защото смъ неудобни за нашия условия — едни смъ тежки, а други съвсемъ смъ излишни.

Съ тоя законъ-проектъ смѣтаме да правимъ доставкитъ така, че да не доставяваме машини, които не смъ за нашия условия и които да не смъ излишни.

Какъ ще направимъ това? Азъ смѣтамъ, че Министерството на земеделието въ известенъ периодъ отъ годината ще може да провежда агитация за доставяне на инвентаръ. Ше трѣгнатъ агрономитъ по селата и ще обявятъ: всѣки, който има нужда отъ инвентаръ, да се запише при агронома, като каже какъвъ инвентаръ иска, каква марка, какъвъ номеръ. Не да му се даде плугъ № 7, който е много тежъкъ, когато неговитъ кравици не могатъ да влечатъ и 3-и номеръ. Не да му достави редосѣялка 14-редова, когато неговото конче не може да влечи и 9-редова.

Ше се направятъ списъци кой какъвъ инвентаръ иска, списъцитъ ше дойдатъ въ Министерството на земеделието, министерството ше направи искане предъ Земеделската банка къмъ края на декемврий, значи къмъ края на годината, за доставкитъ, които трѣбва да се направятъ презъ следната година, и когато доставката се направи, машинитъ ше се разпредѣлятъ и всѣки ше получи това, което е искалъ. Значи, нѣма да останатъ машини, които ше стоятъ подъ сайвана. И машинитъ ше бждатъ раздадени по ценитъ, по които смъ доставени.

Ако мислите, че въ правилника трѣбва да се предвиди и опредѣляне цената на инвентара — добре, но азъ мисля, че нѣма нужда.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Ше гласуваме. Чухте мнението на г-нъ министъра на земеделието. Г-нъ Мумджиевъ предлага...

Асенъ Мумджиевъ: Оттеглямъ предложението си.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 4, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 5. Необходимия за пласиране презъ годината земеделски инвентаръ Българската земеделска и кооперативна банка доставя по начинъ, който ти намѣри за най-изгоденъ за общото национално стопанство и за отдѣлитъ земеделски стопани, които ше го купятъ и употребяватъ“.

Доставката се утвърждава отъ министъра на земеделието и държавните имоти“.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Христо Мирски.

Христо Мирски: Азъ бихъ желалъ да направя само едно запитване къмъ г-нъ министъра. Въ тоя членъ се казва: „Доставката се утвърждава отъ министъра на земеделието и държавните имоти“. Ше се спазватъ ли и постановленията на закона за бюджега, отчетността и предприятия или нѣма да се спазватъ?

Министъръ Иванъ Багряновъ: Да, ше се спазватъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които приематъ чл. 5, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 6. Доставениятъ инвентаръ Българската земеделска и кооперативна банка продава на частни стопани, кооперации, дружества и общини срещу 5-годишни безлихвени заеми и при гаранцията на самото орждие“.

Председателствувашъ Георги Марковъ: По чл. 6 е направено предложение отъ г-нъ Еню Поповъ.

Има думата г-нъ Поповъ.

Еню Поповъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Съ приетия текстъ на чл. 2 отъ законопроекта и съ допълнението, прието съ съгласието на г-нъ министра, ние уредихме едната страна на въпроса за доставката по единъ по-лесенъ начинъ на помпи, електропомпи, тръби, въобще на комплектни инсталации за оросяване. Обаче това още не е достатъчно.

Никола Търкалановъ: Недейте забравя заглавието на законопроекта — за снабдяване стопанството съ дребенъ земеделски инвентаръ.

Еню Поповъ: Касае се за дребенъ земеделски инвентаръ, обаче това още не е достатъчно, за да сметемъ че сме улеснили земеделските стопани да оросятъ, кждето иматъ възможностъ, своитъ стопанства.

Г-да народни представители! Тамъ, кждето има прокарана електрическа мрежа, земеделските стопани могат да се ползватъ отъ електрическа енергия, за оросяване. Но преди да поставятъ инсталациитъ, електрическите помпи, тѣ трѣбва да направятъ редъ други съоръжения: да построятъ трансформаторенъ постъ и да проведатъ жици за ниско напрежение до помпата. И другъ пажъ съмъ изтъквахъ, че въ Голѣмо-Конаре сѣ построени около 60-70 електропомпи. За да бждатъ поставени въ действие тия електропомпи, необходимо е да се доведе електрическата енергия до тѣхъ. А това значи, че ще трѣбва да се направи трансформаторенъ постъ и да се прокаратъ жици за ниско напрежение.

Електрическата централа „Въча“, която обслужва нашия край, върши това по една тарифа, одобрена отъ нейното управление. Този тарифа е доста тежка. Тя е голѣма прѣчка за земеделцитъ стопани, които искатъ да електрифициратъ своитъ стопанства.

Г-да народни представители! Тукъ имамъ една статистика отъ директсра-на „Въча“. Отъ нея се вижда, че да се направи трансформаторенъ постъ и да се проведе линия съ ниско напрежение сръдно на 200 м. до електропомпата, се чзисква да бждатъ внесени предварително въ електрическата централа „Въча“ 7.625 л. Поставя се въпросътъ: като се стремимъ да улеснимъ тия стопани, които искатъ да електрифициратъ своитъ стопанства отъ кжде ще могатъ тѣ да взематъ нужнитъ сръдства и да ги внесатъ въ „Въча“, за да може тя да имъ построи необходимитъ съоръжения? Естествено, това представлява голѣма прѣчка за тѣхъ. И ако ние възприемемъ принципа да подпомогнемъ селскитъ стопани, като съ увеличения добивъ на декаръ, който тѣ ще иматъ, да могатъ при една 5-годишна разсрочка да изплатятъ инвентара, който ще получатъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да отидемъ още по-нататкъ и да направимъ следното, за което моля г-нъ министра на земеделието да се съгласи: отъ Земеделската банка да се отпуснатъ на заинтересуванитъ стопани безлихвени заеми, като лихвитъ имъ бждатъ покрити отъ сѣщитъ тия сръдства, които гласувахме тукъ въ връзка съ нѣкои стопански законопроекти, за да може електрическата централа „Въча“ да извърши всички онѣзи съоръжения, които сѣ необходими за привеждане електропомпитъ въ действие. По този начинъ ние ще улеснимъ селскитъ стопани отъ една страна, и, отъ друга страна, ще гарантираме изплащането на заемитъ, защото всѣки моментъ надзорницитъ, техницитъ по електропомпитъ могатъ да изключатъ о.ъ мрежата онѣзи стопани, които не сѣ изплатили въ плащането на вноскитъ на срока.

Ето защо моля г-нъ министра на земеделието и васъ, г-да народни представители, да се съгласите и приемете една нова алинея къмъ чл. 6 съ следното съдържание: „Българската земеделска и кооперативна банка извършва, чрезъ съответнитъ електропроводни предприятия, и всѣки китъ необходими съоръжения за електрификацията на земеделските стопанства, като разходитъ по тѣхъ се заплащатъ отъ заинтересуванитъ стопани въ 5 години сѣ равни безлихвени вноски, при гаранция на самитъ инсталации“.

Моля, г-да народни представители, проникнете се отъ тази нужда на нашето земеделско стопанство, въ името на голѣмата борба, която трѣбва да проведемъ срещу сушата, и се съгласете да подкрепите това мое предложение.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на земеделието и държавнитъ имоти.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Въ чл. 2 на настоящия законъ-проектъ е казанъ: „... дребенъ земеделски инвентаръ, предимно съ: редосѣялки, плугове, брани, култиватори, окопачки, валащи, помпи и др.“ Нуждата, която г-нъ Еню Поповъ изтъкна тукъ, е действително голѣма и нейното удовлетворение ще даде голѣми резултати, г-да, но не може да се предвиди това въ този законопроектъ. Азъ ще видя, дали административно или пъкъ съ нѣкой другъ законопроектъ ще мога да помогна на тия стопани, но моля да се не предвижда това тукъ.

Еню Поповъ: При тая декларация на г-нъ министра на земеделието, азъ се надѣвамъ, че ние въ скоро време ще бждемъ сезирани съ новъ законопроектъ или въпросътъ ще бжде уреденъ административно, чрезъ Земеделската банка, и затова оттеглямъ предложението си.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Г-нъ Еню Поповъ оттегля предложението си.

Ще гласуваме. Конто приематъ чл. 6, както се докладва, моля да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„Чл. 7. За покриване загубитъ отъ лихви, които Българската земеделска и кооперативна банка ще понесе по този законъ, при централното управление на банката се открива текуща смѣтка за тая целъ. За база на тази смѣтка се поставя сумата отъ 20.000.000 л., които Министерството на земеделието е предвидило въ извънредния си бюджетъ за помощи за доставка на земеделски инвентаръ презъ 1939 г. За допълване на тази смѣтка Министерството на земеделието и държавнитъ имоти всѣка година предвижда въ бюджета си необходимитъ за това суми“.

Г-да народни представители! Комисията направи следната прибавка: въ началото на текста следъ думитъ „За покриване загубитъ отъ лихви“ прибави думитъ „и отъ непласирани орждия“.

Председателствувашъ Георги Марковъ: По този членъ има направено предложение отъ г-нъ Асенъ Мумджиевъ. Имате думата, г-нъ Мумджиевъ.

Асенъ Мумджиевъ: Г-да народни представители! Понеже се касае до българското земеделие, азъ смѣтамъ, че ще бжде целесъобразно да направимъ една жертва, а именно да се предвиди въ законопроекта единъ новъ членъ 8 съ следното съдържание: (Чете) „Доставкитъ и свързанитъ съ тѣхъ книжа по тая законъ се освобождаватъ отъ всѣкакви данѣци, такси, берии, гербовъ налогъ и други облози“. Смѣтамъ, че туй ще бжде въ духа на закона, който създаваме сега, и ще поевтини инвентара на нашия селянинъ — нѣщо, което съвпада съ целъта, която преследва законопроектътъ.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на земеделието и държавнитъ имоти.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Азъ благодаря на г-нъ Мумджиевъ. Моля да се приеме предложението му.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Ще гласуваме. Конто приематъ чл. 7, както се докладва, съ приетата отъ комисията добавка, а именно: следъ думитъ въ началото „За покриване загубитъ отъ лихви“ да се прибавятъ думитъ „и отъ непласирани орждия“, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-нъ Мумджиевъ предлага да се прибави новъ членъ 8 съ следното съдържание: (Чете) „Доставкитъ и свързанитъ съ тѣхъ книжа по тая законъ се освобождаватъ отъ всѣкакви данѣци, такси, берии, гербовъ налогъ и други облози“.

Христо Мирски: Да се прибави и „мита“.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Благодаря на г-нъ Мумджиевъ, а предварително — на Народното събрание.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Ще гласувамъ предложението на г-нъ Мумджиевъ, както го прочетохъ, заедно съ добавката, предложена отъ г-нъ Мирски, а именно да се прибави и „мита“, съ което е съгласенъ г-нъ министърътъ на земеделието.

Конто приематъ новия чл. 8, както го прочетохъ, заедно съ предложената отъ г-нъ Мирски добавка, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът за снабдяване земеделското ни стопанство с дребен земеделски инвентар е приет на второ четене.

Минаваме към следващата пета точка от дневния ред:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ ДЕЙСТВИЕТО НА НАРЕДБАТА-ЗАКОНЪ ЗА УРЕЖДАНЕ ПРОИЗВОДСТВОТО И ПРОДАЖБАТА НА РОЗОВО МАСЛО

Г-да народни представители! Моля да се съгласите да се считат за прочетени мотивите към законопроекта, понеже са много дълги, и г-н докладчикът да прочете само текста на законопроекта. Които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля, г-н докладчик, прочетете само текста на законопроекта.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за продължаване действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розово масло.

Параграфъ единственъ. Продължава се съ една година действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розово масло — „Държавен вестник“, брой 86, от 20 април 1937 г. и „Държавен вестник“, брой 95, от 4 юни 1937 г.

В членъ 5, алинея първа и забележката, думите: „1937 г.“ да се четат: „1939 г.“

(Ето и мотивите към законопроекта:

МОТИВИ

към законопроекта за продължаване действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розово масло

Г-да народни представители! Големата стопанска и финансова криза, която настъпи след 1929 г., даде своето отражение върху розопроизводството и търговията с розово масло. Поради намалената покупателна стойност на консуматорите на розово масло, неговият пласментъ се затрудни твърде много, вследствие на което и износът ни на розово масло от 1931 г. намаля значително. Така, износът на розово масло през 1930 г. е бил 1.752 кг., през 1931 г. — 1.325 кг., през 1932 г. — 917 кг., през 1933 г. се увеличава на 1.413 кг., през 1934 г. пада на 1.218 кг., през 1935 г., благодарение на взетите мерки от страна на държавата, се покачва на 1.681 кг., през 1936 г. — на 1.770 кг., през 1937 г. — 2.186 кг. и през 1938 г. — 1.914 кг.

Намалението на износа на розовото масло се следва и от намалението на цената на същото, което, безспорно, даде отражение и върху цената на розовия цвятъ. Така, от 22 л. през 1930 г., при цена 110.000 л. за килограмъ розово масло, цената на розовия цвятъ пада на 7 л. за килограмъ за годините 1931 и 1932, през които цената на розовото масло съответно е била 65.000 и 41.000 л. През 1933 и 1934 г. цената на розовото цвятъ е била 5 л. за килограмъ, а на розовото масло съответно 36.000 и 28.500 л., а от 1935 г. до днес цената на розовия цвятъ, плащана на производителите, е 4 л. за килограмъ, а цената, по която Българската земеделска и кооперативна банка продава розовото масло, е 24.500 л.

Въ резултат на затруднения пласментъ на нашето розово масло въ чужбина и поради сравнително много послабото през последните години намаление въ производството на розово масло, при Българската земеделска и кооперативна банка постепенно се натрупа значителен щокъ от розово масло.

Общата сума, броена от банката за производството на розово масло от 1932 г. досега, възлиза на 184.452.087 л., която с лихвите до днес е стигнала 277.884.824 л. Срещу тази сума банката има запас от розово масло въ размеръ на 8.524 кг. към 1 януарий т. г.

Като се има предвид, че днес цената, по която банката продава, е 24.500 л., то реалната стойност на щока от розово масло възлиза на 208.593.000 л., или с една разлика от 69.291.824 л., която разлика банката е минала въ загуба.

На кратко казано, положението, въ което се намира нашето розопроизводство, създаде от последното единъ проблемъ за земеделско-стопанската ни политика, за който трябва да се потърси едно основно разрешение. Трябва да се направи необходимото, щото производството на розово масло да се съобрази съ пласментните възможности

за същото по начинъ, който непременно да позволи постепенното изчерпване на запаса от розово масло при Българската земеделска и кооперативна банка, за да може последната да се освободи от тежкото бреме, което налага от подпомагане розопроизводството и наложи. Към разрешаването на всички тези въпроси, и особено към евентуално намаление на площта на розовите градини, трябва да се пристъпи много по-отрано преди сезона на розоваренето, а именно още през есента. Ето защо, поради краткото време, което ни дъли от тазгодишното розоварене, налага ни се да се съобразим съ режима, който наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розово масло от 1937 г. предвижда („Държавен вестник“, брой 86, от с. г.) Действието на споменатата наредба-законъ се ограничи съ обнародването и изменение и допълнение въ брой 95 на „Държавен вестник“, от 1937 г., само по отношение на същата година, като впоследствие се продължи и по отношение на 1938 г. („Държавен вестник“, брой 97, от 5 май 1938 г.).

Поради напредналия сезонъ и предстоящото розоварене, действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розовото масло („Държавен вестник“, брой 86, от 1937 г.), трябва да се продължи и по отношение на настоящата 1939 г.

За тази цел се изработи законопроекта за продължаване действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розовото масло („Държавен вестник“, брой 86, от 1937 г.) съ още една година, който проектъ представямъ на вашето внимание.

Като излагамъ горното, моля г-да народните представители да одобрят чрезъ надлежно гласуване предложението законопроекта.

Гр. София, април 1939 г.

Министър на земеделието и държавните имоти:

Ив. Багряновъ)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата г-н министърът на земеделието и държавните имоти.

Министър Иванъ Багряновъ: Г-да народни представители! Тукъ между васъ има мнозина, които познаватъ основно проблемата за розовата култура и трагедията, която розопроизводителите преживяватъ. Но понеже това е една съвсемъ ограничена по място култура, все пакъ има и доста народни представители, които не я познаватъ добре. Ето защо азъ събтамъ за мой дългъ, преди да се пристъпи къмъ разглеждането на този законопроектъ, да ви дамъ нѣкои данни.

Г-да народни представители! Културата на розата бѣше гордостта и рекламата на българското стопанство. Особеностите, които я наложиха, са следните: първо, тя е единъ природенъ монополъ на нашата земя; второ, тя вирѣе на такива терени, които са неудобни изобщо за земеделие, и, трето, въпреки че вирѣе на бедни терени, тя даваше доходи такива големи, каквито даваха на времето най-интензивните култури.

Поради тези и особености розовата култура бѣше благодатъ за едни отъ най-бедните, но въ същото време национално най-устойчиви краища на нашата страна, каквито са Сръбногористото и Подбалканскиятъ коридоръ. Розовата култура и свързаните съ нея индустрия и търговия поддържаха въ едно външно състояние стопанския животъ на тези краища. Напр., въ 1929 г. цената на розовото масло бѣше стигнала 120.000 л. за единъ килограмъ. По това време розовиятъ цвятъ се плащаше на производителъ по 22 л. . . .

Велизаръ Багаровъ: 20 л.

Министър Иванъ Багряновъ: . . . 20-22 л., което правѣше, г-да, сръбно 5.000 л. доходъ на декаръ.

Велизаръ Багаровъ: Имаше даже до 8.000 л.

Министър Иванъ Багряновъ: И до 8.000 л. Но въ 1931 г. настъпи катастрофа. Цената на розовото масло и на цвятъ започна да спада катастрофално. И сега цената, по която Българската земеделска и кооперативна банка продава единъ килограмъ розово масло, е само 24.000 л. — спаднала е съ 80% — а единъ килограмъ цвятъ миналата година се е заплащалъ на производителъ по 4 л., значи има едно спадане на цената съ 85%.

За катастрофата въ розопроизводството, г-да, има нѣколко причини. Първата причина е свѣтовната стопанска криза, която намали изобщо консумацията въ свѣта, а особено консумацията на луксозни продукти, които г-н Ба-

гаровъ нарича другояче. Обеднелият консуматоръ не само че ограничаваше консумацията, но той се задоволяваше и съ по-доброкачествени продукти.

Велизаръ Багаровъ: Изкуствени.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Втората причина, г-да, това е голѣмиятъ успѣхъ на химията, особено успѣхътъ на производството на синтетични ароматични продукти. Следъ тая катастрофа, г-да, държавата бѣше принудена да се намѣси, за да запази тѣзи крайници отъ нещастията, което така ненадейно ги бѣше връхлѣтило. Но резултатътъ отъ тази държавна намѣса е следниятъ: сега въ избитъ на Българската земеделска и кооперативна банка има единъ запасъ отъ розово масло, достатъченъ да покрие свѣтовната консумация за 4 години. (Оживление) Банката е затворила въ него единъ капиталъ отъ 280 милиона лева. Ако изчислите, г-да, лихвитъ на този капиталъ, които банката всѣка година губи, ще получите една сума отговаряща на една загуба отъ по 290 л. на всѣки декаръ розова градина.

Ясно е, г-да, че културата на розата у насъ продължава да стои въ задънена улица, че проблемътъ за тази култура не ще се реши само съ отлагане, като тази година, или съ дърпане чертата всѣки къмъ себе си отъ заинтересуванитъ въ нея. Тя чака специални грижи и едно радикално разрешение. Това разрешение трѣбва да бѣде на базата на общото сътрудничество и на взаимнитъ отстъпки на тѣзи, които искатъ да живеятъ отъ нея.

Министерството на земедѣлството не мисли да дезертира отъ дълга, който ни налага тази проблема. Но подготовката за нейното радикално разрешение трѣбва да почне още презъ лѣтото и есента, преди да е почнало планирането на производствени разноси и трудъ въ розопроизводството. Министерството на земедѣлството мисли презъ това лѣто да покани всички заинтересувани да му сътрудничатъ, за да може да намѣри и пътища за излизане отъ тази безизходностъ, въ която продължава да се намира тази проблема, и да се излѣзе отъ нея така, че розата, вмѣсто да бѣде една грижа, каквато е сега, отново да стане радостъ и благодатъ за онова население, които баци бѣха крепостта на българския духъ.

Ето защо засега министерството не може да направи нищо друго, освенъ да поиска продължението на установения режимъ и да потърси едно по-справедливо заплащане на розовия цвѣтъ за производителя.

Следъ тѣзи обяснения азъ моля народното представителство не само да гласува законопроекта, но да загуби за това колкото се може по-малко време, като знае, че проблемата за розовата култура ще бѣде проучена презъ това лѣто и ще му бѣде представена за разрешение. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата на родниятъ представител г-нъ Костадинъ Крачановъ.

Костадинъ Крачановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Преди да гласуваме настоящия законопроектъ на уважаемия г-нъ министъръ на земедѣлството и държавнитъ имоти, считамъ се задълженъ да кажа нѣколко думи за нашата увѣхваща роза, за производството и търговията съ нея, затуй защото само следъ нѣколко дни по починъ на г-нъ министра на земедѣлството ще бѣде свикана една комисия, която да опредѣли цената, по която ще стане изкупуването на цѣлата розова реколта отъ Българската земеделска и кооперативна банка.

Г-да народни представители! Въ отглеждането на розата е ангажиранъ трудътъ на 50.000 дребни български стопани или на едно население приблизително отъ 300.000 души. Това сѣ бедни стопани предимно отъ Карловско и Казанлъшко, малко отъ Новоагарско, Старозагорско, Чирпанско и Бръзовско. Особено въ селата въ Карловско и Казанлъшко, въ Срѣднотогорieto и въ политъ на Стара планина това бедно население отъ стотици години дѣри поминѣкъ въ отглеждането на розата. Чрезъ отглеждането на розовия храсѣ, на розовото цвѣте, то се е мѣжило да свѣрже двата края и да осигури едно важно перо въ своя стопански бюджетъ.

Г-да народни представители! Ако другитъ земеделски култури, зърнени храни, грозда, тютюни — могатъ да вирѣятъ въ цѣла България, розата, както чухте, вирѣе само въ тѣзи мѣста, които поменяхъ. Розата не вирѣе въ Северна България; не вирѣе навсѣкжде и въ Южна България, а само въ тѣзи оахливени кѣтища. Розата — да се запомни добре — не вирѣе и въ другитъ страни. Отглежда се ограничено само въ нѣкои провинции на Франция.

Димитъръ Гичевъ: Но не е нашата роза.

Костадинъ Крачановъ: Моля, г-нъ Гичевъ, изслушайте ме! Розата се отглежда и въ азиатскитъ провинции на нашата съседка Турция. Правятъ се опити за отглеждане на розата и въ Гърция. Обаче, г-да народни представители — туй да го знаете, да го запомните — розовиятъ цвѣтъ, който се получава тамъ, както и розовото масло, добито отъ този розовъ цвѣтъ, по ароматъ и по качество е много по-долу отъ българското розово масло.

Г-да народни представители! Ако името на България — и туй да се запомни добре — е известно на свѣта, въ голѣма степенъ това се дължи на този божественъ, природенъ български даръ. Въ произведенията на свѣтовната парфюмерия розовото масло влиза като единъ важенъ, основенъ елементъ. Малко сѣ формулитъ за парфюми, въ които българското розово масло да не е застъпено.

Г-да народни представители! Изкупуването на розовия цвѣтъ е монополъ сега на държавата. Какъ се стигна, г-да народни представители, до това положение, че държавата да интервенира, да се намѣси и да вземе въ свои ръце това производство? До 1930/1931 г. една малка частъ отъ розопроизводителитъ изваряваха розовия цвѣтъ и добитото розово масло сами продаваха. Друга частъ отъ розопроизводителитъ — а тѣ бѣха болшинството — продаваха своя цвѣтъ на розофабрикантитъ, които, следъ изваряването му, продаваха въ странство розовото масло. Така че розофабриканти и розотърговци-експортири бѣха една и сѣщи лица. Това бѣха 8-9-10 търговски фирми — нито повече, нито по-малко — които имаха до 1930/1931 г. изключителния монополъ на производството и търговията съ розово масло. Тѣ опредѣляха цената на розовото масло и цената на цвѣтето, което изкупуваха отъ розопроизводителитъ. Обаче не ставаше, както при житото, както при гроздето пазарлъкъ: ти искашъ 5 л., той ти дава 3 л., склучи се пазарлъкъ на 4 л., дадеши му стоката, получиши си паритъ. Не, г-да народни представители, вършеха се едини чудовищни работи. Розотърговцитъ, ограниченъ брой хора, просто се налагаха, хазайничеха. За тѣхъ търговска честъ, търговски моралъ не съществуваше. За тѣхъ бѣше важно да изнудятъ, да излъжатъ българския розопроизводителъ, да му взематъ цвѣтето „амаметъ“ и да му платятъ — кога смѣтате вие?

Димитъръ Кушевъ: Когаго поискатъ.

Костадинъ Крачановъ: Следъ прекратяването на кампанията ли? Не. Казвахъ на розопроизводителитъ, че ще опредѣлятъ цената на взетия отъ тѣхъ розовъ цвѣтъ, когато продадатъ добитото отъ него розово масло. Следъ като опредѣляха тѣй хищно, бихъ казалъ, тѣй враждебно за интереситъ на розопроизводителитъ цената на розовия цвѣтъ, розотърговцитъ не уреждаха съ тѣхъ смѣткитъ си и следъ ликвидирание съ шока, а се отчитаха подиръ година, две, три, дори следъ четири години.

Димитъръ Кушевъ: Следъ като фалиратъ!

Костадинъ Крачановъ: По този начинъ българскиятъ розопроизводителъ се смѣташе закраностенъ къмъ тѣзи нѣколко розотърговски фирми.

Г-да народни представители! Българскиятъ розопроизводителъ се третираше отъ розотърговскитъ фирми тѣй, както не се третира и дивакътъ, както не се третира и робътъ отъ неговия господаръ.

Българскиятъ розопроизводителъ, г-да народни представители, чисто и просто бѣше изнудванъ отъ розотърговеца, който бѣше силенъ, на чиято страна бѣше и държавна и всѣкава друга сила въ страната. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Г-да народни представители! Следъ войната, следъ 1918/1919 г., розовото масло се търсѣше много. Розотърговцитъ се надпреварваха кой да ангажира — казахъ ви какъ ангажирваха — повече розовъ цвѣтъ. Имаше даже търговски фирми, които по терка на голѣмитъ държави, кѣдето има крале на стоманата, крале на петрола, искаха да станатъ крале на розата въ България. Г-нъ Багаровъ може би ще си спомни името на онзи розотърговецъ, който, като бѣше кредитиранъ отъ много европейски банки, следъ като направи една голѣма дестилатория, се навърли на пазара и повиши цената на розовото цвѣте толкова, че тя стигна, както каза и г-нъ министърътъ, 23—24—27 л. килограмътъ, а цената на розовото масло стана 120.000 л. килограмътъ. Г-да народни представители! Това повишение цената на розовия цвѣтъ и на розовото масло стана изключително вследствие на тѣзи домогвания отъ страна на розотърговцитъ, които не си даваха смѣтка, че при цена 120.000 л. килограмътъ нашето производство на розово масло не можеше да бѣде попито отъ западноевропейския пазаръ, нѣмаше кой да дава луди пари, 120.000 л. за килограмъ българско розово масло.

Ето защо чуждите парфюмерии потърсиха изходът от това положение. Тъй прибъргнаха до разни синтетични, абсолютни и незнамъ какви си, понеже бяха евтини, съ тях заместваха българското розово масло. Но, г-да народни представители, кой е виновникът за това? Вие днес ще чуете от търговците да казват, че били виновни българските производители. Не, г-да! Азъ казвамъ, че от страна на розотърговците се водеше една поразителна политика. И ако се търсят отговорности въ тази страна, трябва да се потърсят такива и от розотърговците. За предателя на бойното поле има закони, по които ги съдят. И въ розовото производство и въ розовата търговия имаше предатели, които трябва да бъдат съдени и наказани. Тази е причината, за да няма днес плащентът българското розово масло.

Какви бяха, г-да народни представители, отраженията от намаляването плащента на българското розово масло? Отраженията бяха тези, че цените, които уж розотърговците даваха — 20, 22, 25, 26, 27 л. за килограм — останаха само на книга.

Димитър Търкалановъ: Има ли нѣкой отъ тѣхъ тукъ?

Костадинъ Крачановъ: Розопроизводителитѣ нищо не получиха. И въ днешния денъ тѣ иматъ да взиматъ отъ розотърговците повече отъ 80 милиона български лева, които никога нѣма да видятъ.

Г-да народни представители! При това положение можеше ли държавата да стои съ скръстени ръце? Не можеше. И въ 1932 г. тя се намѣси, като създаде специаленъ законъ и отстрани тѣзи „доброжелатели“ на розопроизводството. Държавата ги отстрани и по друга причина — за да запази чистотата на розовото масло. За да видите колко търговците държеха за доброто качество, за хубавия аромат на българското розово масло, достатъчно е да видите само нѣколко цифри.

Въ 1922 г. сѣ произведени 1.599 кгр. розово масло, а сѣ продадени — колко смѣтате? Същото ли количество, помалко ли? — Не, продадени сѣ 2.547 кгр. — 1.000 кгр. повече. Въ 1923 г. сѣ произведени 1.302 кгр., продадени — 3.535 кгр.

Петко Стайновъ: Разширило обема си!

Костадинъ Крачановъ: Въ 1924 г. сѣ произведени 862 кгр., а сѣ продадени 3.310 кгр. Да не чета повече, за да не ви отегчавамъ. Виждате колко много е фалсифицирано въ миналото нашето чисто, кристалино, хубаво българско розово масло.

Държавата, виждайки какъ този даръ на нашата българска природа се компрометира, реши да се намѣси. Създаде се специаленъ законъ. Засегнатитѣ, обаче, започнаха веднага борба противъ него. Трябваше да дойде 19 май, за да успѣятъ. Нека да кажа, че 19 май дойде по тъмно и въ тъмно следъ 19 май много работи се уреждаха. Първиятъ пробивъ на този законъ направи покойниятъ Ставри Андреевъ. Ставри Андреевъ подъ налягането на шепата розотърговци измени закона, като разреши на розотърговците пакъ да варятъ розовия цвѣтъ и имъ даде — запомнете — изключително право, монополъ на изнеса на българското розово масло.

И въ този моментъ, когато господинъ министърътъ на земедѣлието иска продължаването на срока на този законъ, смѣло мога да кажа, че розофабрикантитѣ, розотърговцитѣ иматъ вече едно много изгодно положение — да закупуватъ отъ Земедѣлската банка по опредѣлени цени толкова цвѣтъ, колкото имъ е необходимо, и отъ мѣста, които тѣ си избиратъ, съ минималенъ процентъ бѣло цвѣте, който тѣ си опредѣлятъ. При това цвѣтътъ, който получаватъ отъ Земедѣлската банка, е вече по-лекъ, защото е далъ своята фира. Ето какъвъ бѣше пробивътъ на закона.

Велизаръ Багаровъ: Не е вѣрно.

Костадинъ Крачановъ: Г-да народни представители! По съществуващия законъ цената на розовото цвѣте се опредѣля отъ една комисия въ съставъ: представител на министъра на земедѣлието, представител на министъра на финанситѣ, представител на Б. з. к. банка, представител на Общия сѣюзъ на българскитѣ земедѣлски кооперации и представител на розотърговцитѣ. Вие знаете ли, г-да народни представители, че за миналата 1938 г. тази комисия, въпреки противопоставянето на представителя на производителитѣ, респективно на Общия сѣюзъ на българскитѣ земедѣлски кооперации, е опредѣлила цената на розовия цвѣтъ 4 л. килограмътъ? Това бѣше пакъ въ полза на розофабрикантитѣ, които съ закона сѣ фаворизирани, защото имъ се дава възможностъ да подбиратъ цвѣта, да си опредѣлятъ отъ къде, отъ кое селище да взематъ по-хубавъ,

по-ароматенъ и по-масленъ цвѣтъ, въ кой денъ да го взематъ и въ кой денъ да не го взематъ. А това за рандемана е отъ голямо значение, защото има сутринъ обранъ розовъ цвѣтъ при роса и при дадена температура, който дава повече масло, който е по-масленъ, а има сутринъ обранъ цвѣтъ, когато не е имало роса, когато е духалъ вѣтеръ, когато цвѣтето е изсушено, когато цвѣтето е по-малко маслено, и тогава розофабрикантитѣ не взиматъ розовия цвѣтъ отъ Б. з. к. банка, а чакатъ друга сутринъ. Сутринъ на сутринъ не прилича.

При туй благоприятствувано положение на розофабрикантитѣ тѣ иматъ единъ рандеманъ много по-благоприятенъ отъ този на Б. з. к. банка. И нека да ви кажа — това съмъ проучилъ, това ми е съобщено отъ розотърговци, отъ розофабриканти въ разни случаи — че тѣ миналата година сѣ имали 1 кгр. розово масло отъ 3.200 кгр. розовъ цвѣтъ. Тѣ го заплащатъ на Б. з. к. банка по 4 л. килограмътъ и 30 ст. нѣкакви си добавъчни на килограмъ. 3.200 кгр. по 4.30 л. правятъ 13.760 л.; разности по производството заедно съ амортизация общо слагамъ 1.20 л. на килограмъ цвѣтъ, или всичко 3.840 л. Или 1 кгр. розово масло струва на розотърговците 17.600 л.

Да видимъ сега сжитѣ тия розотърговци, розофабриканти — тѣ сѣмъ единъ и сѣщи лица — по какви цени продаватъ розовото масло. Г-да народни представители! Сведения имамъ пакъ отъ тия търговци. Тѣ продаватъ розово масло по 30-31-32 хиляди лева килограмътъ — заедно съ преията. Или какво печелятъ? 17.600 л. е коштуемата стойностъ на килограмъ масло. Отъ всѣки 2 кгр. розово масло изнесени, единиятъ килограмъ взематъ отъ Б. з. к. банка цена по 24.500 л. Ако единъ търговецъ изнесе 2 кгр. — единъ килограмъ неговъ, който му струва 17.600 л., а другиятъ килограмъ купенъ отъ Б. з. к. банка за 24.500 л. — тия два килограмъ ще му струватъ 52.000 л. Значи срдѣно единиятъ килограмъ му струва 21.000 л. А той го продава заедно съ премията за 32.000 л. Колко печели, г-да народни представители, розотърговецътъ? Печели 40, 50, а може би и повече на сто.

Да видимъ сега какво печели розопроизводителитѣ. Азъ имамъ една подробна смѣтка отъ Сѣюза на българскитѣ розопроизводители. Споредъ тази смѣтка розопроизводителитѣ има 700 л. стопански разходи за единъ декаръ градина. Отъ единъ декаръ розова градина миналата година срдѣно се доби 120 кгр. цвѣтъ. 120 кгр. по 4 л. прави 480 л. До 700 л. — 220 л. губи българскиятъ розопроизводителъ елъ на декаръ. Това е една стопанска загуба. И само тѣй може да се обясни защо пространството на розовитѣ градини така кресчендо намалява.

Тукъ имамъ една статистика, споредъ която презъ 1935 г. ние сме имали 75-76 хиляди декара розови градини, а презъ 1937 г. — 52.000 декара. И увѣрявамъ ви, г-да народни представители, че ако се върви по този пътъ, ние ще стигнемъ дотамъ, че можемъ да загубимъ гордостта на нашата страна — нашия ароматенъ цвѣтъ, нашата розово култура.

Г-нъ министърътъ на земедѣлието каза: „Въ избитѣ на Б. з. к. банка има единъ грамаденъ шокъ отъ розово масло“. Истина е, г-нъ министре, че въ избитѣ на Б. з. к. банка имате единъ грамаденъ шокъ и този шокъ дава основание на мнозина заинтересувани да твърдятъ, да биятъ тревога, да настояватъ да се намалява площта на розовитѣ градини. Но това би било, бихъ казалъ, едно престѣпление, ако Вие, г-нъ министре, се уловите на тази вѣдица и се съгласите българската роза да бѣде по такъвъ начинъ погребана. Други казватъ: „Да унищожимъ напълно розовия хрѣстъ, защото ние имаме за 4-5-6 години розово масло. Следъ 6 години Аллахъ-керимъ, тогава ще му търсимъ колая! „Да, гълъбчета! Ако е въпросъ за рушене, много лесно се руши и унищожава, но мѣчно се твори и мѣчно се създава. Азъ тия повици не мога другояче да ги охарактеризирамъ, освенъ като повици на едни стопански поразенци.

Г-нъ министре и г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че този шокъ насъ не трябва да ни плаши. Стига да има добро желание, съ този шокъ смѣтамъ, че въ много кратко време ние можемъ да се справимъ.

Нѣкой отъ народнитѣ представители: Като изгуби банката 200.000.000 л., тогава ще се оправи всичко.

Костадинъ Крачановъ: Нищо не прѣчи на българската държава да обяви розовото масло — нали сме националисти, нали за това се биемъ въ гърди — за националенъ парфюмъ и да го продаде въ една-две-три години. Въмѣсто азъ, вие, вашитѣ жени, моята жена, да купуваме различни парфюми съ съмнително качество, донесени отъ тукъ и тамъ, ние ще имаме парфюма на българската роза.

Има и другъ изходъ, има и друга формула, за да се реши този въпросъ. Тѣзи формули азъ смѣтамъ, че и г-нъ Багаровъ ги знае. Ние можемъ отъ българската роза да

произведем една ароматна есенция, от която няма да се продават само по 1.500-1.600-2.000 кгр. — както розовото масло — а ще се продават по 80-120-150 хиляди килограма на чуждите пазари. По такъв начин ние можем да произведеме 11-12-13 милиона килограма розов цвят, а не 7.000.000 кгр., колкото е било производството през 1933 г. Стига да има желание.

Г-да народни представители! Аз не мога да се помирам с този факт: трудът, потът, мъката и съзнителният наш розопродовител да бъдат подхвърлени на поругание. Розотърговецът да печели 50% и повече, а розопродовителът да губи 20-30-40-50%.

Г-да народни представители! Казва се, че се произвеждало много масло, че миналата година сме имали около 7 милиона килограма цвят, от който е произведено около 1700 кгр. розово масло, а продадено 1910 кгр. Аз ви питам: защо се позволява да бъде ограбван трудът на този розопродовител, дребен, беден и оскъден? По този повод аз подадох 2-3 питания. И мои другари подадоха питания.

Петко Стайнов: Но до сега не ви се отговори.

Костадин Крачанов: Едно питане подадох до г-н Гунев. Защо го подадох до него? Защото той като министър на финансите държи държавната кесия. Със тия питания ние искаме да се даде нещо на българския розопродовител. И знаете ли, г-да народни представители, как ми отговори г-н министър Гунев, който е родом от гр. Казанлък, който знае как розовият храст се обработва, как през месеците май и юни сутринта от рано, от 3 ч., от 2 ч. — туй го знае и г-н Багрянов — цялото семейство, децата, жените и мъжете отиват на розовата градина. Розовият храст, макар, че дава хубави и ароматични цветя, има бодлики. Цветчетата се берат единичко по единичко. Бодлите се набиват в кожата на ръцете, жсат дрехите. Аз исках от този г-н министър на финансите, г-н Гунев, който знае положението, да помогне на тѣзи хора. И знаете ли какво ми отговори? — „Г-н Крачанов! Вие — казва — криво сте се адресирали. Тоя въпрос не попада въ моето ведомство, той е земеделски въпрос, обърнете се към г-н министъра на земеделието.“ Аз се обърнах към г-н Банков, бившият министър на земеделието. Той ме прие засмѣн — както знаете, неговата усмивка е ценното въ него — и ми каза: „А бе, г-н Крачанов, гледай си спокойствието, гледай си кефа. Нали виждаш, че сега има ей такива работи — касирания, масирания и т. н., я недей повдига тия въпроси!“ (Веселост)

Г-да! Моето питане отиде и при г-н министър Багрянов. Към г-н министър Багрянов аз имам известно уважение, почитам го, уважавам го, обаче аз съм недоволен и от него, защото и той не намѣри до сега време да ми отговори на това питане. Но по тоя начин се направи една голяма грѣшка, г-н министре, защото ако бѣше отговорено на моето питане, вие щѣте да бъдете подсъдени, че ако се е налагало да се продължи действието на закона, това трѣбваше да стане един месец по-рано.

Петко Стайнов: Туй е вѣрно.

Костадин Крачанов: Защо трѣбваше да се продължи действието на закона? Трѣбваше да се продължи, за да дадете възможност на Б. з. к. банка да организира кампанията през 1939 г., да си ангажира дистилатории, гюлѣ, пари, работници и дѣрва. Най-важен елементъ тукъ, г-да народни представители, сѣ дѣрвата. Ако навреме си купите сухи дѣрва съ по-висока калоричност, вие ще намалите производственитѣ разходи. Отъ значение е също да си подобрете по-добри работници. А добритѣ работници вече сѣ заловили на работа и отъ сега нататъкъ при провеждане на кампанията вие не ще намѣрите добри работници. Това ще се отрази върху рандемана, върху качеството. Съ това закѣсняване вие създаваме материалъ, г-н министре, на кого? Създаваме материалъ на заинтересуванитѣ, да кажатъ, че Б. з. к. банка е лошъ производител, лошъ стопанинъ; че търговцитѣ ни даватъ стока съ коштуема стойностъ много по-ниска, съ единъ много по-благоприятенъ рандеманъ, а Б. з. к. банка ни дава по-сѣпа стока, и че тя дава такава стока, затуй защото винаги закѣснява.

Не мога да подозирамъ и не мога да обвинявамъ, но като че ли тукъ вече има умисълъ. Затова, г-н министре, на свѣршване азъ ще Ви моля за следното: ако не можемъ да създадемъ новъ законъ — то е невъзможно, съгласенъ съмъ — да продължимъ срока на досегашния, обаче вие да направите всички възможности за да се увеличи цената на килограмъ розовъ цвятъ поне на 6 л.

Г-н министре! Този цена е справедлива и стопански оправдана. Г-н министре! Ако вие дезертирате и не изпълните своя дългъ къмъ българското село, къмъ българското дребно стопанство, къмъ българския розопродовител, знайте, че той ще си направи преценката. Ако вие не дадете тази цена, г-н министре, знайте, че тази преценка няма да бъде благоприятна, че у нашия розопродовител ще се създаде едно убеждение, че тукъ се само говори, че тукъ се само декламира, а когато дойде да се възнагради неговиятъ трудъ, ние заставаме на една чужда за него позиция.

И азъ Ви моля, г-н министре: застанете на страната на тѣзи бедни и трудолюбиви български стопани, дайте различно възнаграждение на тѣхния трудъ и на тѣхната мъка! Г-н министре, знайте, че въпросътъ за повдигане на селото не се заключава само въ увеличението на производството въ качествено и количествено отношение. Голямиятъ проблемъ за българското село е, това производство да може да се продаде на една по-висока цена.

Прочее, запазете, г-н министре, интереситѣ на българския производител! Дайте тази цена скромна, малка на българския розопродовител и знайте, че той ще Ви се отплати. („Браво“ и ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Георги Марков: Данамъ 5 м. отдихъ.

(Следъ отдиха)

Председателствуващъ Георги Марков: (Звъни) Заседанието продължава. Г-н министре! Преди другитѣ оратори ли искате да говорите, или следъ като се изкажатъ всички?

Министъръ Иванъ Багряновъ: Не, няма да говоря.

Председателствуващъ Георги Марков: Има думата народниятъ представител д-ръ Найденовъ Найденовъ.

Д-ръ Найденовъ Найденовъ: Отказвамъ се.

Председателствуващъ Георги Марков: Има думата народниятъ представител г-н Христо Каркѣмовъ.

Христо Каркѣмовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предговорившиятъ бѣше достатъчно изчерпателенъ и доста подробно засега розовия проблемъ. На вашето внимание е сложенъ законопроектъ, съ който се иска продължение действието на наредбата-законъ за уреждане производството и продажбата на розовото масло.

Г-да народни представители! Въпросътъ за розопродовителството не за пръвъ път е слаганъ на вниманието на народното представителство. Наистина, ако ви цитирамъ даннитѣ за засѣтата площъ съ розови градини, мнозина отъ васъ ще осанатъ съ убеждението, че розовиятъ проблемъ не заслужава това внимание и че грижата, която държавата полага за него, е незаслужена. Но, като имате предвидъ, г-да народни представители, че розовата култура, преди тютюна, преди българското грозде, разнасяше славата на България по всички краища на свѣта, ще се съгласите, че тя заслужава внимание. Като имате предвидъ, че въ това производство е ангажирано едно 300-хилядно полбългарско творческо население, което изключително отъ него изхранва прехраната си, днесъ, когато кризата е дала своя тежкъ отпечатъкъ върху това производство и когато самъ г-н министърътъ въ своята речъ заяви, че розовата култура изживява една трагедия, наистина вниманието, което трѣба да отправимъ къмъ нея, трѣба да бъде по-сериозно.

За пръвъ път нашиятъ законодател се занимава съ розовия проблемъ презъ 1932 г., когато кризата бѣше най-тежка и когато цената на розовото цвятъ отъ 22 лева пада катастрофално на 7 л. килограмътъ. Тогава законодателътъ не можеше да не се загрижи за тѣзи, които до тѣсна вечеръ работятъ и отглеждатъ тая култура, и да не имъ гарантира една цена, при която да могатъ да покринатъ поне производственитѣ разходи. Но съ този законъ, г-да народни представители, не се разрешаваше розовата проблема, затуй защото законътъ имаше ограничено действие: цената се определяше само за една година.

За втори пътъ нашиятъ законодател презъ 1933 г. създаде законъ, който наистина представляваше единъ сериозенъ опитъ да се разреши розовиятъ проблемъ единъ пътъ завинаги. И, ако този законъ продължаваше до днесъ да действуваше, може би нѣмаше да бъде поставенъ на вашето внимание днесъ този законопроектъ, съ който се иска продължаване действието на закона, който отмени закона отъ 1933 г.

Съ закона отъ 1933 г. производството и търговията на розовото масло бѣха поставени подъ фактическия монополъ на Българската земеделска банка и българскитѣ кооперации.

Но, г-да народни представители, тѣзи, които съ вѣкове бѣха свикнали да продават нашето розово масло, видѣха, че тѣхните интереси сѫ застрашени и се почнаха клюки и интриги, както тукъ у насъ, така и въ чужбина. Азъ тукъ имамъ едно съобщение отъ тогавашни розофабриканти, които сѫ го изпратили до всички парфюмери, съ което предупреждаваха, всички парфюмерийни фабрики, които закупватъ розово масло, че ще трѣбва да откажатъ да закупватъ маслото, което произвеждатъ Българската земеделска банка и българскиятъ кооперационитъ. Азъ ще ви прочета това съобщение, за да видите, докъде стига патриотизмътъ на тѣзи „добри българи“, когато видятъ застрашени своите собствени интереси. Ето ви самото съобщение относно новата реколта розово масло. И нека г-нъ министърътъ не се чуди, ако днесъ въ избитъ на Земеделската банка има шокирано такова голямо количество розово масло: (Чете) „Съобщение относно новата реколта розово масло...

Еню Поповъ: Отъ коя дата е?

Христо Каркъмовъ: Това съобщение е отъ 22 май 1933 г. Въ сѣбота вечеръ Парламентътъ гласува закона за урегулиране търговията съ розово масло. Съществена точка на този законъ е тая, че цѣлата реколта отъ 1933 г. ще бѣде подъ контрола на Българската земеделска банка, което значи, че маслото отъ тази реколта не ще бѣде пуштано на пазара, преди старитъ запаси да бѣдатъ изчерпани. Като протестъ срещу този суровъ законъ на нашето правителство, цѣлата опозиция и известна частъ отъ депутатитъ отъ болшинството гласуваха противъ. Ние всички розофабриканти решихме да не дистилируме тази година. Ето защо, Българската земеделска банка и кооперациитъ ще дистилятъ цѣлата реколта. Интимниятъ мотивъ на правителството е, че понеже кооперациитъ иматъ 700 кило ново масло отъ старитъ запаси на много висока цена, за определена отъ розофабрикантитъ по 5-60—6 л. за килограмъ и не можейки да ги продадатъ, безъ да претърпятъ голями загуби, правителството е счело, че чрезъ този законъ кооперациитъ чрезъ Българската земеделска банка ще успѣятъ да продадатъ тѣзи запаси на по-висока цена. Ако не бѣше този законъ, цената на цѣлото щѣше да бѣде определена отъ розофабрикантитъ по 5.60—6 л. за килограмъ. Сега цената на цѣлото ще бѣде определена презъ течение на тѣзи близки дни отъ кабинета, но това не ни интересува, тъй като новата реколта розово масло не ще може да излѣзе за продажба дори до 1934 г. Съществуващото мнение е, че този законъ на земеделскиятъ министри не ще може да доизчака дори реколтата отъ 1934 г. Въ интереса на всички парфюмери — предупреждаватъ г-да фабрикантитъ — „е да не купуватъ нито капка розово масло отъ кооперациитъ, нито отъ Българската земеделска банка, за да имъ се даде единъ добъръ урокъ. Иначе кооперациитъ биха били насърчени.“

Еню Поповъ: Добри патриоти и добри българи! Това е равно на стопанско предателство.

Нелъко Атанасовъ: Кой го казва това?

Христо Каркъмовъ: Единъ розофабрикантъ.

Нелъко Атанасовъ: Кой е той?

Христо Каркъмовъ: Г-нъ министре! Докато има една такава испочтена борба срещу Българската земеделска банка и срещу нейното производство, нека никакъ не ви учудва, че производството, което има Земеделската банка, ще стои дълги години непродано.

Нелъко Атанасовъ: Трѣбва да кажете, кой е този розофабрикантъ. Кажете му името.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля ви се, г-нъ Атанасовъ! Ораторътъ е определилъ какво може да каже.

Христо Каркъмовъ: И така, г-да народни представители, споредъ мене, ако законътъ отъ 1933 г. бѣше останалъ въ сила до днесъ, може би розовиятъ проблемъ щѣше да изживѣе кризата и днесъ ние нѣмахме да бѣдемъ поставени предъ законопроектъ, който да урежда тая материя. Борбата на тия господа успѣ. Законътъ бѣше измѣненъ презъ 1935 г. и отново бѣха възвѣрнати тия господа да участвуватъ въ производството на розовото масло и въ неговата продажба. Законътъ отъ 1935 г. също така не можа да се задържи и презъ 1937 г. бѣше наново измѣненъ. Този законъ е въ сила и сегѣ и неговото действие г-нъ министърътъ иска да бѣде продължено още съ една година.

Г-да народни представители! Споредъ съществуващия законъ, производството на розовото масло е предоставено на Земеделската банка и на розофабрикантитъ, които сѫ признати за такива отъ сдружението на розофабрикантитъ, т. е. само нѣколко души, само нѣколко фирми иматъ право да участвуватъ въ това производство. По силата на същия законъ, всѣка година до 25 априлъ Министерскиятъ съветъ определя цената на розовия цѣтъ, следъ като бѣде взето мнението на една специална комисиия, въ която участвуватъ представители на Българската земеделска банка, на Министерството на финанситъ, на Министерството на земедѣлието и по единъ представителъ на розопроизводителитъ и розофабрикантитъ. Наистина, на пръвъ погледъ, като че ли производителътъ може да очаква, че тази комисиия винаги ще има предвидъ интереситъ на розопроизводителитъ и, когато дава мнение, ще даде такова, което ще задоволи тѣхнитъ искания. Но, г-да народни представители, миналата година, когато розовата реколта бѣше почти на половина, и когато производителитъ имаха всичкитъ основания да получатъ по-висока цена, за обща изненада на всички розопроизводители, цената бѣше определена 4 л. килограмътъ. Не помогнаха нито протеститъ на производителитъ, нито нашитъ запитвания. Бившиятъ министъръ на земедѣлието не благоволяваше да отговори, може би затова, че се намираше подъ влиянието на онѣзи сѣбди, които нѣмаха интересъ да бѣде повишена цената на розовия цѣтъ.

Димитъръ Гичевъ: Вѣрно ли е, г-нъ Багряновъ?

Христо Каркъмовъ: Друго, споредъ менъ, което бѣде на очи, и което, бихъ казалъ, е отъ полза за розофабрикантитъ, е привилегията, която имъ се дава съ този законъ. Тая привилегия е, че производството на розовия цѣтъ се закупува направо отъ розопроизводителитъ отъ Земеделската банка, следъ което Земеделската банка го продава на розофабриканта срещу една цена отъ 4-36 л. Отъ тия 35 ст., 30 ст. отиватъ въ специалния фондъ за подпомагане розовото производство и само 5 ст. оставатъ за услугата, която Земеделската банка прави на г-да розофабрикантитъ. Вие виждате, за такава една голяма услуга, която Земеделската банка извършва, тя получава само 5 ст. Всичкитъ разходи, които отиватъ до събирането на розовия цѣтъ, оставатъ за сметка на самата нея. При такова едно положение, ясно е, че г-да розофабрикантитъ сѫ благодарственовани, и тѣ получаватъ единъ продуктъ много по-евтинъ, отколкото го получава Земеделската банка. Единъ килограмъ розово масло на розотърговеца струва между 17-18 хиляди лева, а на Земеделската банка струва до 19,000 л. Явно е, че разносикитъ сѫ по-голями и тѣ оставатъ за сметка на Земеделската банка.

Друга една шмекерия, която правятъ розофабрикантитъ съ този законъ е следната. Известно е, че рандемантъ отъ розовото цѣте е по-голямъ, когато цѣтето се събира въ сѣдата на розовата кампания. Въ началото и въ края на розобера рандемантъ е много по-слабъ. Получавайки 1 килограмъ розово масло отъ по-високъ рандемантъ, безспорно е, че тѣхната печалба се увеличава. По силата на същата наредба-законъ, г-да народни представители, единъ търговецъ, за да може да изнесе розово масло въ чужбина, ще трѣбва да закупи толкова розово масло, колкото изнася и отъ Българската земеделска банка. Цената, на която г-да търговцитъ закупватъ отъ Българската земеделска банка розовото масло, е 24.500 л., следователно 1 кг. розово масло на износителя, франко банката, безъ амбалажъ струва 21.562 л. Споредъ последната наредба на Българската народна банка въ връзка съ закона за търговията съ чужди платежни сѣдства, за всѣки изнесенъ отъ България килограмъ розово масло ще трѣбва да се отчита най-малко 23.000 л. въ чужда валута.

Велизаръ Багárovъ: 21.000 л.

Христо Каркъмовъ: Отъ преди единъ месецъ. Миналата година бѣше 23.000 л. — Следователно, износителятъ за всѣки изнесенъ килограмъ розово масло получава 23.000 л. плюсъ 35% законна премия върху получената валута. Въ такъвъ случай износителятъ получава бруто за изнесенъ килограмъ розово масло 28.350 л. При продажбата на розово масло износителятъ разполага 100% съ добитата отъ износа валута. Поради липса на валута на пазара, премията, която се получава неофициално при продажбата, е много по-висока отъ законната такава и се движи между 58 до 60%. Следователно, при това положение бруто получената отъ износителятъ сума за продадено отъ тѣхъ въ чужбина розово масло по 23.000 л. въ левове е отъ 33.000 до 33.600, значи явява се една печалба отъ близу 13.000 л.

Г-да народни представители! Въ едно време, когато нашият производител изнемогва, когато от сутрин до вечер той работи и не може да смогне да изкара своята прехрана, аз питам: оправдана ли е една такава печалба при днешните тежки и кризисни времена? Не могат ли тези господа да дадат по-висока цена на българския розо-производител? Безспорно, че могат да дадат, без да загубят нито един лев, и пак ще спечелят. Затова аз ще моля г-нъ министъра през настоящата реколта въ никой случай цената на розовия цвят да не бъде по-малка от 6 л., която е напълно оправдана и напълно по-ко-сима както за Земедѣлската банка, така и за г-да розо-фабрикантите.

Г-да народни представители! Засѣгайки въпроса за розо-вото масло и за розовото цвят, аз не мога да не засегна и друг един въпрос, който е свързан съ производ-ството на ароматичните култури. Въ карловско предприем-чиви стопани, когато видѣха, че розовата култура е застра-шена и е на изчезване, се опитаха да създадат една нова култура — ментовата култура.

Велизаръ Багаровъ: Кой?

Христо Каркъмовъ: Бай Милко Лидовъ отъ Джебене. Той я донесе. Това е признато отъ Министерството на земедѣлието.

Велизаръ Багаровъ: Не е вѣрно.

Недѣлко Атанасовъ: Затуй трѣбваше да прочетешъ из-цѣло съобщението, за да се знаят кои сѣ.

Велизаръ Багаровъ: Нѣма го тукъ г-нъ Омарчевски, за да ви каже, кой донесе ментовата култура.

Христо Каркъмовъ: Но, г-да народни представители, тази култура съ голѣми усилия бѣше засадена въ Карловско. Отъ нѣколко години насамъ розопроизводителитѣ, освенъ прихода, който получаватъ отъ своитѣ розови градини, бѣха си създали единъ добър приходъ и отъ ментовото масло. Но и тукъ кризата не закъснѣ да даде своето отражение. И тукъ, поради липса на стопански планъ, ние видѣхме да се създаде анархия и въ това ново производство. Ментовата култура бѣше разпространена вънъ отъ розопроизводител-ната област и цената на ментовото масло тази година е паднала подъ 300 л., когато по-рано бѣше около 500 л. Но и тукъ, г-да народни представители, аз пакъ трѣбва да под-чертая една грѣшка — че отъ страна на нашата власт не се проявяватъ достатъчно грижи къмъ производителитѣ на ментово масло.

Минчо Драндаревски: Говори само за розовото масло, за розитѣ.

Христо Каркъмовъ: То е въ връзка съ тоя въпросъ, г-нъ Драндаревски. И тукъ Експортниятъ институтъ, не знамъ по-ка, и съображения, е издалъ една наредба, по силата на която нито единъ износитель не може да изнесе ментово масло при цена подъ 520 л., а днесъ ментовото масло отъ производителитѣ се взима при цена подъ 300 л., която е стигнала и до 280 л., г-нъ Багаровъ!

Велизаръ Багаровъ: Не е вѣрно. 15 райхсмарки.

Христо Каркъмовъ: Г-да народни представители! При такива изключителни условия, при които живѣе нашиятъ селянинъ, държавата да гарантира на търговеца 200 л. печалба!

Велизаръ Багаровъ: Азъ те смѣтахъ за скроменъ чо-вѣкъ — младъ си.

Христо Каркъмовъ: Не е ли истина това, бе г-нъ Багаровъ?

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля, не влизайте въ пререкания, говорете по предмета.

Христо Каркъмовъ: Г-да народни представители! Азъ ще завърша, като ще отправя единъ апелъ, както къмъ г-нъ министъра на земедѣлието, така и къмъ васъ: г-нъ мини-стърътъ частъ по-скоро да ни занимае съ единъ новъ зако-нопроектъ, съ който за се разреши основно проблемътъ за розовото масло. Ако се остави действието на досегашния законъ, бждете сигурни, че шокътъ, който има сега въ Земедѣлската банка, не само че нѣма да се намали, но ще се увеличи още повече, затуй защото, както ви казахъ и по-рано, Земедѣлската банка не се явява направо на тържището, а продава розовото масло на розотърговцитѣ.

За въ бждеще законътъ трѣбва да бжде измѣненъ въ смѣ-слътъ, че производството трѣбва да остане изключително въ ръцетѣ на Земедѣлската банка и земедѣлскитѣ коопе-рации, за да се отнеме възможността да се спекулира съ този продуктъ и, също така, да се отнеме възможността той да бжде подправянъ съ различни примѣси.

Изказвайки едно пожелание, г-нъ министърътъ частъ по-скоро да ни занимае съ такъвъ законопроектъ, азъ заявя-вамъ, че ще гласувамъ настоящия законопроектъ, защото смѣтамъ, че ако не бжде продължено действието на закона отъ 1937 г., макаръ че той дава редица привилегии на дру-гата страна, ще се създаде по-голѣма анархия въ производ-ството. Но нека г-нъ министърътъ внесе частъ по-скоро новъ законопроектъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата на-родниятъ представител г-нъ Христо Гатевъ. — Отказва се.

Г-нъ Шиваровъ. — Отказва се.

Г-нъ Христо Геренкъованевъ. — Отказва се.

Г-нъ Никола Вацковъ. — Отказва се.

Г-нъ Велизаръ Багаровъ.

Велизаръ Багаровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни пред-ставители. Азъ не искахъ да взема думата, защото законътъ не се гледа по същество, а се иска само продължение на действието му за още една година. Но понеже бай Коста Крачановъ, който е сантименталенъ човѣкъ — азъ му про-щавамъ — каза много работи, по които може би е заблу-денъ, лошо информиранъ, взехъ думата, за да ги опро-вергая. Азъ имамъ честъ да представявамъ Карловска околия, отъ кждето съмъ избранъ като нареденъ пред-ставителъ, и кждето отъ основаването на сдружението на розофабрикантитѣ съмъ неговъ председателъ. Отъ 1924/1925 г. съмъ билъ делегатъ на розофабрикантитѣ почти на всикой конференция било за уреждането на розо-производството, било за опредѣляне цената на розовия цвятъ. Познавамъ въпроса много добре, имамъ претенция да го познаямъ отлично, защото съмъ и розопроизводителъ, и розофабрикантъ, и съмъ правилъ лично моитѣ фабрики по мой планъ, продавачъ съмъ на розово масло въ Европа, вънъ отъ България. Затуй всикитѣ тези въпроси ми сѣ ясни и азъ ще искамъ да освѣтя народното представи-телство по тяхъ. Ще приказвамъ като д-ръ Сакаровъ, малко по-бързо и малко по-високо, отъ него, за да може да ме чуете и разберете.

Г-да народни представители! Малко история. Българ-скитѣ търговци още отъ турско време въ една борба съ чуждитѣ фирми можаха да взематъ въ свои ръце това производство и да го пролаватъ на чуждитѣ пазари. Бъл-гарскитѣ търговци навремето успѣха да взематъ американ-ския пазаръ. До 1888, 1890 г. българското розово производство влизаше на американския пазаръ чрезъ Лайпцигъ, т. е. то се купуваше отъ търговци-чужденци, лайпцигски голѣми фирми, които го препродаваха подъ името essence de rose orientale — ориенталско розово масло, а не българско. За честъ на българскитѣ търговци, тѣ сполучиха да взематъ американския пазаръ и да стандардизиратъ това масло, което се нарече вече essence de rose bulgare. Знае се, и бай Коста каза, че навремето всикото розово цвѣте се дисти-лираше въ малки казани, примитивно, отъ производителитѣ и отъ самитѣ търговци и се произвеждаше като селско масло. То имаше това неудобство, че се произвеждаше прѣснато по цѣлата розопроизводителна област и се полу-чаваше различно качество, било поради начина на варенето, било поради аджамилтъкъ — понзгаряха го или пъкъ го фалшифицираха понѣкога самитѣ производители, като фалшификата имъ даваха евреи или нѣкои аптекари.

Минчо Драндаревски: Търговцитѣ.

Велизаръ Багаровъ: Даже г-нъ Драндаревски ми е казвалъ, че самъ е продавалъ тереше. Чирпандинтъ прода-ваха тереше.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Недейте пресича, г-нъ Драндаревски.

Велизаръ Багаровъ: Съ постепенното развитие главно на французката национална парфюмерия, се увеличаваше и производството на розово масло въ България. Забележете, г-да — по този пунктъ често пати се е грѣшело и се е давалъ лошъ акълъ. Българското розово масло е единъ продуктъ луксозенъ и то влиза само въ луксозната парфюмерия. Г-нъ Крачановъ пъкъ каза, че безъ

розово масло не може. Едно време въ конференцията, които докарата тази катастрофа за розопродизводителитъ — признаватъ, хората се борятъ за едно парче хлѣбъ, да увеличатъ цената на розовия цвѣтъ — се казваше: „Не може да се направи безъ розово масло парфюмъ. Ако нѣма българско розово масло, фабриктъ, парфюмериитъ ще бѣдатъ загворени“. Съ това убеждение живѣха и искаха да вдигнатъ цената на розовото цвѣте, докато се стигна до това дѣредже.

Та, казвамъ французката парфюмерия, която е саѣтовна, която дава парфюми на цѣлъ свѣтъ и която е била най-големъ консуматоръ на розово масло, и сега тя е начело на купувачитъ на българско розово масло. Благодарение на това обстоятелство ние постоленно-постепенно почнахме да увеличаваме посажденията на розови градини и искахме да дадемъ единъ по-добъръ продуктъ. Прогресътъ искаше своето, всичко се индустриализираше, трѣбваше и ние да отидемъ къмъ индустриализиране производството на розовото масло. Това почна отъ начало като опитъ. Въ 1897/1898 г. се построи първата фабрика отъ единъ французинъ, заедно съ единъ българинъ, несполучливо, обаче. Това нѣщо не обезкуражи насъ, фабрикантитъ. Втората фабрика се построи въ 1900 г. и даде горе-долу резултати. Докарата се казани, алабници отъ Франция, защото французитъ сѣ най-добритъ дистилатори. Германцитъ сѣ химици и разбиратъ други работи, но въ дистилацията сѣ назадъ. Докарата се и германски казани. Въ това време се правиха опити. При овзи просперитетъ, който бѣше преди войната, всичкото наше производство на розово масло, било селско, било получено отъ фабриктъ, които се инсталираха въ началото, найстина се екулираше, разпродаваше. Тогава, въ онова време се държеха едини цени, които се даваха за маскалъ. Забележете, че тукъ се прави една грѣшка: като се казва маскалъ, мисли се, че това е шише. Тя е турска мѣрка и се равнява на 4-8 грама. Това бѣше единъ маскалъ. Впоследствие, когато се изработи законътъ за мѣрките и теглитъ у насъ, прие се маскала да се равнява на 5 грама. Единъ маскалъ се продаваше отъ 3 до 5 л. Една година достигна до 7 л. — най-високата цена — и то за много късо време. Въ с. Рахманларе, прочуто село въ Карловска околия, въ дѣното на Балкана, къмъ Клисуря, се проплаваше маскала до 7 л. Сметайте по курсъ 30, то прави 210 л. сегашни пари. Това бѣше висока цена.

Минчо Драндаревски: Въ долари вървѣше.

Велизаръ Багаровъ: Азъ говоря въ злато. 1 кгр. има 200 маскала — 42 000 л. килограмъ. Преди войната, отъ 1900 г. до Балканската война, всичко вървѣше добре, всички хора бѣха доволни, имаше просперитетъ. Никой не можеше да изкара отъ друга култура повече доходъ отъ нашата бедна земя въ Карловско, подъ Балкана, въ Сръдногоритѣ, отъ този, който се получаваше отъ гюла. И всички се нахвърляха тамъ — да отглеждатъ розата. И всичко, което се произвеждаше, както казахъ, се екулираше. Дойде Балканската война. Ще ви кажа, че точно преди Балканската война, презъ 1911 г., дойде една реколта извънредно слаба. Тогава се достигна най-високата цена, която, ако се обърне въ днешния курсъ, може да превиси цената отъ 1929 г. Имаше голѣми искания на розово масло въ Америка. Дали това бѣше съ спекулативна целъ или не, не знамъ, но се достигна цена 3 лева на грама. Дойде Балканската война. Тя позапъръ производството, но пакъ, въ всѣки случай, имаше единъ експортъ. Дойде Европейската война. Знайте едно — че въ централнитъ държави има малко парфюмерии, нѣма консумация на розово масло, а нашето розово масло до тогава се консумираше главно въ държавитъ отъ Съгласението — Франция, Англия и Америка, както и въ Русия. И тогава всичкото наше производство отъ 1915 г. остана непродано. Презъ 1914 г. то намираще пазаръ и се изнасяше презъ Бергенъ, Норвегия, или презъ Италия, Сръдноземното море. Това ставаше на нашъ рискъ, но въ всѣки случай поддържахме износа. Презъ 1915, 1916, 1917, 1918, па даже и презъ 1919 г. ние събрахме единъ шокъ надъ 14 000 кгр. — по-големъ откожко е днешниятъ шокъ. Обаче той не бѣше страшенъ, затуй защото ведната следъ войната, оня, който стоя четири години въ окопитъ, го удари малко на живото. Тогава трѣгна луксътъ — не само въ парфюмерията, но и въ бижутата, въ ценнитъ камъни — диаманти, бисери. Всичко, което бѣше луксъ, трѣгна следъ войната. И този грамаденъ шокъ, който имаше презъ 1919, презъ 1920, презъ 1921, 1922, 1923, 1924, 1925 г. се свърши. Оведе бай Коста Крачановъ казваше, защо се произведе толкова малко, когато се продало толкова много. Защото имаше шокъ отъ миналото. Забележете, винаги е имало шокъ въ нашитъ производители, било у нѣкои по-богати селяни-производители, било у нѣкои по-богати селяни-бакали въ еселата, които вземаха маслото и го държеха нѣколко години

за спекулация. Имаше винаги единъ шокъ отъ 2-3 000 килограма у производителитъ. Тѣй че, както казахъ, дойде този просперитетъ следъ войната и тогава започна надпреварване въ покачване на ценитъ. Не е правъ никой, абсолютно никой, който казва, че производителитъ искали пена. Не, ние търговцитъ се надпреварвахме, защото имаше търсене, demand. Голѣмитъ фабрики се създадоха отъ 1921 г. до 1928 г. Тѣ трѣбваше да работятъ. Всѣка фабрика произвеждаше продуктъ съ специфична миризма. Всѣка фабрика трѣбваше да излѣзе съ своя марка на пазара.

Забележете, че ако въ търговията има единъ принципъ, който се казва довѣрие, търговията съ розово масло почива само на този елементъ — довѣрие. „Довѣрие par excellence“. Цѣлата търговия почива само на довѣрието. Азъ ще кажа на моя другаръ г-нъ Каркъмовъ отъ Карлово: Земедѣлската банка може да продаде килограма масло 25.000 л. азъ ще искамъ 30.000 л. за моето масло въ Франция и ще купятъ отъ менъ. Това е довѣрието. Азъ не мога да проламъ, където продава къщата „Шипковъ“, къщата „Христовъ“ или къщата „Палъзовъ“ не може да продаде тамъ, където продава Багаровъ. То е лично довѣрие.

Минчо Драндаревски: Защо давате тия съобщения въ вестникитъ?

Велизаръ Багаровъ: Ще ти кажа. Знамъ за какво правитъ алузия. Азъ съмъ откровенъ човѣкъ. Първата частъ на четеното писмо отъ Каркъмовъ е фалшификация. Втората частъ е вѣрна. Азъ го писахъ, затуй защото Районниятъ съюзъ на земедѣлскитъ кооперации въ Казанлъкъ, който правѣше циркуляри, пишеше: не давайте нито грамъ цвѣте на търговцитъ-думбази. Който ме закача, ще му отмѣстя. — Казахъ въ Европа: не дейте купуза масло отъ кооперациитъ.

Минчо Драндаревски: Не ме закачай, за да не те закачамъ и азъ.

Велизаръ Багаровъ: Това, което азъ съмъ направилъ за народното стопанство, ти да живѣешъ два пѣти, колкото си живѣлъ, нѣма да го направя. Моята заслуга е, че азъ прѣвъ въ България започнахъ да създавамъ опитни станции за ароматични растения. Нѣма го г-нъ Омарчевски да ви каже, какъ въ 1923 до 1924 г. азъ съмъ вложилъ около 500 000 л. за да отглеждамъ различни култури. И ментата е моя — азъ съмъ я донесълъ. Но нищо!

Дойчинъ Цылевъ: Ботю Митовъ нѣма ли заслуги за ментата?

Велизаръ Багаровъ: Г-да народни представители! Тази работа вървѣше, понеже, както ви казахъ, имаше просперитетъ. Хората направиха фабрики. Имаше малко надпреварване за вземане на цвѣтето, за да може една фабрика, построена съ милиони, да работи. Фабрики се строиха съ 140 милиона лева инвестиранъ капиталъ — въ Карлово, Казанлъкъ и въ цѣлата розопродизводителна областъ. Тогава имаше едно надпреварване за цената. Следъ войната цвѣтето вървѣше два лева и се кази на 4 лева, отъ 4 на 5, на 8 лева. Не други, а ние самитъ търговци я качихме отъ 8 на 12 лева. Въ Карлово въ училището на една конференция присѣдстваха 300 души представители и делегати. Ние чрезъ нашия делегатъ и розопродизводителитъ съ своя делегатъ дойдохме до положение да кажемъ: дайте да скѣсаме на 10 лева пазарлъка. Стана кавга. Генко Митовъ, който бѣше тогава народенъ представителъ и който, знаете, е малко глухъ, не чу, и вмѣсто да скѣса пазарлъка на 10 лева, разгуди конференцията. Презъ нощта единъ нашъ фабрикантъ дава писмо, до селата, въ което предлагатъ: цена 12 левъ, повече, откожко бѣхме уговорили. Това повишение на цената продължи: презъ следнитъ години на 12, 15, и 17, а въ 1929 г. достигна 20 л. за килограмъ.

Да ви кажа, тази цена на цвѣтето е най-големиятъ добивъ за розопродизвителъ, защото знаете, че голѣмитъ градини даватъ отъ 80 до 100 килограма на декаръ; но хубавъ гюлъ, който се гледа добре, дава, г-да, по 280-300 — 400 кгр. цвѣтъ на декаръ.

Минчо Драндаревски: Това е лъжа.

Велизаръ Багаровъ: Азъ ще направя анкета на мои разноси! — Въ с. Рахманларе единъ декаръ гюлъ дава до 500 кгр. Въ с. Баня, моитъ комшии, отъ 8 ара, отъ 800 кв. метра, получава 420 кгр. цвѣте. Нѣма какво повече да разправямъ. Нормалното, обаче, сръдното е 250 кгр.

цвѣте на декаръ. Азъ говоря за добре отгледани гюлница отъ единъ добъръ стопанинъ.

Дойде 1929 г., когато презъ октомврий месецъ се появи кризата въ Америка. Забележете, ние дадохме най-голямата цена презъ 1929 г., обаче тази криза още не бѣше се появила въ Европа. Ние можахме да пласираме една частъ отъ производството на 1929 г. Обаче ни казаха парфюмеритъ: „Вие, г-да, отидохте къмъ прѣкомѣрно висока цена. Вие отидохте до едни цени 20 хиляди французски франка за кгр. масло, които отговаряха на 110 хиляди лева. Въ Калифорния копаеха златото, а въ България го варѣха, защото единъ килограмъ злато струва 96 хиляди лева, а нашето розово масло струваше 110 хиляди лева килограмътъ. Казаха ни: „Ще ви го вземемъ тази година, 1929, но догодина ще видимъ“. Забележете, че това сѣ все наши приятелски връзки, които сме създали отъ 40 години. „За идущата година трѣбва да внимаваме, защото сѣ ния пропорции, които туряме въ нашитъ парфюми, ние не можемъ да издържимъ таква цена и не ще можемъ да правимъ нашитъ нови креации, нови парфюми, сѣ ваше розово масло“.

Значи кризата въ Европа настѣпи преди реколтата 1930 г. Като настѣпи кризата, ние отидохме още презъ м. мартъ, преди реколтата, да сондираме малко-много положението сѣ консуматоритъ на нашето розово масло, да видимъ какво ще искатъ, да се осигуримъ. Тогава отидохме въ Грасъ, южна Франция, където има 28 фабрики за парфюми. Следъ туй отидохме и въ Парижъ. И ни посвѣтваша така: „Г-да! Предвидъ кризата, която ще продължи 6 месеца“ — насъ ни увѣряваха, че кризата ще трае 6 месеца — ...

Минчо Драндаревски: Кажете, какво трѣбва да стане сега.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Велизаръ Багаровъ: Азъ ще кажа какво ще стане. Азъ ще приказвамъ 15—20 минути и, ако слушашъ, ще разберешъ. На г-нъ Гичевъ азъ съмъ казалъ, какво ще стане още въ 1932 г., когато бѣше министъръ и когато азъ му дадохъ едно изложение.

Минчо Драндаревски: Кажете, какво трѣбва да стане.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)

Велизаръ Багаровъ: Чакай, ще кажа. — Убеждениято, г-да, тогава бѣше, че кризата ще трае 6 месеца. И тогава тѣ ни казаха: „Г-да! Идете въ България и посвѣтайте вашитъ розопроизводители да ви намалатъ цената на цвѣтето сѣ 25%, т. е. отъ 20 л. на 15 л. килограмътъ“. При тази цена, г-да, тѣ щѣха да купятъ производството, защото смѣтаха, че кризата ще трае 6 месеца. Ние дойдохме тукъ. По едно нещастие, една група кооператори комунисти, заедно сѣ единъ нашъ колега, между които и Пенчо Дворяновъ, сега прѣседателъ на Земедѣлската камара въ Пловдивъ, башъ комунистъ, ...

Димитъръ Търкалановъ: Старъ комуниста.

Велизаръ Багаровъ: ... и още нѣколко души комунисти, не ни послушаха, а тръгнаха, събраха розопроизводителитъ въ една фабрика, турнаха надписъ: „Седаялице на районния съюзъ на земедѣлскитъ кооперации въ Карловска околия“, и казаха на селянитъ: „Никой нѣма да дава цвѣте на розофабрикантитъ. А капарото, което търговцитъ ви сѣ дали, го изяжете“. (Смѣхъ) Забележете, г-да, още едно нѣщо ще ви кажа. Нашитъ производители-селяни отъ Карловска околия — това положително го говоря и съмъ готовъ и: всѣкаква анкета, на мои разниски да стане, за да се установи това, което говоря — отъ 1920 до 1930 г. винаги вземаха отъ търговцитъ единъ безлихвенъ авансъ. И тютюногърговцитъ даваха таква авансъ, безъ да взематъ никаква лихва. Селянитъ ще дойде въ Карлово на пазара и ще каже: „Г-нъ Багаровъ! Дайте ми 10 хиляди лева авансъ. Имамъ 1000 кгр. цвѣтъ“. Дали действително има, не зная, но азъ му давамъ паритъ, не вземамъ разписка: той ми дава една бележка, написана сѣ моливъ, която азъ турямъ въ тевтерчето сѣ, защото хората бѣха толкова почтени, че винаги се изплашаха. Азъ никога не съмъ ималъ производители до 1929 г. да ми се не издѣлжватъ. Може да сѣ останали дребни работи, но другото е платено.

Минчо Драндаревски: А търговцитъ дали винаги редовно плащатъ?

Велизаръ Багаровъ: Това ти казвамъ, че търговцитъ редовно плащаха. Както и да е, даваше се единъ авансъ безъ лихва. И тогава дойдоха отъ групата комунисти и казаха на селянитъ: „Авансътъ можете да го изядете“. То не бѣше капаро, а бѣше авансъ срещу цената, която ще бѣде въ сила.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-нъ Багаровъ, моля за моментъ.

Г-да народни представители! Часътъ е 8. Моля ви да сѣ съгласите да продължимъ заседанието, докато приемемъ законопроекта на първо четене, а евентуално, по спешностъ, и на второ четене. Който сѣ съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минчо Драндаревски: (Къмъ Велизаръ Багаровъ) Кратко приказвайте.

Велизаръ Багаровъ: Азъ съмъ вземалъ думата и ще ме търпите. Азъ ще говоря, докато сѣ изкажа.

Минчо Драндаревски: А-а-а!

Велизаръ Багаровъ: Азъ тебе съмъ слушалъ. Слушай и ти, когато азъ ти приказвамъ: Има работи да се учинѣ. Въ 1930 г., г-да, стана тази катастрофа. Намѣсто да послушаме съвета на французитъ, ние направихме друго, и отъ тамъ дойде катастрофата. Въмѣсто да послушаме консуматоритъ на нашето розово масло, ние не ги послушахме, а отидохме да купуваме розовия цвѣтъ не по цена, за която тѣ ни съветваха — по 15 л. килограмътъ — а го купувахме по 22 л., следователно, сѣ 2 л. повече, отколкото презъ 1929 г. И цената сѣ опредѣли, г-да, точно въ края на реколтата. Въ началото цена не бѣше опредѣлена. Имаше комисии, делегати, едно, друго, ходѣха сѣ камиионитъ на районния съюзъ и най-после 5 дни преди реколтата опредѣлиха цена 22 л. Като стана цената 22 л., запитахме; отъ Европа дойдоха телеграми, че отказватъ всички порѣчки, които сѣ направили, защото, казаха: „Това е една аномална цена“. Тогава остана розовото масло у насъ. Тамъ е грѣшката — въ цената. Хората се отказаха. Това бѣше презъ м. май. Презъ м. мартъ ни казаха: „Намалете цената сѣ 25% и ще ви вземемъ производството“. Тогава ни дадоха порѣчки. Но презъ м. май вече се очертаваше, че кризата нѣма да бѣде 6 месеца, а ще се задълбочи. И тѣ каго видѣха, че цената е 22 л. кило цвѣте, отказаха порѣкитъ. И презъ м. юний или юлий 1930 г., когато отидохме да продаваме, абсолютно никой не купи. И ние се върнахме сѣ празни рѣце, и маслото остана тукъ. Ако бѣхме ги послушали, производството на розово масло отъ 1930 г. щѣше да отиде въ тѣхнитъ депозити, и когато тѣ, въ време на кризата, трѣбнаше да правятъ каквото и да е креации, тѣ щѣха да взематъ отъ това масло, което щѣха да иматъ въ избитъ отъ депозититъ, които иматъ. Значи, за всѣка креация, която щѣха да правятъ, следъ 1930 г., все трѣбваше да употребятъ това масло и щѣха да го екулиратъ. А тѣ сѣ останаха безъ наше розово масло, защото е скѣпно, и взеха синтетично розово масло и почнаха да правятъ камелоти — прости парфюми. Въ никой отъ всички креации презъ 1930 до 1933 г., и дори 1934 г., не влиза българско розово масло, защото, както казахъ и повтарямъ, българското розово масло е луксозенъ артикулъ, който влиза само въ луксозни парфюми. Въ тѣй време дойдоха други реколти. Първиятъ законъ, който се създаде, бѣше законътъ на г-нъ Стефановъ. Направиха го, разбира се, безъ кръчмаря. Тѣ не държаха смѣтка, че има съсловие, което има свои заслуги, което е дало своята данъ; че то е едно съсловие, което е повдигнало производството на българското розово масло, стандардизирало го е, създадо му е пазари благодарение на своитъ връзки. Ние сме кандидирисали чужденцитъ, подаръни сме имъ носили и изъ България сме ги водили на разходка, следователно, ние имаме заслуги, имаме връзки, за които не се дължеше смѣтка. Подправи се законътъ. Днесъ имаме другъ законъ, който е въ сила. Ще ви кажа едно. Въ 1935 г. Министерството на земедѣлнето, заедно сѣ Земедѣлската банка, бѣ решило да изпрати една официална делегация въ Европа, която да посети голѣмитъ парфюмерийни индустрии за пропаганда на българското розово масло. Делегацията, се състоеше отъ мене, отъ страна на розофабрикантитъ, и г-нъ Караивановъ, химикъ, отъ Земедѣлската банка. Ние посетихме Англия, Франция и Германия, и видѣхме всички парфюмерии. Нашата политика бѣше да вдѣкнемъ дѣлѣрие у тѣхъ къмъ българското розово масло и да ги убѣдимъ, че нѣма да правимъ грѣшка, както въ миналитъ

години, да искаме прѣкомѣрни цени, че ще искаме една нормална цена. Даже отидохме до една много ниска цена съ загуба, само и само да се върнем към употребяваното на българско розово масло. Едно голямо събрание стана в Париж на парфюмерия, които употребяват розово масло. Стана и отпѣлно събрание на търговците на първични материи в парфюмерията, и ние им казахме: гарантираме ви, че 4 години цената, която ви даваме сега, ще остане същата, ако употребявате българско розово масло. Защо казахме 4 години? Защото парфюмерият, когато приготвят един парфюм, трѣбва да го изолузуват 4 години: 6 месеца го проучават, 4 месеца го приготвяват и 3 години трѣбва да експлуатират този артикул, за да имат смѣтка. Ето защо, имаше един малък пресперитет, трѣгна постепенно един напредък в продажбите. И ние ще видим, че в 1937 г. ние достигнахме до близу 2200 кгр. продано розово масло. То бѣше едно много хубаво количество. Миналата 1938 г. паднахме на 1900 кгр. Но, забележете едно — че стопанската 1938 г. за нас не бѣ от 12 месеца, а от 10 месеца, защото август и септември сѣ месеци, които не играят роли. Очакване се обявяване на войната. Тѣй ли е, г-н Петко Стойнов? Така е. Така че ние смѣтахме с една нормална цена, без да я покачваме, като държим това поведение, каквото сме държали към гѣхъ, да им осигурим една постоянна цена и да достигнем една консумация на българското розово масло, която да се движи от 2000 до 2500 кгр. За повече от това количество не можем да говорим. Ще ви кажа защо. Първо, измѣни се физиономията на парфюмерията индустрия. (Глъчка) Тия работи никог не се чули. Чуите гѣ. Това е истината. И който иска да ги чуе и разбере, ще си обясни веднага положението. Физиономията на парфюмерията индустрия се промѣни. Едно време парфюмът се правѣше в флакончета, които се казват „екстрета“. Тия екстрета съдържаха концентриран парфюм. Едно време в тия екстрета влизаше българското розово масло, заедно с изкуствените продукти на Грасъ. Защото, забележете, че има мирисни, които се женат. Напр., българското розово масло се жени с жасмина от Грасъ, жени се и с лавандата от Алпите. Трѣбва да знаете и тѣзи работи. В тия екстрета отиваше повече българско розово масло. Тогава бѣше модно, женитѣ да се прѣскаят с парфюми.

Никола Търкалановъ: (Смѣе се)

Велизаръ Багаровъ: Така е. Не се смѣй, Кольо. Ние сме бедна държава. Едно време като вървим по улиците, усѣщашъ, че цѣлата улица мирисе на парфюм — не тукъ, у насъ, а въ странство. Днесъ не е така вече. Парфюмерията индустрия се промѣни. Женитѣ почнаха да си турят червила. Всички тѣзи червила сѣ фалшификации на розовото масло. (Смѣхъ) Тѣ сѣ синтетични продукти. (Нѣкой от народните представители ржкопѣска) Той ржкопѣска, без да ме разбере. — Ами това е фалшификация, защото въ тѣзи боклуци влиза естивно, изкуствено розово масло и химикали от Германия. Има и изкуствена лаванда. Приготвява се и изкуствена мента въ Германия, която струва 10 марки килограмът. Ето до къде сѣ стигнали германцитѣ!

Защо се промѣни обаче физиономията на парфюмерията индустрия? Много просто: защото преди войнитѣ никой не знаеше какво се вика спортъ. Спортъ имаше едно време въ Германия и въ северните страни — играха тенис. Днесъ, г-да, една луда мода е да върви всѣки на спортъ. Като дойде недѣленъ денъ, женитѣ, вмѣсто да отиват парфюмирани на театър или по чайове да правят клюки, заплътват се съ дебел обуща и раница на гърба към планината. На такива жени не им трѣбват парфюми. Защо да си правим излюзии? За кого ще се правят парфюми? Ами че тѣ трѣбва да се консумират! Не мога да говоря и за една друга класа жени, защото тукъ е Народно събрание.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Не е интересно.

Велизаръ Багаровъ: Интересно е. — Тѣй шото, г-да, тази работа се промѣни, и положението е промѣнено. Сега има и друго нѣщо. Дойде и третата причина — голѣмитѣ мита върху луксознитѣ артикули. Всѣка една държава се ограда съ голѣми мита за вноса на такива луксозни артикули. Дойдоха и голѣмитѣ данѣци. Освенъ тѣ всѣка държава създаде своя парфюмерия индустрия. Въ България имаше само една фабрика за парфюми преди войнатѣ, сега има 10 фабрики. Въ Сърбия е същото. Въ

Гърция също има такива парфюмерийни предприятия. А едно време всичко идѣше от Франция и Англия. Франция консумираше нашето розово масло. Сега всѣки държави си създадоха парфюмерийна индустрия, без да познават въ подробности производството на парфюми, защото да направим парфюм, то не е така лесно, това е артистичност, то е работа на нос. То не е да вземеш само да бъркаш първични материи. Въ Франция има експерти, които сѣ платени съ по 30 хиляди франка на месец само да мирисат. (Смѣхъ) Въ България ние това не можем да направим. Тука ние правимъ, по един шаблонни формули, съ синтетични материи безъ розово масло, само одеколони. Това е втората причина за упадък на нашето розово производство. Всѣка една държава започна да създава своя парфюмерийна индустрия, без да употребява розово масло.

Трета една и много голѣма причина за намаление на консумацията на българското розово масло е изгубването на Русия като пазаръ. Г-да! Преди войната Русия имаше една малка, но много цѣтуща парфюмерийна индустрия, представявана от две френски къщи. Реле & Компани и Брокеръ. Тая индустрия харчеше около 200—250 кгр. българско розово масло на година, което отиваше направо от тукъ за тамъ. Ние изнасяхме освенъ тѣзи 200—250 кгр. направо като essence de rose — първичен продукт — други 300—400 кгр. българско розово масло, което влизаше въ парфюмитѣ на Парижъ и Лондонъ, които се консумираха въ Русия. Защото тогава Русия имаше една много голѣма, разливана аристокрация, която прѣскаше пари за тѣзи работи, бѣше много ларжъ. Ето една консумация, която ние изгубихме. Прочее, като се иматъ предвидъ всички тия работи, да си не правимъ илюзии. Това е положението. Нѣма какво да правимъ. Нѣма да се биемъ въ гърдитѣ, като бай Коста, да ви канларисваме. Азъ съмъ ходилъ тая година три пѣти да продавамъ розово масло. Даже преди 15 дена се върнихъ. Не върви. Днесъ ти правятъ пушки и топове.

Минчо Драндаревски: (Възразява нѣщо)

Велизаръ Багаровъ: Чакай, Минчо! Младъ си, Минчо, учи се! — Картечници правятъ днесъ. Като му кажешъ „розово масло“, не иска и да чува. Сега пѣкъ от единъ месецъ насамъ продажбата е нула. Даже и не пиятъ, защото хората чакатъ война. Какъ ще употребяватъ розово масло?

Това е, г-да, по консумацията на нашето розово масло. Да не си правимъ илюзия. Това може да бѣде консумацията — 2000-2500 кгр., и то ако нѣма война.

Лѣкарства срещу туй положение има две-три. Първото е американско: ще решимъ тукъ, въ Народното събрание, да издѣмъ розовото масло въ Искра и да остане само 500—600 кгр., колкото да се намира, и да почнемъ отъ 1, 6, съ 8 л. за килограмъ цѣтѣ — никакви 6 л. Може ли лѣжавата да похарчи 200 милиона лева? Тога е американскиятъ цѣръ. Второ — азъ проповѣдвамъ една работа. Тѣ ме закачаха, смѣха ми се, ама полета-лека ще дойдатъ на моя. (Общъ смѣхъ)

Председателствувашъ Георги Марковъ: (Звъни)

Велизаръ Багаровъ: На моя възраст. — Г-да! Понеже артикулатъ е много интересенъ и смѣшенъ малко, трѣбва и малко хуморъ, когато се разглежда

Председателствувашъ Георги Марковъ: Моля!

Велизаръ Багаровъ: Азъ още презъ 1932 г. предчувствувахъ тази работа, че ще дойде свѣрхпроизводенията и намалението на консумацията и направихъ едно изложение на г-нъ Гичевъ. Съжалявамъ, че той не е тукъ. Отидохъ въ къщи. Той ме прие въ кабинета си и стояхъ 1 ч. и 40 м. По телефона го видяхъ, а той отговаряше „Министърътъ го нѣма“. Като слѣзохъ на улицата, мѣрна ми се и Минчо Драндаревски. (Смѣхъ)

Минчо Драндаревски: Лѣжешъ! Не съмъ билъ тамъ.

Велизаръ Багаровъ: Азъ те видѣхъ долу.

Минчо Драндаревски: Не съмъ билъ! Лѣжешъ!

Велизаръ Багаровъ: Чакай де. — Г-нъ Гичевъ ме послуша и хубаво направи. По едно време той бѣше убеденъ, че съмъ правъ. Защото азъ му казахъ: Г-нъ Гичевъ! Намѣсто да заставяте Българската земеделска банка да

купува 10 милиона килограма цвѣте по 5, 6 или 7 л. кгр., следователно да дадете 60—70 милиона лева и да употребите около 20 милиона лева за дистилация, надници на работници и т. н., направете, рекохъ му, една друга американска работа. Цвѣлата реколтата на гюла заплатете на базата на по-първата година по количество. Банката знае точно, кой колко е вземалъ. Като заплатите на базата на по-първата година, по цена 4 л. кгр., ще похарчите само 40 милиона лева и ще спестите около 60 милиона, но ние нѣма да натрупаме единъ щокъ отъ 3000—3500 кгр. Той ме разбра, но нѣмаше куража да възприеме моето предложение и да го наложи. Той каза: „Добре, ще направимъ конференция“ — щито тогава, като видятъ зорѣ, правѣха конференции, но никога конференция не даваше резултатъ. Отидохме на конференция въ Карлово, но въпросътъ не се разгледа така, както азъ го поставихъ — да не се дистилира реколтата 1933 г. Тамъ излизаша пакъ сжщитѣ. Тѣ сѣмъ едни стереотипни хора и въ говора, и въ въпроситѣ си, приказватъ все едно и сжщо, и затова въ края на краищата нищо не излизе отъ конференцията. Сега сжщитѣ тия хора пакъ излизатъ на сцената, но ако ги слушаме, ще я докаратъ пакъ до катастрофа. Азъ видѣхъ г-нѣ Гичевъ следъ конференцията, той пакъ обеща да разгледа въпроса, но въ туй време тѣ паднаха.

Азъ държа на това, че като не можемъ да увеличимъ консумацията, ще трѣбва да намалимъ производството на розата. Това е икономически законъ. Тукъ нѣма голѣма философия. Най-напредъ ще намалимъ това производство въ Чирпанска околия, отгдето е г-нѣ Минчо Драндаревски. Изабоща въ полето розата е слаба и дава малѣкъ рандеманъ и лошо качество. Ние ще запазимъ розата въ Казанлъшка и Карловска околии и въ единъ малѣкъ кѣтъ надъ Брѣзово, който се казва Розовецъ—Рахманлий. Азъ съмъ изнасялъ тази мисль въ разни конференции. Даже въ с. Баня, гдето съмъ почетенъ гражданинъ, има и улица на мое име, азъ съмъ казвалъ на тия, които носятъ розовъ цвѣтъ въ фабриката, да замѣнятъ тая култура съ други култури, отъ които ще изкаратъ повече, защото отъ 4.200 кгр. розовъ цвѣтъ отъ с. Баня излиза 1 кгр. масло, а въ Рахманлий 2.800 до 3.000 кгр. розовъ цвѣтъ даватъ 1 кгр. масло. Значи, за тѣзи хора въ полето ще трѣбва да се намѣри друга култура, съ която да замѣнятъ розата. Нѣма защо да се инатимъ — йокъ, непременно розата ще държимъ! Като не върви тази култура, ще сѣнемъ друга. Ами че 150 години се упражняваше гайтанджилѣкъ въ Карлово и Сопотъ, а сега тамъ нѣма нито една ода. Има и други примѣри. Та трѣбва да замѣнимъ розовата култура въ полето съ други култури. Азъ съмъ правилъ опити, както ви казахъ по-рано, въ моята опитна станция, да въведемъ нѣкои други култури за нашето население. Една такава култура, която играе роля отъ 3—4 години насамъ, е ментата.

Христо Каркъмовъ: (Възразява нѣщо)

Велизаръ Багаровъ: Ти си младъ човѣкъ, още не разбирашъ и ще се учишъ! — Значи, ние трѣбва да намалимъ производството на розата въ полето и да я замѣнимъ съ друга култура — съ фасѣци, съ памукъ, съ ленъ. Г-нѣ министърътъ иска въ балканскитѣ мѣста, като Клисурса, Аджаръ, да се произвеждатъ картофи. Ние ще имъ дадемъ такива култури, отъ които, като премахнатъ розата, да иматъ по-голѣми доходи. Защото, забележете, ментата надмина рандемана на селянина отъ розата — розата му дава до 1.000—1.200 л. на декаръ, а ментата — 1.400—2.500 л.

Сирко Станчевъ: И тамъ има свръхпроизводство.

Велизаръ Багаровъ: Азъ съмъ единъ отъ голѣмитѣ експортѣри на мента и зная каква е консумацията. Ние трѣбва да крадемъ отъ пласмента на американската мента, за да можемъ да продаваме нашата.

Г-да, завършвамъ.

Христо Каркъмовъ: Кажете за цената на розовия цвѣтъ. При тази продажна цена на розовото масло, има ли възможностъ да се дадатъ 6 л. на килограмъ цвѣтъ или не? На това отговорете!

Велизаръ Багаровъ: Г-да! Ако дойдемъ да правимъ пазарлъкъ, азъ съмъ за цена 8 л., но дайте да намалимъ производството. Обаче, прави се демагогия.

Христо Каркъмовъ: Нѣма демагогия!

Велизаръ Багаровъ: Има една комисия, въ която влизатъ почтени хора, 8 души. Тя ще прецени положението. Ние ще имаме тази година една грамадна реколтата на розата. Защото следъ една слаба реколтата, каквато бѣше миналогодишната, винаги идва по-силна. Тая година можемъ да получимъ надъ 14 милиона килограма розовъ цвѣтъ. Комисията, въ която азъ не влизамъ, ще прегледа, ще прецени положението, ще поднесе на г-да министритѣ въ Министерския съветъ, своя докладъ и тѣ ще опредѣлятъ цената. Колкото опредѣлятъ, толкова ще бжде. Ако решатъ да бжде 6 л., ще бжде 6 л.; ако решатъ да бжде 5 л. — 5 л.; ако решатъ да бжде 4 л. — 4 л. Това е работата на комисията. Ти, г-нѣ Каркъмовъ, що питашъ мене за тая работа!

Г-да! Съ тия нѣколко думи азъ завършвамъ, като вѣзвамъ, че отъ това, което казахъ, сте разбрали доста добре, какъ стои работата. На другитѣ господа имъ прощавамъ за лажуринтѣ, които казахъ. (Ржкопѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нѣ Илия Славковъ. Нѣма го. Има думата народниятъ представителъ г-нѣ Косю Аневъ.

Косю Аневъ: Отказвамъ се.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нѣ Минчо Драндаревски. Другъ ораторъ нѣма записанъ.

Минчо Драндаревски: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Мене ми се струва, че на тия приказки, които г-нѣ Багаровъ изнесе предъ васъ, ще трѣбва да имъ се даде отговоръ. Въпросътъ не е така малѣкъ, както въобще нѣкои отъ болшинството могатъ да си го представяватъ, за да не му отдаватъ абсолютно никакво значение.

Г-да народни представители! Моитѣ колеги г-нѣ Крачановъ и г-нѣ Каркъмовъ ви казахъ, че едно население отъ 300 хиляди българи дължи прехраната си и различа изключително на производство на розата. Следователно, не можете да отнемете правото на тия 300 хиляди български граждани да се борятъ за своето сществуване. Това ще бжде не само неизпълнение и дезертиране отъ единъ дългъ на народни представители, какъвто примѣръ дадохъ нѣкои господа, които излизаша отъ тукъ (Сочи нѣ дѣсно), но ще бжде и едно враждебно настроение къмъ тѣзи 300 хиляди граждани въ тая страна.

Отъ дѣсно: Е-е-е!

Никола Търкалановъ: Е, хайде сега и ти!

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля ви се, г-да, всѣки може да се изкаже, както разбира.

Минчо Драндаревски: Тоя начинъ на непочтена демонстрация показва, че тия хора сѣ врагове на тѣзи 300 хиляди българи. И азъ желая туй да се чуе въ всички кѣщи на България, гдето се произвежда розата.

Г-да народни представители! Не сѣмъ приказки на г-нѣ Багаровъ, които ще ликвидиратъ тоя бѣленъ въпросъ, а само единъ новъ законъ, който правителството и народното представителство сѣмъ длъжни да дадатъ, ще може да облекчи сѣдбата на 300 хиляди български розопроизводители. Какво значи туй, да се говори по цѣлъ часъ какъ било въ Америка, какъ било въ Франция, ...

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля, г-нѣ Драндаревски!

Минчо Драндаревски: ... а да не се казва какво трѣбва да се направи у насъ, за да се спаси розопроизводството въ нашата страна!

Въ тоя моментъ ние се намираме предъ единъ законопроектъ за розопроизводството. Азъ не одобрявамъ поставянето на въпроса така, както е поставенъ той въ законопроекта. Въ законопроекта е казано, че ще се продължи действието на закона отъ 1937 г., а законътъ отъ 1937 г. наистина е грабителски за онава население, което произвежда розата и което очаква препитание отъ нея. Г-да народни представители! Не може и въклѣтъ да бжде ситъ, и агнето здраво. Не може и розопроизводителъ да се радва на плодотѣ на своя трудъ, и търговецътъ да бжде доволенъ. Мнозина станаха милионѣри само благодарение на това, че имаха единъ народенъ кредитъ въ лицето на българския розопроизводителъ. Бага-

ровци и други подобни търговци вземат 1—2 милиона килограма розов цвят и дават най-много 100 хиляди лева на комисионерите, а останалото се плаща съгласно на розопроизводителите. Моят другар Еню Попов ми каза един типичен случай за този, който говори преди мене, и не овия съдружникът, които, като имат да дават на производителя, да приемат 10 хиляди лева, отиват и му казват: криза има, направи ни отстъпка. Каза ми, че съдружникът на г-н Багаров стиснал при вълк си Димитър Павлов, казвайки му: „Имам да ти давам 5000 л.; моля ти се, ако искаш да получиш пари, дай ми 3000 л.“ Човекът се съгласява и той му дава 3000 л., и го не въ пари, а въ облигации! Какво значи туй? Това не е ли един грабеж, това не е ли едно претягане, за което, ако има здрави закони в тази страна, той би трябвало не да стои тук да ви занимава с парфюмерийните фабрики въ Париж и другде, а трябва да отиде на друго място. Този грабеж, този начин на използване труда на българския розопроизводител у насъ завинаги трябва да бъде премахнат. Не може така да се експлоатират хората, които денонощно копаят и се занимават с тази култура, която е единственият им помисъл, защото на това място не става нищо друго. Г-н Багаров е толкова невежа, че не знае, че там, където вире розата, не става нито слънчоглед, нито друга култура, защото там има само камъни. Така може да се говори от един човек, който знае само да експлоатира розопроизводителите, но никога не е бил тяхен покровител. Г-да народни представители! Там, където вире розовата култура, не може да вире нищо друго, освен костенурки.

Обажда се: Да се извика Багаров да дойде тук да слуша.

Минчо Драндаревски: Шомъ е така, шомъ не може да вире друга култура на това място, отъ какво друго ще се прехранва това население? Ще му дават храни отъ Дирекцията на храноизноса ли, какъвто е случаятъ съ бедното население отъ селата на Медовската и Сърбуецката общини, Чирпанско, на което се дават по 12—20 кгр. храна за изхранване? Нима това не е престъпление спрямо тия граждани на България, които съ героизъмъ съ отстоявали позициите и интересите на тази страна? Да, престъпление! И всички, които отъ тази трибуна говори така, той е, най-малкото, не предател, но врагъ на общите народни интереси.

Никола Търкалановъ: Да се обеси! (Веселостъ)

Минчо Драндаревски: Г-да народни представители! Азъ се обявявамъ противъ законопроекта въ тази му редакция. Защо? Защото съ него пакъ се цели да се даде лъскавостъ дъ на г-да търговците спекуланти.

Позволете ми да познавамъ розовата култура и азъ така, както я познава г-нъ Багаровъ.

Тончо Шиваровъ: Това не е новъ законъ. Сега не се прави новъ законъ.

Минчо Драндаревски: Защо г-нъ Багаровъ поддържа сега, че не трябва навредъ да се съе розата, а да се съеди други култури? Затуй защото колкото е по-малко розопроизводството, колкото е по-малко производството на розово масло, толкова по-голяма ще бъде фалшификацията и спекулацията съ розовото масло. И затуй търговците казватъ: вмъсто да имаме 5 хиляди или 3 хиляди килограма масло, да имаме 2 хиляди килограма, защото нъма къде да го пласираме. Нъма къде да го пласирате? Това е лъжа — подчертавамъ дебело! Въ този моментъ Свѣтска Русия има нужда отъ 2 хиляди килограма розово масло годишно. Това е строго проверено. (Оживление)

Тончо Шиваровъ: Това е лъжа!

Сава Поповъ: Все на вересия приказки! Приказвашъ, безъ самъ да си вървашъ! Туй сега го измисли. Отъ трибуна на Народното събрание не се лъже!

Минчо Драндаревски: Мене ми се струва, че когато се говори по този въпросъ, не може да се казва: намалете производството. Ще намалимъ производството! Какво значи намаление на производството? Като има малко производство, това значи да се чувствува нужда отъ розово

масло и Багаровъ и другите търговци, които иматъ монопола да изнасятъ розовото масло на западния пазаръ, да го изнасятъ тамъ въ такава форма и видъ, че само Богъ и тѣ да знаятъ за количеството и качеството, което се изнася. Шомъ е тѣй, г-да народни представители, ще падне цената, ще падне и репомето на бедния балканецъ въ нашата страна, обезпечава се трудътъ му и той рискува да умре съ глътъ. Но у насъ обикновено се прави така, както бѣше и презъ време на войната: ботуши и кожуси се носѣха презъ май и юний, а лѣтни рубашки — презъ декемврий! Законъ за храноизноса се прави презъ декемврий, законъ за гроздето се прави презъ октомврий, законъ за розите се прави точно въ този моментъ, когато между розопроизводителите трябва да има едно относително спокойствие, да знаятъ въ кои съ, какво съ и какво ще бѣдатъ уре на пазара.

Тончо Шиваровъ: Ти говоришъ какво да е.

Минчо Драндаревски: Не говоря какво да е, г-нъ Шиваровъ.

Тончо Шиваровъ: Отъ тамъ (Сочи министъръ Иванъ Багряновъ) ти се каза, че се готви новъ законъ.

Минчо Драндаревски: Азъ не говоря съ предпазливостъ, нито пъкъ имамъ желание да бѣда председателъ на земеделска камара, за да мога да купувамъ машини и пр. Разбрано ли е?

Тончо Шиваровъ: Ти говоришъ глупости!

Председателствувашъ Георги Марковъ: (Звъни)

Минчо Драндаревски: Азъ разбирамъ какво приказвамъ, и нъма защо да ме критикувашъ.

Никола Търкалановъ: Недей говори така. Ти обиждашъ. Дръжъ си езика! Така нъма да стидемъ далече!

Минчо Драндаревски: Моля Ви се! — Г-да народни представители! Съ закона отъ 1937 г. се забранява засажането на розата. (Глъчка) Моля ви се, г-да, азъ имамъ право да говоря и ако нѣкой не иска да ме слуша, може да си излѣзе.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Г-нъ Драндаревски! Говорете. Недейте се закача

Минчо Драндаревски: Азъ моля да ми се осигури свободата да говоря.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Осигурена Ви е.

Минчо Драндаревски: Въ закона е казано, че кредиторите на розопроизводителя могатъ да взематъ 50% отъ сумата, която е депозирана за този розопроизводител въ кооперацията или въ Земеделската банка. По-голяма жетокостъ отъ това нъма. Въ закона за гражданското стопроизводство е казано, че отъ заплатата на чиновниците може да се вземе 1/4, а за розопроизводителя е казано, че кредиторите му могатъ да взематъ 50%. Да кажемъ, че е далъ розовъ цвятъ за хиляда лева; могатъ да взематъ отъ тѣхъ 500 л. Това какво показва? Това показва, че Земеделската банка съ тоя законъ не прави услуга на розопроизводителя, а на кредиторите му, за да могатъ тѣ по-спокойно, безъ съдъ и присѣда, да си взематъ парите отъ производителя.

Г-да народни представители! Така не може. Ще трябва тоя законъ да се измѣни. Ще трябва новъ законъ, и то преди още да се почне кампанията, за да се осигури производството на българския розопроизводител. Новъ законъ, а не повторение на закона отъ 1937 г., само съ едно измѣнение въ цената!

Г-да народни представители! Чл. чл. 2, 3, 6 и буква в на чл. 8 отъ закона ще трябва да изчезнатъ. Това съ членове, съ които се дава монополно право и една привилегия на търговците въ нашата страна да могатъ да експлоатиратъ и смучатъ отъ потъта и залька, бихъ казалъ, и отъ кръвта на бедния розопроизводител.

Отъ дѣсно: Ей-й-й!

Сава Поповъ: Демагогия не можешъ да правишъ!

Минчо Драндаревски: Никаква демагогия! (Възражение отъ дѣсно и центъра) Това е една истина, на която

трябва да се подчинят всички, защото няма по-голяма сила от истината, която бодее.

Велизарь Багаровъ: Общият съюз на кооперационните членува при нас на равни начала.

Минчо Драндаревски: Всички вие, които сте избрани за депутати, отъ трибуната на Народното събрание, и доту, всрѣщъ народа, говорите: кооперационитѣ, кооперационитѣ, а никой не иска да знае, че кооперационитѣ сѣзиргани на заденъ планъ отъ търговцитѣ. Единствениятъ пътъ, по който ще трѣбва да се тръгне презъ тази ошинева кампания на розовата култура, трѣбва да бѣде пътятъ на кооперативното розоварене. Никакви търговци! Тѣхната опитностъ не може да ни служи за никакво указание. Търговецътъ никога не може да бѣде приятелъ на кооперацията и на розопроизводителя. Той е тѣхненъ врагъ! И затуй тоя законъ, въ тая му форма, е страшенъ законъ противъ кооперационитѣ, противъ розопроизводителитѣ и е законъ на търговцитѣ.

Сава Поповъ: После прочети това, което приказвашъ сега, и ще се чудишъ какъ си го приказвалъ!

Минчо Драндаревски: Г-да народни представители! Азъ имамъ желанието да развия съображенията си; защото искамъ новъ законъ, но виждамъ нервната атмосфера и затова ще се огранича, ще бѣда много кратъкъ. Тая вервна атмосфера — интересно е — не иде отъ лица, които познаватъ материята, а иде отъ лица, които искатъ да прегупнатъ набързо набързо законитѣ. По-добре нечетете гласува този законопроектъ, отколкото да приемете единъ дѣлнъ законъ за розопроизводителитѣ. Ако ще дадете нѣщо, дайте го отъ душа и отъ сърце. Ако ще помагате, помогнете така, че да ви благодарятъ. Недейте имъ пома а тѣй, че да ви казватъ, че не искате да имъ помогнете.

Обажлатъ се: Ясно.

Минчо Драндаревски: Ясно е за онѣзи, които не знаятъ, за какво се оная.

Г-да народни представители! Въ чл. 10 отъ закона, действащото на който ще бѣде продължено и за тая година, се казва: че Земедѣлската банка може да даде авансъ, но че тоя авансъ се олихвява. Знаете ли какво значи тоя? Онзи, който има нещастieto да живѣе въ нашия розо-производителенъ край, може да ви каже маса курйози. Така, нѣкой взелъ хиляда лева авансъ, и докато му дадатъ паритѣ, неговиятъ авансъ станалъ 2500 л. Помощъ ли е това отъ Земедѣлската банка, помощъ ли е това отъ държавата, която трѣбва да се грижи еднакво за всички граждани на тая страна? Не. Азъ сиѣтамъ, че не по тоя пътъ, не съ тия срѣдства ще трѣбва да се помага на бедното балканско население. Вие тукъ създавате специални закони за укрепяване на пороищата, за залесяване на голитѣ скакове, а тия балканци отъ розопроизводителния край доброволно залесяватъ и укрепяватъ пороищата и ви даватъ пари. Вие не искате да знаете за тѣхъ; вие сиѣтате, че този въпросъ е много лекъ, че е много дребенъ. Азъ не мога да ви изкажа огорчението си отъ начина, по който се процедира тукъ.

Обажлатъ се: Ясно е.

Председателствавшъ Георги Марковъ: Заклучете.

Минчо Драндаревски: Вѣсто да ми казвате да заклуча, ще имъ кажете да мълчатъ. Въ нервна атмосфера закони не се създаватъ. Не трѣбва да се гледа да се претупатъ набързо законопроектитѣ, да се приематъ повече законопроекти, да се каже, че количествено много закони сѣзгласувани, а трѣбва да се държи смѣтка за качеството имъ.

Сава Поповъ: Зависи отъ човѣка. Багарова слушахме съ меракъ.

Минчо Драндаревски: Азъ съжалявамъ твърде много. Ако сте слушали г-нъ Багарова съ меракъ, това показва, че вие наистина сте на страната на търговцитѣ, че вие сте защитници на онѣзи, които онеправдаватъ и угнетяватъ бедното балканско население. (Възгласения отъ дѣсно)

Велизарь Багаровъ: Престани съ тая демагогия!

Сава Поповъ: Докато продължавашъ съ тая демагогия, не можемъ да те слушаеме.

Сирко Станчевъ: Какъ може така да се приказва? Знаешъ само да обиждашъ.

Председателствавшъ Георги Марковъ: (Звъни)

Сава Поповъ: (Къмъ Минчо Драндаревски) Като прочетешъ после това, което си говорилъ, ще се срамувашъ.

Сирко Станчевъ: Какъ не те е срамъ! Това е демагогия! Г-нъ председателю! На какво прилича това? Така ли се защитава кооперацията?

Минчо Драндаревски: Не зная защо се дразните. Това не е никаква демагогия; това е една истина.

Сирко Станчевъ: Дразниятъ ни глупоститѣ.

Никола Търкалановъ: (Къмъ Минчо Драндаревски) Колеге! За честта на Парламента, завършете. Не може да се приказва така.

Сирко Станчевъ: Народенъ представителъ стѣ! Може ли така да говорите? Вие трѣбва да се засрамите отъ това, което приказвате!

Минчо Драндаревски: Азъ зная достатъчно добре своитѣ права и задължения.

Сирко Станчевъ: Не ги знаешъ

Минчо Драндаревски: Азъ съмъ депутатъ и ще защитавамъ тѣзи, които сѣ ме прадили тукъ, а не търговцитѣ.

Сирко Станчевъ: Азъ защитавамъ кооперацията, а не говоря глупости като Васъ.

Минчо Драндаревски: Вие защитавате капитала и кооперацията, която носи германско знаме.

Сирко Станчевъ: Не знаешъ какво приказвашъ. Глупости приказвашъ. Германско знаме! Азъ съмъ защитникъ на българското знаме, а ти защитаваешъ болшевишкото знаме. (Ръжкоплѣскания отъ дѣсно)

Минчо Драндаревски: Азъ защитавамъ българския розо-производителъ.

Сирко Станчевъ: Защитаваешъ болшевишкото знаме.

Минчо Драндаревски: Азъ защитавамъ българското знаме, което плушѣше победоносно по бойнитѣ полета; защитавамъ това знаме, което утре пакъ ще носятъ моитѣ братя, а не вие.

Сирко Станчевъ: Нищо не защитаваешъ.

Сава Поповъ: (Къмъ Минчо Драндаревски) Нѣма да стигнешъ далече съ този езикъ.

Сирко Станчевъ: Глупости ще приказвашъ, не те е срамъ!

Председателствавшъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля ви се, господа!

Сава Поповъ: Не можемъ да го търпимъ повече, г-нъ председателю.

Председателствавшъ Георги Марковъ: (Звъни)

Сирко Станчевъ: Какъ може толкова нѣщо!

Сава Поповъ: Какъ може да се приказва така! Не сме ли всички българи?

Сирко Станчевъ: Той сѣе тукъ само омраза.

Минчо Драндаревски: Г-да народни представители! Моля ви да се съгласите да се създаде единъ новъ законъ, който ще гарантира...

Сава Поповъ: Ти като ще го предложишъ, личи какъвъ ще бѣде.

Минчо Драндаревски: ... интереситѣ на българския розопроизводителъ. Този законъ трѣбва да съдържа: първо, че извариването и продажбата на розовото масло

е монополът на българската държава чрез кооперацията — никакви търговци; второ, цената на розовия цвят да бъде не по-малко от 8 лева, ...

Тончо Шиваров: Малко е 8 лева!

Минчо Драндаревски: ... за да може да се плати трудът на българския розопроизводител; трето, да се даде възможност във всички ония места, където може да вирее розата, да се засади тя, а не да се намалява розопроизводството, което намаляние ще бъде във полза на търговците и във вреда на производителите и държавата.

Тъзи три принципа ще трябва да бъдат възприети в новия закон, който ще трябва да създадем още в тази сесия, за да се успокоят 300-те хиляди български розопроизводители.

Смътанъ, че всички, които милват за интересите на българското село и на българския розопроизводител, ще вдигнат ръка за един такъв закон. Всички, които ще бъдат против него и ще вдигат ръка, борейки се против такъв закон, ще докажат за личен път, че служат на лична, а не на обществена кауза.

Председателстващ Георги Марков: Други записани няма. Ще гласуваме.

Който приема на първо четене законопроекта за продължаване действието на наредбата-закон за уреждане производството и продажбата на розово масло, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Иван Багрянов: Моля, г-н председателю, да помолите г-да народните представители да се съгласят законопроекта да се приеме сега, по спешност, и на второ четене.

Председателстващ Георги Марков: Г-н министърът на земеделието предлага законопроекта да бъде приет сега, по спешност, и на второ четене.

Който приема това предложение на г-н министра, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете законопроекта.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за продължаване действието на наредбата-закон за уреждане производството и продажбата на розово масло.

Параграфъ единственъ. Продължава се съ една година действието на наредбата-закон за уреждане производството и продажбата на розово масло — „Държавен вестник“, брой 86, от 20 април 1937 година, и „Държавен вестник“, брой 95, от 4 май 1937 г.

Параграфъ единственъ. Въ членъ 5, алинея първа и забележката думите: „1937 г.“ да се четат: „1939 г.“

Председателстващ Георги Марков: Който приема заглавието на законопроекта и параграфъ единственъ, както се прочетоха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

За следващото заседание, което ще бъде във вторникъ, 25 т. м., 3 ч. след обяд, предлагамъ следния дневен редъ:

1. Второ четене законопроекта за отпускане заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка, въ раз-мъръ на 770.000.000 л., отъ които 260.000.000 л. подъ гаранция на държавата, за разни държавни и фондови нужди.

Първо четене законопроектите:

2. За отстъпване даромъ на читалище „Бр. Милацинови“ въ гр. Петрич, държавното място отъ 276-50 кв. метра, ведно съ старата джамийска сграда върху него, съставляващо частъ отъ кварталъ 216, по плана на сщия градъ.

3. За отпечатване юбилейни пощенски марки, по случай IX юнашки съборъ.

4. За изменение и допълнение на наредбата-закон за признаване въ царството дипломи отъ чуждестранни висши учебни заведения.

5. За допълнение чл. 313 отъ закона за държавните привилегии, акцизите и патентите.

6. За освобождаване отъ акцизъ градобитния материалъ отъ реколта 1938 г., изваренъ съгласно VII-го постановление на Министерския съветъ, протоколъ № 124, отъ 15 септември 1939 г.

7. За изменение бюджета на Министерството на народното просвещение за 1939 бюджетна година.

Одобрение предложенията:

8. За разрешаване на Св. Синодъ на Българската православна църква да задържи на служба подъ свое ведомство духовни лица, чужди подданици.

9. За продължаване сроковете по някои временно вносни и вносни декларации.

10. За приемане на дарението, извършено отъ Пани Стояновъ Момчевъ, отъ гр. Ямболъ, въ полза на държавата — Главна дирекция на народното здраве.

Който приема този дневен редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 45 м.)

Подпредседателъ: **ГЕОРГИ МАРКОВЪ**

Секретари: { **Д-РЪ ПЕТЪРЪ ЯЛАМОВЪ**
ПЕТЪРЪ МАРКОВЪ

Началникъ на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВЪ**